Carit Etlar

Fangen på Kalø

Carit Etlar

Fangen på Kalø

eBibliotek 1800

2023

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Carit Etlar: *Fangen på Kalø* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Carit Etlar: *Fangen på Kalø* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal*

context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

BY NC SA

1

Forestil dig en eftermiddag, når solen sænker sine stråler ned fra den skyfri himmel når vinden hviler, lærken gemmer sig imellem lyngrisene, og fårene kryber sammen under digerne i de gamle grøfter, hvor der er køligst. Oppe på kæmpegraven ligger deres vogtere, den grå, langbenede hund og en barbenet hyrdedreng med forpjusket hår, hvorfra lyng og halm stritter ud; han er sorteblå om munden af revlingebær og sovet ind, mens han spiste sin mellemmad, hvis smeltede smør løber ham ned over fingrene. Det flimrer og bølger og boltrer sig i solskinnet, tusinde små, ubegrebne væsener hvirvler omkring i enhver lysstråle, får form og farve og giver vidnesbyrd om tilværelser, hvis natur og væsen vi ikke fatter. Det går med solens lys som med sjælens, det befolker og forøger alt, skaber nye verdener eller gør de gamle større. Vågner vinden for et øjeblik med et dybt, langtrukkent åndedrag, rejser den en støvsky op fra de gule sandpletter, hvor hugormen snor sig i hjulsporet med spillende øjne og åben mund, og firbenene jager omkring mellem lyngrisene efter myg og fluer. – Alt er tavshed, hvile, lys og stråler; sandet brænder, blomsten tørster, kvæget gisper.

Igennem en sådan egn gik alfarvejen fra Århus til Randers, da vi skrev 1518. Den var ikke synderlig banet og blot betegnet ved to små grøfter eller hist og her ved et hasselgærde langs med siderne. To gange om året blev bønderne fra de nærmeste steder drevet sammen til at udbedre denne vej, de fyldte da huller og hjulspor med græstørv og lyng eller jævnede dem ud med grus og kviste, som de hentede fra skoven; men tørven og kvistene sank, og gruset blæste bort igen. I de våde efterårsdage eller under et langt tøvejr ved forårstid kunne vejen på sine steder være aldeles ufarbar, det var folk nu så vant til og kørte da ind over grøfterne, hvor de dannede et nyt spor, til også dette blev for tungt, så lavede de et ved siden af. Gik vejen gennem mosegrund, hvor regnen havde bragt vandløbene til at strømme over grøfterne, holdt kusken stille foran sumpen, skilte vognen og bar den, stykke for stykke, tillige med pakker og gods over på den anden side, her satte han sit køretøj sammen igen og drog videre.

Jyllands østkyst, fra Stenderup banker nede ved Kolding og op til Århus, udgjorde dengang en næsten sammenhængende ege- og bøgeskov, som skrånede ned mod havet og fjordene, og imellem hvilke okkergule og brunrøde skrænter fra de steder, hvor sneen havde bortskyllet jorden og blottet træernes rødder, dannede en smuk og livlig farvevekslen, når solen skinnede hen over dem. Nedenfor skrænterne brød søen sig og skyllede op mod en flad og smal strimmel strand, bebygget hist og her med små, tangklædte fiskerhytter. Indad mod landet blev skovene efterhånden tyndere og vekslede med sletter, moser og enge; enkelte små pletter af disse, nærmest herregårdene og klostrene, var indtaget til dyrkning og omhegnede med store risgærder for at holde hjorten og rådyrene borte; men langt større strækninger lå endnu udyrkede og bevoksede med et tæt og stridt græs, blandet med lyng og gyvelbuske.

Hen over den smalle sandvej, der bugtede sig mellem marker og lyngbanker, fra Århus nordefter, red den nævnte eftermiddag en enlig rytter i langsom og besindig skridtgang. Han lod til at være ukendt med egnen, holdt flere gange stille, rejste sig op i stigbøjlerne og så tvivlrådig hen over de mange stier og tværveje, som krydsede hinanden igennem lyngen. På grund af heden havde han kastet sin ridekappe tilbage over skulderen, under kappen viste sig en mørk, anløben ringbrynje, flettet med dobbelte ringe, som den brugtes af folk, der færdedes meget på rejser og på fremmede steder. Den blå, røde og hvide fjer i hans fløjlsbaret betegnede, at han stod i hoffets tjeneste, for disse farver var kong Christierns, ligesom grønt, blåt og hvidt havde været hans faders. Under baretten kom en fylde af mørkt, krøllet hår til syne og indfattet af dette et skægget ansigt med buskede øjenbryn, furet pande, skarpe træk, som vidnede om et strengt og ubøjeligt sind eller om mørke erindringer. Udtrykket i hans dybtliggende, grå øjne betegnede en mand, der let lod sig ægge til vrede, og som var vanskelig at forsone igen.

Et stykke borte fra det sted, hvor rytteren holdt stille, mens han spejdede omkring sig, lå en rugmark; der gik en mand og en kvinde og høstede. Den fremmede red hen til dem og standsede udenfor hegnet. Hesten stod og nippede af hasselbuskene, mens han kaldte på bonden og gav sig i samtale med ham.

"Er du kendt her i egnen, du?"

"Ja, å ja," var det trevne svar.

"Jeg er redet fejl på disse forbandede krydsveje, kan du vise mig til rette igen og følge mig op til herregården?"

"Hvor er den mand fra?" spurgte bonden.

Den rejsendes tykke bryn trak sig sammen og viste en dyb fure i panden; han holdt ikke af spørgsmål. "Hvad kommer det dig ved? Jeg forlanger blot, du skal vise mig vej, til vi kommer ud igennem den skov deroppe; du kan få din gang betalt."

"Det er et slemt stykke skov at komme igennem," bemærkede bonden og tørrede panden med sit skjorteærme, mens han så hen på konen. – "*Han* vil have, jeg skal gå med op til Kalø slot; men jeg siger, den skov er ikke god for vejfarende mænd at komme ind i."

"I gjorde bedst i at ride udenom," ytrede konen.

"Langs med mosen går der en sti over efter Elsted til; den kan I ikke tage fejl af."

"Hvad skulle der være i vejen for at komme igennem den smule skov?" spurgte rytteren utålmodigt. "Æder de folk derinde? Lad os se på det."

Manden og konen skottede til hinanden og tøvede med at svare. Forude på vejen lød i det samme et skrig, som gentoges i stedse lydeligere udbrud.

"Der har I forklaringen," sagde bonden, "jeg tænkte det nok, da jeg så ham ride derind, før vi holdt middag."

Den rejsende vendte sig om på hesten, han fik ikke tid til flere spørgsmål; det, der viste sig for ham, tildrog sig hele hans opmærksomhed. Oppe fra den nærmeste lyngbakke fo'r en rytter hen imod dem med blottet hoved og udstrakt på hesten, hvis hals han omklamrede med begge arme, mens dyret jog af sted så hurtigt, det kunne løbe. Da han nærmede sig, så man en ældre mand med sønderrevne klæder, et blodigt og ligblegt ansigt, der vendte sig tilbage mod skoven, han netop var kommet ud fra, og som formodentlig fandt nogen beroligelse i at se, at ingen forfulgte ham. Han holdt stille på vejen foran den fremmede rytter og råbte stønnende: "Kommer de efter mig? Kan I se dem? Kommer de efter mig? Hjælp mig i Vor Herre Jesu og den Hellige Moders velsignede navn! De slår jo folk ihjel i den skov." Efter disse ord slap han hestens hals og lod sig glide ned på sandvejen.

"Hvem er det, I taler om? Kom til jer selv, mand," sagde den fremmede.

"De overfaldt mig deroppe, gennede hunden på mig, de har plyndret mig ud lige til skjorten. – Hvad nyttede det, jeg slog mandhaftigt igen og værgede mig som en karl – ti tolv stykker, måske fjorten, alle med sværd og store stridskolber; det må være den lede Djævel selv, der huserer derinde."

"Nu overdriver I vist, Mads From," sagde bonden under et forsøg på at smile, "jeg har aldrig hørt tale om, at de var flere end tre – vel, Malene? – men de kan være bøse nok endda."

"Hvad skal al den snak betyde?" spurgte rytteren. "Er der stimænd inde i skoven?"

Bonden stod og hjalp den slagne, han så sig betænksomt tilbage, før han svarede: "Hvem kan sige det for vist? Skoven er stor og tiderne strenge, alt er ikke, som det skulle være deroppe. Vi advarede jer jo for lidt siden. Der har været nogen ufred i det sidste årstid. Siden vår er det dog blevet bedre. De fortæller, der holder en mand til derinde, som ikke skal være rar at komme tilrette med. Nogle påstår, de er tre om det, andre siger flere. De tager, hvad de kan få, med magt eller med det gode, men sådan egentlig at undlive, tror jeg dog ikke, de befatter sig med; vi har aldrig fornummet noget til dem, skønt vort hus ligger lige udenfor skovhegnet. – Vi har heller ikke stort, de kan tage fra os," tilføjede han med filosofisk ro.

"Men jeg rider ikke videre i dag," forsikrede Mads From, "jeg kan ikke holde mig på hesten, mit hoved værker, og mine ben ryster under mig. – Du frelsens Gud! Seks sølvdalere i min pose, hver skilling tog de fra mig, de tyveknægte, og grinte oven i købet."

"Skønt I slog og værgede jer som en karl," bemærkede rytteren.

Mads så spørgende og derefter fortørnet på ham.

"Det er ingenting at grine af. – Er der et bedested i nærheden?" spurgte han bonden.

"Vi har halvanden times gang gennem lyng og sand til nærmeste kro; men hvis købmanden vil tage til takke med det sorte brød og en stråsæk hjemme hos mig, skal I være velset der."

"Ja, lad os bare komme af sted, at jeg kan få mit slagne ansigt toet og badet," sagde købmanden og haltede ind på marken, mens bonden tog hans hest i tømmen og fulgte efter.

"Hejda! Tøv lidt! Hvad skal der så blive af mig?" råbte rytteren.

Bonden standsede og pegede med tommelfingeren ind mod skoven. "Der kommer en, som kan vise jer vej, ifald han vil det," svarede han og gik videre.

Den, han således betegnede, kom ned ad hulvejen gennem bakkerne. Det var en høj, firskåren mand med kort af klippet hår, en hue uden fjer og en kofte af hjemmegjort vadmel. Hans blå lærredsbenklæder endte i et par store, brune læderstøvler, der nåede midt op på lårene. Da han nærmede sig, så rytteren et smukt, mørkladent og solbrændt ansigt, hvis pande hvælvede sig fremad så stærkt, at det øverste øjelåg var aldeles skjult; der strømmede en forunderlig skarp stråleglans ud fra hans øjne, idet de hæftede sig på den fremmede rytter, og der lå et vedvarende smil i de dybe linjer omkring hans mund, som tydede på kløgt og et listigt og forslagent gemyt.

Rytteren havde vinket ham hen til sig, fortalt, at han var fremmed og vildfarende, og spurgte nu om vejen igennem skoven. Den anden lyttede tavs til alt, hvad han sagde, og betragtede ham imidlertid ufravendt og gennemtrængende.

"Hvor skal I hen, når I kommer ud af skoven?" spurgte han.

"Op til lensmanden på Kalø."

"Er I ikke ræd for at ride så ene? En fornem herre, som I ser ud til at være, plejer gerne at have sine folk med sig i disse urolige tider."

"Min tjener blev syg, da jeg kom til Århus, og mit ærinde haster, så måtte jeg drage videre. Hvad djævelen skulle jeg også være ræd for? – Bonden derhenne snakkede om, at der er ufred oppe i skoven, men lad dem vare sig, jeg er en mand, der plejer at sætte hårdt mod hårdt, klo mod klo. Jeg tænker vel, de lader mig fare."

"Det tænker jeg også," sagde den anden med et hovednik, "man skal ikke fæste lid til alt, hvad folk fortæller. De, som holder til derinde, gør jer vist ingen fortræd. – Lad os så komme af sted. I ser også ud til at kunne værge jer, hvis nogen ville jer til livs under træerne, men hitte vej imellem dem, det mægter I ikke."

Manden gik nu foran, lagde sin tykke knippelstok, som gav en smigrende ide om ejerens kræfter, op på skulderen; rytteren fulgte ham og red i skridtgang langs med hjulsporene på vejen. Inde i skoven blev det svalt og køligt, hesten snøftede, rystede sit bidsel og indåndede med velbehag den friske duft af skovsyrerne og det frodige græs.

2

Efterhånden som de drog videre, blev vejen smallere og forsvandt til sidst i et utydeligt spor, der bugtede sig imellem buske og træer, og som kun et nøjagtigt bekendtskab med egnen kunne udfinde. Føreren lod dog ikke til at betænke sig, han skred rask fremad som en mand, der går sin daglige vej, så ned for sig, tog hesten i bidslet for at lede den, når de kom til et vanskeligt sted, hvor omblæste stammer og grene spærrede stien. Der gled et smil over rytterens barske ansigt, når det skete. Han lod ham gøre, hvad han ville, overgav sig til ham og sad imens og anstillede betragtninger over mandens mægtige skikkelse, hans brede skuldre og lette, taktfaste gang, også over den tykke knippel, hvorfra hist og her en jernpig stak frem, og som mere syntes at egne sig til et angrebsvåben end til en støttestav.

"Det er en slemme vej at hitte rede i," udbrød han endelig efter lang tids tavshed. "Jeg må love for, jeg fik dig til at følge med mig."

"Det kan være, I har ret," svarede den anden og så i vejret med et smil, som straks efter forsvandt igen.

Skoven syntes at blive større, efterhånden som de drog igennem den. Træerne stod tættere, græsset skjultes af bregner eller store bunker vissent løv, mellem hvilke hindbærris, hyld og rosenlænker dannede et tæt sammenfiltret net. Der var som uddøet derinde, løvhvælvingen ovenover dæmpede dagslyset og udbredte en bestandig skumring mellem de mosbegroede stammer. De to rejsende hørte kun lyden af deres egne skridt og længere inde en svag banken af flagspætten, som søgte efter insektlarver i bøgebarken.

Det, der griber sindet så mægtigt i disse gamle skove, er ikke en hob vejrslagne stammer, der synes at strække deres nøgne arme i vejret, som bad de om at få den flygtende ungdom tilbage, det er stilheden derinde, det faldende blad, den funklende solstråle, som sniger sig igennem toppene for at opsøge og kærtegne en enkelt tilbagetrængt og arret gren, et lille ellers usynligt strå og meddele alt omkring sig et farvespil i tusinde bløde og vekslende nuancer; det er fuglens sørgmodige sang, idet den hviler sig et øjeblik på en kvist og sender en afskedshilsen til de forladte eller genfundne legepladser; det er det sagte vuggende løvs skælven, storheden, den kirkelige fred og det højtidelige derinde, som føder alvor og ydmyghed og leder tanken hen på, hvad disse mægtige, gråsprængte piller, der alle stræber opad, opad som den higende sjæl imod lys og klarhed, har været vidner til i skiftende tiders løb, hvor det har vekslet og blomstret og visnet ved deres fødder, hvor det har let, jublet og sukket, klaget og grædt i den vind, der fo'r hen igennem deres kroner!

Stilheden blev pludselig afbrudt ved en hunds gøen. Føreren standsede og lyttede, derefter satte han et bøgeblad til munden og frembragte en skarp og gennemtrængende lyd, som han gentog flere gange.

"Sådan blader råbukken ved efterårstid, når han kalder på hinden," sagde han med et polisk smil. "Nu skal vi se, hvem der hører det."

Han fik næppe talt ud, før det raslede mellem løvet i krattet, buskene skiltes, og en stor, gulspættet hund fo'r hen imod hesten. Ved synet af føreren og det tegn, han gjorde, standsede den, logrede med halen og trængte sig ind mod ham; det var åbenbart, at der fandt et nøje bekendtskab sted mellem dyret og manden. Han løste sit tørklæde, bandt det fast om hundens hals og jog den tilbage i krattet, hvor den lidt efter forsvandt inde mellem løvet.

"Det er min broders hund," forklarede han, "de sætter favntræ nede bag ellemosen; når de får tørklædet at se, ved de, jeg er i nærheden. – Skal vi så drage videre? – Lad kun det sværd blive siddende i ro, der er ingen, som tænker på at gøre jer fortræd – hvis det var min agt, ville dog eders værge ikke hjælpe synderligt," tilføjede han.

Der lå en overlegenhed, en spottende betoning i disse ord, som opirrede rytteren. "Det var djævels," svarede han heftigt, "du kan dog lide på, at det sværd her har hjulpet mig ud af større fortræd end den, en halunk som du med samt din skabede hund er i stand til at volde mig."

Føreren så op, men svarede ikke, han gik nu ved siden af hesten. Idet han bøjede sig fremad for at undgå en nedhængende gren, rev han med et pludseligt ryk rytterens sværd ud af bæltet og sprang tilbage imellem buskene.

"Hånd og sværd holder ikke ret fast på hinanden," råbte han spottende. "Hvad ville I nu gøre, hvis jeg kaldte på min skabede hund og lod den fare i hesten, mens jeg selv hamrede løs på jer med min knippel? Der er dem, som har været bedre væbnede end I og dog har måttet give sig herinde."

Hans greb i sværdet, og springet til siden skete så behændigt og uformodet, at rytteren ikke var i stand til at sætte sig til modværge. Der blev heller ikke givet ham lejlighed til svar; føreren smilede, rakte sværdet tilbage og sagde: "Der har I jeres værge igen. Lad os så drage videre, vi har endnu et langt stykke vej for os, dagen hælder, og skyggerne bliver lange." Atter skred han foran hesten med knippelen over skulderen, hurtig og sorgløs, som om der intet var forefaldet. Det varede en stund, før rytteren, overrasket og påvirket af mandens adfærd, tog til orde:

"Hvem er du, og hvad er du? Det kunne jeg nok have lyst til at vide."

"Ja, hvem jeg er?" svarede føreren og trak på skulderen. "En fattig en, som ikke rummer stort i denne verden, hvor I fornemme har taget pladsen og lyset op for os. Jeg hjælper min broder som skovløber ved klosteret – og mit navn, jeg kaldes Esra i daglig tale. Er det værd at tale om mig, hvem er I selv, og hvor skal I hen, med forlov at spørge, det er godt at vide, hvem man farer med."

"Jeg er Torsten Trolle til Lynnerup og Østbirk."

Føreren så overrasket i vejret, den fremmede syntes pludselig at have fået interesse for ham.

"Så har jeg hørt jer omtale. Folk snakker meget om jer her på egnen."

Rytteren smilede. "Gør de det? Hvad fortæller de da?"

"I skal være farlig stærk. Hvem ved, hvad det var godt for, at vi ikke kom i strid sammen. Det var nok jer, som var i klammeri forgangen vinter udenfor smedens i Skjerring med hr. Jesper Arnfeld, mens I fik jeres hest skoet. Hr. Jesper blev hidsig og roste sig af sin styrke, så greb I ind på smedens ambolt, tog en hestesko og sagde: Nu vil vi ikke kævles mere. I skal have forlov til at være min overmand den dag, I krummer dette stykke jern tilbage. Mens I talte således, greb I om hesteskoen med begge hænder og rettede den lige ud, før I gav den til Arnfeld. Han tav og så på jer, men pralede ikke mere."

"Det er rigtigt," sagde rytteren, "det var mig, og Jesper Arnfeld har ikke fået den hestesko krummet siden."

"I glemte ellers at sige mig, hvor I rider hen," bemærkede Esra.

"Jeg rider med kongeligt bud og ærinde til lensmand Erik Eriksen Banner på Kalø. Nu ved du det."

"Der rider mange fremmede op til Kalø i disse dage," bemærkede Esra. "En har de der, som det gælder at holde fast på, hvis det ellers er sandt, at lensmanden har stillet 1600 gylden i pant på, at han skal tøve og blive der efter kongens vilje."

"Du mener Gustav Eriksson til Rydboholm. Har du hørt tale om ham deroppe?"

"Jeg har mødt ham nede ved stranden, med hænderne på ryggen, han gik og stirrede og stirrede ud over havet, som om han længtes efter at komme af sted herfra. Lad dem tage sig i vare, en dag mærker fuglen, den har vinger, så går den til vejrs og flyver sin vej, hvad vil da høvedsmand Erik Eriksen sige, som troede ham så vel, hvad vil kongen og det hollandske fruentimmer sige? – Det skulle være mig, som havde ham at passe på."

"Hvad så, Esra, hvad så?" spurgte Torsten med større ivrighed, end han selv troede.

Esra så op og smilede. – "Ja, jeg snakker, som jeg har forstand til. Hvad så! Et øje på hver finger, bolt og slå for alle døre og ikke længere tøjreslag, end at jeg kunne trække ham tilbage igen. Til øst har vi søen, der ligger både på stranden, hvem finder hans spor i vandet, når han glemmer at komme hjem i sit fangehul engang? Sønderpå har vi de store skove, I ser selv, hvor uvejsomme de er. I fjor tog kong Christiern Gustavs frihed, kan hænde han i morgen bestemmer at tage hans liv; når en fangen mand først tænker derpå, tror I så ikke, at det falder ham ind, at den sikreste side af hans fangebur er den, som vender udad?"

"Du taler sært fornuftigt, og der er rimelighed i det, du siger. Jeg kunne have lyst til at lære dig nøjere at kende. Vil du drage med mig, så tager jeg dig i min tjeneste. Du skal få en god løn og dine magelige dage."

Esra brast i latter. "God løn og magelige dage! Vidste I blot, hvor ofte jeg har hørt de løfter og lært, hvad de betyder. Mads Kok, den adelige herre, var i bekneb nede ved Bygholm forgangen sommer; der lå to stimænd i den nordre skov og voldte ham nød og ufred på alle veje."

"Kan du skille mig af med dem, sagde han, og skaffe os fred i herredet, skal jeg lønne dig godt, det kan du lide på. Så drog jeg til skovs og passede dem op, to køtere, der skændte og brændte uden at gøre forskel på rig eller fattig. En morgenstund, da herremanden red på jagt, hang de begge to nede foran hans følhave, hver i sin egegren."

"Det gjorde du?" spurgte Torsten.

Esra nikkede. "Den ene slog næsten min højre arm til skamme, men løkken trak jeg ham om halsen alligevel. Kan I gætte, hvordan Mads Kok lønnede mig? Jeg fik en dunk mjød og en halvslidt, brun kofte, det mente han var god betaling. – Hist ovre ved Skjerring kunne de gråmunke ikke have deres hjorder i fred. Hver ugedag mistede de så et får, så et lam, sommetider både får og lam. Det er den Lede selv, mente hyrden, han går og kogler her på heden i en ulvs skikkelse. Når vi genner efter ham med vore hunde og stave, står han og skraber i sandet, griner ad os og viser tænder. Der er ikke den ting, hverken bolt eller sten, som bider på ham. Andre holdt for, at det var den salige ridder Mogens Dam ovre fra Galten, som for sine onde gerningers skyld ikke kunne få fred i graven, men gik og koglede omkring derude. Prioren i Tvede havde været efter ham og manet ham ned i Viborg Mose, men lige meget hjalp det, den onde var stærkere end præsten – ja, nu ler I og trækker på skulderen, herre min, men lad de skriftlærde sige, hvad de vil, troldtøj og gengangere er der til alligevel, det fornemmer vi folk bedst, som må færdes herude i skov og lynghede, når mørket er faldet. Mogens var forvandlet til en ulv og nærede sig nu af rov og blod, som han havde gjort, mens han levede. – Vi kan jo prøve det med, tænkte jeg og drog efter ham, da munken havde holdt bøn for min gang og signet mit våben. En lille pattegris havde vi tøjret ude på diget, den skreg, og jeg lå bagved og passede på. Så kom han, pustende og hvæsende, lidt efter midnat, da månen var gået ned, og mørket var så sort som i graven. Grisen tog han og løb sin vej, jeg efter ham gennem sand og lyng, over moser og pors, og det blev ved, til han krøb ned i stendyssen under den store jynovn Note 1) på Ølsted hede. Jeg væltede sten for hullet, mens jeg gik hen og fik fat på en lygte, den bandt jeg fast på mit hoved, svøbte koften om venstre arm og krøb ind i stendyssen, med kniven i hånden. Så sloges vi, ulven og jeg, mens sten og jord ramlede ned omkring os."

"Og du vandt, du?"

"Det gik," svarede Esra. "Om morgenen, da de ringede til Ave i klosteret, stod jeg for porten med gamle gråulv over skulderen. Hvordan tror i, de munke betalte? Prioren lod mig knæle og lyste Herrens velsignelse over mig, så kunne jeg gå med den. Det er sandt, ulvens skind gav de mig lov til at beholde, og det havde kun ringe værd, så flænget og gennemstukket det var. Nej, hr. Torsten Trolle, tal ikke om løn til folk som mig og mine lige, vi tror ikke på jeres løfter. I dag drager I med kongens bud op til Kalø, når I kommer tilbage, kalder Hans Nåde jer til sig, så får I ros og hæder, I får kæden at bære, en gård og et gods i len, alt som I har forrettet eders ærinde til; jeg kan slide mine hænder af lige op til albuen og får ingenting, hvis jeg ikke tager det selv, det er nu én gang fattigmands lod. Og det nytter ikke at snakke udenom; og dog er jeg stor og stærk som I, jeg tør vove det samme som I, jeg har evner, jeg har lyst og vilje, og herinde," vedblev han og lagde hånden på sin pande, "I skulle blot vide, hvor det banker og bruser og syder herinde. – Men se jer om, nu bliver skoven lysere og vejen går lige frem, ret ude har I Kalø, den høje, røde gård derovre på olden. Som en knyttet næve strækker den sig truende ud over den trælbundne slægt, der kryber i skjul ved dens fødder. Se, hvor solen flimrer og gnistrer på de høje tage, der skygger og tager lyset fra bøndernes hytter nede under banken, selv solskinnet har I mægtige forpagtet. Hvad kommer det mig ved? – Gud i vold, herre, nu har I ikke længere fører nødig."

Da Esra havde sagt dette, slog han ud med hånden og gik hen over en tværsti tilbage i skoven. Torsten blev holdende tavs og ubevægelig, foran ham lå et stykke åbent land, hvori Kalø slot kom til syne på en høj banke. Dets plumpe stil, de svære murmasser med tårn og skydehuller harmonerede med den mørke skov, som på hin side dannede baggrunden af maleriet. I mellemgrunden lå den lyseblå sø og væltede sine dorske bølger op mod banken og den lange stendæmning, der førte ud fra landet. Det hele landskab åndede alvor og fred, aftensolen gulnede kornmarkerne og brød sine stråler i de små, grønne glasruder på slottet, en hætteterne slog skrigende ned i søen og efterlod en lang, sølvglinsende stribe, da den hævede sig. Torsten Trolle så intet af dette, hans øjne vedblev at følge Esra, der allerede havde glemt ham og gik med kniplen over skulderen uden at vende hovedet tilbage. Det lod til, Torsten grublede og overvejede noget, som stod i forbindelse med dette møde. Pludselig syntes han at fatte en beslutning, han steg af hesten, bandt dens tømmer fast omkring en træstamme, derefter tog han sit sværd under armen og gik hen over tværstien.

3

Dybt nede i skoven bugtede et lille vandløb sig mellem to langstrakte banker og forsvandt til sidst i en stor mose, hvis bredder omkredsedes af gamle elle- og bøgetræer. Midt i mosen hævede sig en høj, bevokset med et tæt krat af bregner og slåentorne, og udenfor denne strakte en bestandig raslende siv- og rørstrækning de hvidgule frøhuse i vejret. Ved forår var mosen aldeles oversvømmet af snevandet, som kom ned fra skovbankerne; i de varme sommerdage derimod sank vandet og tørrede efterhånden bort mellem sivene, til der kun blev en bred grøft tilbage, som syntes at spærre enhver adgang til højen. Træerne hældede ud over sumpen, enkelte af dem var i tidens løb skredet ned fra bankerne eller blæst omkuld og lå nu halvt begravede ude i dyndet, overtrukne med et net af langt, hvidt mos. Vildanden skræppede mellem rørene, en rågefamilie havde i mangfoldige år bygget oppe mellem grenene af en trøsket eg, en dyb og uforstyrret fred hvilede over mosen og dens nærhed, et øde og en vildhed, som bidrog til at give frygt og overtro næring. Musvågen strøg hen over træerne, hejren stod på vagt foran vandpytterne mellem sivene, inde fra mørkningen lød skovduens kurren, og i stille vejr, når vinden bar til, kunne man høre kirkeklokken nede fra Skjerring; selve stedet syntes aldrig at være blevet betrådt.

Det lod imidlertid kun så. For den, som gav nøjere agt, ville der hist og her have vist sig et bredt og dybt fodspor, nedtrykket i den dybe jord, og inde imellem sivene en bugtet sti, som førte igennem sumpen over mod højen. Længere ude, hvor dybet begyndte, ragede en række sten over vandet, og midt over grøften, støttet på andre sten, lå et løst gangbræt, der efter behag kunne drages bort til en af siderne, når den gående var kommet over, således at højen dannede en fuldstændig og ubestigelig ø, der i nødstilfælde tilbød et sikkert skjulested. Inde mellem buske og bregner derovre lå en hytte, hvis forside bestod af græstørv, grene og løv, de øvrige tre sider var gravet ind i højen og forlængede sig under denne i et stort, stensat rum, glinsende af fugtighed og vanddråber, som ovenfra sivede ned mellem stenene. Herind trængte dagslyset aldrig, derfor havde beboerne tændt en lampe, som hang i en snor under loftet og bredte sit skin over en samling af de mest forskellige genstande: Klædningsstykker, hjortehuder, gamle våben, potter og kedler, ophobet i en broget uorden. Langs med væggene, hævet lidt over jorden på et stillads af grene, sås nogle brede sengesteder af halm og tæpper, og foran disse en dynge sammenstablede sten, mellem hvilke der omtrent på samme tid, Esra skiltes fra rytteren inde i skoven, ulmede en døsig ild, som fyldte hulen med røg og udbredte den ejendommelige skarpe duft, der følger efter brændt lyng og den vilde timian.

I nærheden af ilden var udbredt nogle fåreskind, som tjente til leje for to mænd, der netop havde spist af en træbakke med hakket kød, hvis levninger endnu stod foran dem. Den ene sad over ende, i færd med at lappe en gammel køllert eller skindkofte, den anden lå på maven med et stort tinkrus ved siden af sig. Han stirrede ind i ilden og pirrede i asken med en lang pind. Alt hvad man kan tænke sig af råt og modbydeligt var forenet i denne mands ydre. Han, der syede og havde trukket sin kofte af, viste overkroppen blottet, et hårrigt, stærkt hvælvet bryst og nogle uhyre tykke arme, hvis muskler snoede sig ned mod håndleddene som flettet tovværk. Udtrykket i hans ansigt var enfoldigt og godmodigt. Den anden, som lå og strakte sig foran ilden og af og til slog op i vejret med benene, var overstænket i ansigtet af smuds. Det sorte hår hang i lange tjavser ned over en flad pande og forenede sig med et stift og strittende skæg. To mørke huller tjente ham til øjne, en bred, flad udvækst til næse og en lang sprække til mund. Hans navn var Espen og han førte ordet:

"Nå ja, med æde og drikke kan det være, hvad det er, men hvad bliver det til alligevel? Følg mig, sagde han, jeg skal skaffe jer noget at bestille. Så holdt vi til i skoven, slog de vejfarende ned og tog det meste, vi kunne; vi satte livet på spil og grinede ad lov og evangelium. Er vi blevet rigere for det? Før kunne jeg gå hjem og sove, når jeg var færdig på herremandens hovmark, her må vi være på pletten tidlig og silde. – Hvor er min hest og mit slot, og hvor er min have med ærter og persille og mørske æbler i? – Se, hvordan jeg ser ud," føjede han til og fremstrakte to smudsige hænder, som for nylig havde rodet rundt i asken.

"Det er også sandt," svarede kammeraten højst fredsommeligt.

"Ja, du er et godt bæst, lille Terkel. Du finder dig i alt, slår han dig på den ene kæbe, vender du den anden til, men jeg vil sige ham sandheden engang, det skal op i en anden gænge. Han kommanderer, hvorfor skal vi lystre? Han samler skatte; jeg ved, han har mange penge forvarede et eller andet sted hernede. Asmus, vor kammerat, tog de til fange forgangen, han kan nu få lov til at sidde og sulte ihjel oppe i buret på Kalø, og han var dog den vildeste af os alle, i morgen går det kanske dig og mig ligeså, hvem hjælper os da?"

"Nej, det er også sandt," bemærkede Terkel og voksede en ny tråd.

"Vi skal forrette arbejdet, mens han tager sig det let og rejser ned til Horsens og ser til sin datter. – Hvad er det for et barn, hvor er det kommet fra?"

"Han var jo gift med fogedens datter ovre i Astrup ad Skanderborg til. Et år varede det, så døde hun efter at have fået det lille barn."

"Hende holder han af, hun gør ham tåbelig til sidst; så du det fine lærred og sarsestøj, han købte hende forgangen på Århus marked? Hende går han og spekulerer på tidligt og silde; de siger, han har sat hende i kost hos nonnerne i Ørslev. Hun fortjente et godt knubs af min knippel midt i planeten. Hver gang han kommer tilbage fra hende, kan den lede Djævel selv ikke gøre ham det tilpas, så er han tvær og gider hverken æde eller drikke; sidst ville han til kirke dagen efter; hold på mig, han i kirke! – En nat hørte jeg ham ligge og miave derhenne på løjbænken, han græd de stride tårer og klynkede som et lille barn, så fo'r han op, dundrede i skiven og svor, det skulle blive anderledes. Det løfte skal vel forslå, når man allerede har hampestrengen om sin hals."

"Ja, det er også sandt!" ytrede den dybsindige Terkel for tredje gang.

Espen var blevet træt af den lange tale, han gabte, strakte sig og pustede op i gløderne, derefter stak han en pind ind i ilden og fik spidsen af den til at brænde. Bertel sad bøjet over sit arbejde og syede med lange sting og stor iver. Pludseligt udstødte han et brøl, sprang i vejret og kastede koften. Espen havde behændigt anbragt den brændende pind midt på hans nøgne ryg og svedet ham en rød plet i huden. Han ventede formodentlig, at der ville følge straf efter denne morskab og greb hurtigt til en knippel, som lå i skyggen ved hans side; men Terkel var et fredsommeligt gemyt, han satte sig ned igen og tog koften.

"Du skal lade mig være i fred. For det gør ondt," sagde han og syede videre.

Espen lo og stak atter pinden i ilden. Lidt efter ville han til at anbringe et nyt mærke på Terkel; denne gang gjaldt det benet, men inden han nåede det, greb Terkel hans udstrakte arm og holdt den så fast, at han ikke var i stand til at røre sig, mens han tog pinden fra ham. Derefter mumlede han nogle ord, kastede koften omkring skulderen og forlod hulen. Espen så efter ham og slog benene i vejret.

"Det var netop det, jeg ville," hviskede han og lyttede, med hovedet bøjet mod jorden, til lyden af den andens skridt forsvandt udenfor. "Nu skal vi søge efter, hvor Esra har gjort af sine penge. Jeg ved, de skal være her."

Han løste lampen ned fra loftet og lod dens skin falde hen over de grå og fugtige kampesten, som dannede væggen; han følte på dem for at se, om de lod sig rokke og tage ud, og undersøgte med stor omhu leret og mosset, som dannede deres fuger. På én gang smilede han, han havde opdaget en løs sten i væggen, som gav efter for hans tryk. "Der har vi det," udbrød han, "jeg vidste det nok, her er gemmestedet." Han satte lampen ned på jorden og tog stenene ud. I det samme følte han en hånd lægge sig på hans skulder. Da han vendte hovedet, stod Esra foran ham.

Espens røde ansigt blev meget blegt, men han fattede sig dog og udbrød med fremkunstlet latter: "Å, er det dig! Jeg hørte ikke, at du kom."

Esra tog lampen op fra jorden og bandt den fast i snoren igen. Derpå stillede han sig hen foran Espen og så vist på ham. "Hvad bestiller du her?"

"Jeg så efter, hvad du havde forputtet mellem stenene; jeg tænkte nok, du gemte penge derinde."

"Og hvad kommer mine penge dig ved?"

Esras ro og kulde gjorde Espen dristigere, han stillede sig hen foran hullet i væggen og udbrød spottende: "Hvad dine penge kommer mig ved? Er vi ikke halvt om dem, lovede du ikke, dengang du lokkede os til skovs, at vi skulle dele? Det har vi da også gjort, sådan at vi tog arbejdet og du lønnen, mens vi lå og lurede i de åbne grøfter, sad du og slog terning på ølbænken eller drog på marked for at købe vadmel og dvælg Note 2) til din svindsottige tøs."

"Jeg gjorde mere end det," sagde Esra, "jeg reddede dig ud af mørkekælderen på Boller, natten før mestermanden skulle i lag med dig. Jeg gav din kvinde og din dreng brød i de halvandet år, du sad derinde."

"Ja, og så slog du til mig med din knippel, fordi jeg stak efter den Randers kræmmer nede bag hulvejen, jeg kan fornemme det endnu."

"Jeg har forbudt jer at bruge kniven mod vejfarende folk."

"Du kan ingenting forbyde," råbte Espen tirret og skuffet af den andens tilsyneladende ro og kulde, "hvem gjorde dig til herre og mester? Er du bedre end os andre, så vis det, gå hen og frels Asmus, som sidder i jern og bur oppe på Kalø, fordi vi var for få, da fogeden kom efter os, mens du løb gal nede hos de nonner i Ørslev."

"Asmus skal blive frelst."

"Ja vist, når de har bundet hans krop til stejlen oppe på banken. Du tænker kun på din egen bedrift og bruger os til at skrabe penge sammen; nu har jeg fundet stedet, hvor du gemmer dem, jeg vil have min part."

Han sprang hen til muren, men Esra trådte i vejen for ham. "Du er fuld, gå og læg dig til at sove."

"Jeg er ædru nok til at dele, hvad du har forvaret. Skal vi være fælles om faren, vil vi også være fælles om byttet. Jeg ved, hvad der er i vejen. Du holder dig for bedre end os andre, en stor herre er du, ja vist, jeg kender mere til dig, end du tror, jeg listede mig efter dig ovre på Elsted mark, hvor den gamle våbensmed bor, som de kalder for din fader. Lyshullet var dækket til i hans stue, jeg skød klædet til side og lyttede efter, hvad han fortalte."

"Det skulle du ikke have gjort, Espen."

"Å jo, å jo! Det er så godt at vide, med hvem man har at bestille. Han var fuld, den gamle, og lå og pillede i sengehalmen, du knælede ned, tiggede og bad ham sige dig, hvem du stammede fra, og hvad de tre bogstaver skulle betyde, som står slået ind i den jernring, du bærer om din hals. Jeg hørte hvert ord, I talte sammen, jeg krøb om bag tørvestablen, da du gik. Nægt det, om du kan?"

"Har du fortalt den historie til nogen?"

"Endnu ikke, men jeg tier kun så længe, jeg selv vil. Kom og lad os dele. Jeg forlanger min part."

"Ja, lad os dele," sagde Esra, og før det var muligt at ane hans hensigt, rev han kniven ud af Espens bælte og stødte den til skaftet i hans bryst.

"Det er *din part*," råbte han, "du ved for meget."

Den trufne brød ud i et kvalt skrig og sank ned på jorden; han greb for sig med hænderne, derefter strakte hans legeme sig ud i dets fulde længde og blev liggende ubevægeligt. I samme øjeblik lød skridt i hulen. Lampeskinnet faldt hen over en høj mand, som trådte ud fra mørket. Esra fo'r tilbage og så op, det var Torsten Trolle, som stod foran ham, med kappen kastet tilbage over skulderen og sværdet under armen.

"Nu tilhører du mig," sagde han.

Esra stod et øjeblik tavs og ubevægelig, hans blik faldt ned på den dræbte, hvis brede mund havde åbnet sig, og hvis ansigt allerede antog dødens blålige farve.

"Kom og følg med mig!" tilføjede Torsten.

Esra fo'r i vejret, som om han var blevet vækket af en drøm, han strøg sig med hånden over den fugtige pande. "Ja, ja! Tag mig med jer, af sted, bort herfra, skaf mig noget at bestille, dette her duer ikke, lær mig at leve, lær mig at dø med harnisk for mit bryst og sværdet i min hånd, så er jeg eders svorne mand, og I skal nok blive fornøjet med mig."

"Hvem tænker så på mig?" spurgte en klynkende stemme henne ved indgangen. Der sad Terkel i en krog og stirrede frem for sig, med begge hænder under hovedet og koften over skulderen, han havde endnu ikke fået tid til at tage den på.

"Kom, Terkel," sagde Esra, "kast en kule til ham der og få ham jordet; når det er bestilt, kan du tage de tre sølvdalere, der ligger forvaret i hullet mellem stenene. Køb dig så en båd og drag på fiskeri som i gamle dage, den håndtering holder længere ud end skovgang."

Terkel var allerede i begreb med at løfte sin dræbte kammerat op fra jorden. Da Esra viste ham hullet i væggen, lod han liget falde tilbage igen og bukkede gentagne gange, mens han holdt sine arme udbredte til siden.

"Å nej, å nej! Hvis jeg må, så drager jeg heller sønderpå og køber grise, jeg har altid haft lyst til at blive en dygtig pranger."

"Som du vil," sagde Esra. "Gem gangbrættet inde under sivene, når du går herfra; hvem kan vide, hvad det er godt for, og bring så hunden ned til Bårse Smed."

Terkel tog Espens lig og kastede det over skulderen, udeltagende og ligegyldig, som om det var en melsæk, han bar på. Esra byttede sin kofte med en jægertrøje, spændte et kort sværd omkring livet, derefter forlod han og Torsten øen.

Det var blevet sent på aftenen, da de gik tilbage igennem skoven. Urterne duftede, og duggen faldt, inde mellem træerne herskede et fuldstændigt mørke, som skjulte stien; men Esra behøvede ikke lys for at finde vej. Han bevægede sig hurtigt fremad, som om han skyndte sig med at komme bort; Torsten havde møje med at følge ham.

"Nå, så det er din håndtering," udbrød han, da de kom til en lysning, hvorfra måneskinnet faldt ned mellem løvet. "Landevejsrøver. Manddraber! Å ja, såmænd! Du havde ret i eftermiddag, da du nægtede at sige, hvem du var."

Esra standsede et øjeblik og hævede det bøjede hoved. "Lad os glemme fortiden," sagde han med en sørgmodig røst, "den lader sig ikke forandre, det nytter altså ikke at tale om den. Skræmmes I over det, jeg er, herre, og over det, jeg har været, hvorfor vil I så tage mig i jeres tjeneste?"

"Skræmmes," gentog Torsten spottende, "nej, du skal lære mig bedre at kende. Desuden har jeg dig jo i min magt, du er en lovløs mand; men jeg tror også, du er en modig mand, det holder jeg af. – Vi drager nu til Kalø; kanske der bliver noget at bestille," tilføjede han med en mørk og skummel mine.

"Kanske!" gentog Esra. "Når man ser jer, kommer man til at tænke på, at der vil hændes noget. Brug mig, til hvad I vil, det er arbejde, jeg forlanger; glem det, I listede jer til at se og høre – det var ikke så farligt, hvad der skete; den, han kaster kulen til derovre, er der ingen, som vil sørge over – og benyt jer aldrig af det, I fik at vide. Jeg er lovløs mand, siger I; men hvis I forråder mig, skal der en tykkere brystdug til end den, I bærer, for at undgå min tand."

Torsten brast i latter over denne højtidelige trussel. "Hvad var det, han snakkede om din fornemme fødsel og den jernring med de bogstaver i?"

"Min fødsel ved jeg kun lidt at sige om, jeg var så ung dengang, og de, der skulle tale, er døde, det er desuden vist lovlig silde nu, om jeg også fik noget at vide. Jernringen – ja, jeg har slidt den blank på min hals, der står tre bogstaver i den, S.R.A.; de mener, det er derfra, jeg har mit navn, hvad de skal betyde, derom vides intet."

Da de havde nået stedet, hvor Torsten bandt sin hest, steg han op, og rejsen gik videre ad den banede vej, som førte til stranden foran Kalø. Månen skinnede, rørdrummen skogrede, tågen steg op fra engene og bredte et roligt, blåt skær over alt. Torsten sad atter og så ned på Esra, han gennemgik i tankerne, hvad han havde hørt og set denne aften, og undrede sig over tilfældet, som havde ført dem sammen.

"Kender du noget til lensmanden på Kalø?" spurgte han.

"Å ja! Som man kender de høje banker i den egn, hvor man færdes meget. Øjet møder dem på alle veje. Jeg har set dem ruse ud deroppe fra gården i jagttiden, herren og hans mange døtre, hver med sin bejler ved siden, jomfru Lene med hr. Iver Krabbe, Karen med Gregers Ulfstand og Birthe med Klaus Bryske, de lo, og de sang, sværmede om som bier i sollys, blot ikke slet så flittige."

"Du glemte ellers en af døtrene, siden du synes at kende dem så nøje. Hvorfor nævnede du ikke jomfru Else?"

"Hun drog sjældent med de andre – nu mindre end før," tilføjede han med et tvetydigt smil.

"Hvad skal det sige?"

"Før var hun helst alene, vandrede om herude under træerne og betragtede det faldende blad eller lagde sig ned i mosset og stirrede op på den jagende sky. Gud ved, hvad hun drømte om imedens. Nu er de to om det, hun har fået selskab i fangen, den unge svensker deroppe. Er han herude, følger hun efter, står hun stille, gør han det samme, den ene lytter, den anden taler. Det sagde strandfogeden på Helgenæs forgangen, at den stærkeste lænke, hr. Banner holdt sin fange med, var jomfru Else."

"Han skulle ske al landsens ulykker for de ord og hvem, som siger ham dem efter, ligeså. Ved I bæster ikke, at jomfru Else er en trolovet pige?"

"Det kan være; men ved I herrer ikke, hvad den trolovelse har at sige? – Der kommer slægt og frænder sammen og snakker over vinkanden, bortlover børnene, stundom endnu før de har fået faldhatten af. – Han er god til hende, fordi han har den gård, og hun har de og de midler. – De tinger, og de købslår som en pranger om sine kreaturer; hvordan de unge stemmer sammen i sind og tanke, det gælder lige meget. Så kommer munken og lyser velsignelse over det, der siden skal blive til gråd og forbandelse, så –" Han fuldendte ikke denne tanke.

"Så?" gentog Torsten.

"Så kommer gøgen til sidst og lægger sine æg i den anden fugls rede."

"Hun rider med fangen," sagde Torsten halvhøjt, mens hans hoved sænkede sig dybere ned mod brystet.

"Ja, vist rider de sammen og går sammen, alle dage og på alle veje, hvorfor ikke? De er jo unge begge to. Væk hende ikke, lad hende blive ved at drømme med forklædet over hovedet, det varer kun så kort."

"Hun rider med fangen," mumlede Torsten atter, som om han talte med sig selv, og de mørke tanker, som disse ord fremkaldte, gjorde rynkerne i hans pande dybere, mens han sank hen i en lang og grublende tavshed.

Lidt efter nåede de ud af skoven, foran dem lå søen og den tågede strand af Eggens og Roelse ovre på den anden side vigen. Nedenfor nogle små, faldefærdige hytter, som nu har forvandlet sig til landsbyen Bregnet, gik en lang vase eller stensat dæmning over til øen, på hvis højeste banke Kalø hævede sine røde mure i det klare måneskin. Ved bakkens fod sås enkelte bønderhuse, hvis beboere alle hørte til slottet, og længere tilbage, ovre på fastlandet, kom en række hytter til syne, som tilhørte fiskerne, der havde trukket deres både op på stranden.

4

Hvorledes Kalø slot har set ud i Christiern den Andens dage, er et tvivlsomt spørgsmål, overladt til formodningen og de slutninger, som lader sig uddrage af, hvad der endnu står tilbage af den plyndrede ruin. Vore biblioteker gemmer hverken tegning eller beskrivelse herover; vi ved kun, at stedet allerede i den tidlige middelalder nævnes som et kloster for cisterciensermunkene. Efter en streng vinter, hvori is og søgang holdt de hellige brødre afspærrede i fjorten dage fra fastlandet, forlod de øen og tog deres relikvier, alterbillede og den store klosterklokke med sig og flyttede ned til Øm i Silkeborgegnen. I året 1313 lod Erik Menved de oprørske og overvundne bønder drive sammen og tvang dem til at bygge en fæstning på klosterets ruiner. Nogle mener, at den lange stendæmning, som sætter øen i forbindelse med fastlandet, skriver sig fra hans tid. – Denne dæmning er lav og smal; i uvejrs tid, når det stormer fra sydøst, sætter Kattegat søen ind i vigen. Bølgerne bryder da mod dæmningen og skyller hen over den, imidlertid er øen afspærret og adgangen til slottet umulig.

Mægtig og stor i omfang må Kalø slot have været. Ringmuren og resterne af hovedbygningen vidner derom. Mellem kalken og grusdyngerne i grunden støder man hist og her på spor af dybe, underjordiske kældre, der går ind i banken. De grå, mosbegroede murmasser ovenfor viser endnu bjælkestykker fra de forskellige etager, hvoraf slottet bestod.

Der knytter sig mange sagn og eventyr til stedet. Historien nævner dem, kæmpevisen besynger dem. Det var her, at kæmpen Nomholt stjal grevens datter, blev forfulgt over til Bregnet af hendes elleve brødre og dræbt af den yngste. Det var af Kaløs kældre, manden fra Fjeldbogård listede sin brodersøn ud, dagen før han skulle lide straf, fordi han slog Evert ihjel. Ovre under banken, på hin side vasen, lå greven, som i syv år forgæves belejrede slottet, og som lod sig bedrage af forsvarerne, der hver dag førte en gris rundt nedenfor ringmuren og kneb den i øret, for at fjenden skulle tro, de havde overflod af fødemidler derinde, og som også, skuffet af dette indfald, til sidst hævede belejringen. I tidens løb har Kalø afvekslende været fængsel og kongebolig, det er blevet brudt ned og bygget op igen, belejret og befriet, pantsat og indløst, forlenet bort og atter taget tilbage; det har været et stridens æble mellem konge og bønder, danske og tyske, mellem adel og gejstlighed. Christian den Femte forærede det omsider til sin halvbroder Ulrik Gyldenløve, der fristede samme uheld som tidligere munkene: Han blev indespærret på øen af storm og højvande. Statholderen hævnede sig ved det løfte aldrig mere at ville besøge stedet, han lod straks efter slottet rive ned og murstenene føre over til København, hvor han byggede sig et palæ, det nuværende Charlottenborg.

Nu står der som rest af alle de svundne herligheder en ensom, faldefærdig ruin på bankens top, dens grund er skjult af kalk og stendynger, mellem hvilke brændenælder og katost stikker deres hoveder i vejret og beder om forlov til også at få en lille plads. Tidslen ryster sit hvide skæg hen over tomten, og i borggården nikker og svajer græsset over stenbroen og siger:

"Her er jeg herre." Havet bruser, og rylen klager nedenunder banken. Forpagterens okser strækker sig i den sivede sump, som betegner de gamle voldgrave. Der lugter af tang, som sydøstvinden skyller ind mod dæmningen. Kalken glimrer i sollyset, firbenet løber op ad muren og forsvinder i dens revner; øde, tilintetgørelse og en usigelig forladthed er det præg, som hviler over ruinen. I århundreder har han stået der på sin post, den gamle skildvagt, rynket og furet af tidens og regnens tårer. "De skronner å hwiner derinn, når æ suol æ gauen i bjærre ve jæwndøwnstied," siger hyrdedrengen, som sidder under den forkrøblede elm foran muren; "somsinn taer hun o å klau, å somsinn tujer hun, som dæ wa jen, dæ græd, men mæ gør di eisen aller nouet te skåd." Note 3)

Torsten og hans fører drog nu ned over vasen, indenfor hvilken den første vindebro gik. Adelsmandens mægtige skikkelse sad foroverbøjet i sadlen, Esra gik og betragtede ham, han havde lagt sin hånd op på hestens hals, mens de drog hen over den smalle dæmning. Vægteren tudede i sit horn ud fra tårnet over porten, og vagten indenfor forlangte at vide, hvem de rejsende var, før han lod broen gå ned.

"Luk op!" råbte Torsten barskt og bydende, "for adelig herre og hans følge."

Straks efter gled vindebroen pibende ned på sine kæder. Inde i gården kom en ældre mand til syne på det øverste trappetrin. Lyset, som han holdt i hånden, kastede sit skær over hans lyse hår og skæg, der omgav et rødt og bredt ansigt med milde og godmodige træk. Det var slotsherren og lensmanden, Erik Banner. Han rakte hånden ud mod Torsten og bød ham velkommen med en mine, der just ikke udtrykte synderlig glæde. Esra ville følge efter dem ind i forhallen, men Torsten vendte sig om og sagde:

"Bliv du her og se efter, at de plejer min hest, siden skal jeg kalde på dig. Vi må snakkes ved, før jeg går til ro." Derefter skred han foran lensmanden op ad trappen.

Det var skik og brug på de adelige gårde, at enhver gæst, der havde gjort en anstrengende rejse, blev ført til badstuen, hvor han tog et bad og omklædte sig, før han viste sig for familien. Erik Banner forsømte ikke denne høflighed. Da de gik igennem den lange gang ned til badekammeret, standsede Torsten udenfor en af dørene, lyttede og udbrød:

"Hør, hvor de ler og støjer derinde, I har nok mange fremmede på gården, som I plejer?"

"Å nej!" svarede Banner, "det er kun de trolovede junkere, Iver Krabbe og Gregers Ulfstand, som spøger og snakker med pigebørnene. Hvorfor skulle de ikke være glade?"

"Ja, for mig gerne, jeg holder selv af fornøjede åsyn. – Hvordan har jomfru Else det?"

"Såmænd! Hun er ellers ikke rigtig rask i de sidste dage."

"Nå, så hun ler ikke med; ja, jeg har hørt tale derom."

Lensmanden åbnede badstuen og tændte armstagen på væggen, derefter lod han sin gæst alene.

En time senere sad Torsten inde i salen ved et bord, der var blevet dækket til ham. Man nød det sidste måltid dengang klokken fem, og det var langt over sædvanlig spisetid. Da han var mæt, bukkede forskæreren for ham. Kapellanen læste en bøn, derefter bankede lensmanden på bordet med skaftet af sin dolk og lod tjeneren sætte en vinkande og to sølvstobe frem, det var tegn på, at velkomsten skulle bydes og drikkelaget dermed begynde.

Salen var stor, vinduerne få og smalle, man kan måle dem ud endnu, det største var næppe en alen bredt og hen ved halvanden alen højt. På væggene hang udsyede tapeter, en gave fra priorinden i Ring kloster, hvor Erik Banner havde ladet sine døtre opdrage. Langs med de brune egetræs paneler stod bænke, belagt med hynder; der fandtes også nogle udpolstrede stole, af disse drog lensmanden en hen for bordenden og bød Torsten Trolle tage plads på den, det var en særlig opmærksomhed. Alt i salen bar præg af rigdom og den overdådighed, som betegnede livet på adelsmændenes gårde. En stor messingkrone hang ned fra den midterste bjælke i loftet, lysestagerne var af drevet sølv, drikkekarrene og kanden besatte med ædelstene og sirligt udgraverede.

Torstens komme lod til at lægge et synligt bånd på den muntre og overgivne stemning hos de øvrige, latteren og spøgen forstummede, det var, som om man nærede en forudbestemt, ugunstig mening om ham, han blev betragtet tavs og mistroisk, og de gjorte iagttagelser måtte ikke være gunstige, siden man hviskede dem til hinanden i et så dæmpet og forsigtigt sprog.

Foruden Banner og Trolle havde de tilstedeværende to junkere taget plads ved drikkebordet, deres friske og røde åsyn bar tillidens og sorgløshedens præg. Der findes mærkværdigt nok kun sjældent et bestemt udtryk for ånd eller kløgt i den tids ansigter; deres brede og grove træk viser kun sans for legemets nydelser og en lidt rå, men godmodig selvtilfredshed. Kommer det måske deraf, at så mange af disse adelsmænd ikke gjorde større fordringer end at leve godt, drikke bedre og at være en dygtig jæger eller kvæghandler? De drog om på gæsterering, tænkte kun på øjeblikket og lod fremtiden skøtte sig selv, som om de havde tilegnet sig Ludvig den Femtendes talemåde: *Efter os kommer syndfloden*. – Uheldigvis indtraf denne syndflod for flere af dem, endnu mens de levede.

Samtalen blev i begyndelsen ført alene mellem lensmanden og Torsten, de andre hørte til, det var også tydeligt, at de havde skiftet plads mod deres vilje; øjne, tanker og følelser vedblev at søge hen til det modsatte hjørne af salen, hvor Erik Banners unge døtre sad i en kreds omkring deres moder, fru Mette Rosenkrands, enhver af dem beskæftiget med sit håndarbejde.

Der var endnu en vigtig person til stede i dette selskab. Et ungt menneske på toogtyve år, slank og bredskuldret, med lysegult hår og skæg, brun hudfarve, en høj, hvælvet pande og stærke, sammentrukne øjenbryn, et ansigt, som uvilkårligt påtrængte sig opmærksomheden og fastholdt den. Kong Hans standsede foran ham en dag, da han så ham lege Cyrus ved Sten Stures hof, betragtede ham længe, lagde sin hånd på hans hoved og sagde: "End bliver du vist til stort, om du får lov at leve."

Det unge menneskes navn var Gustav Eriksson Vasa, en slægtning af lensmanden, der holdt ham som kongens fange på Kalø. Lidt før Torsten trådte ind i salen, havde han sunget en af disse vemodigt klagende svenske folkesange, som man endnu af og til kan høre rundt omkring i Dalarne, lutten stod ved hans side, han selv sad nu med begge hænder under hovedet og stirrede ud på søen, som det klare måneskin faldt hen over. Af og til, når han hævede hovedet og vendte sig om mod de andre, lå der et ubeskriveligt sørgmodigt udtryk over hans træk, og han fo'r med hånden over panden, som om han søgte at bortjage de alvorlige og mørke tanker på fortid eller fremtid, der husedes indenfor.

Han blev pludselig gjort til deltager i samtalen, idet Erik Banner kom hen til ham og lagde sin hånd på hans skulder.

"Det må jeg bede om forladelse for." sagde han til Torsten Trolle, "at jeg endnu ikke har forestillet jer min kære gæst og frænde, Gustav Eriksson."

Gustav rejste sig og gik hen til bordet, hvor Torsten blev siddende med opknappet vams, begge ben udstrakte og lænet tilbage på stolen.

"Gæst!" gentog han med en spottende latter. "Han er nok ellers gæst her på kongens nåde og meget imod sin vilje."

"Jeg står inde for ham, så vil vi lade den sag være god."

"Derfor har han da ligefuldt tøjret om halsen; men hvad kommer det mig ved. – Jeres ansigt synes mig ellers bekendt, herre, vi to har vist mødt hinanden før i aften."

"Det har vi også," svarede Gustav, "jeg turde blot ikke erindre jer derom."

"Eja! Hvorfor ikke?"

"Vi mødtes engang sidste vår, under slaget ved Brænnekirke."

Torstens øjenbryn drog sig sammen. "Ja, nu husker jeg det. Der havde I lykken med jer, vi har hævnet det siden, dengang stod I foran svenske pøbel og oprørernes hovedfane, nu sidder I her på Kalø og tænker over, hvilket parti I skal slå jer til, når I slipper løs igen."

"Det er overvejet, og det er betænkt."

"Mig synes dog, den tanke nok kan volde hovedbrud. Jeres forfædre og nærmeste frænder holdt med dansken, de hadede Karl Knudsen og hele det slæng, som ville os ilde; en af dem bragte det dertil, at rigsforstanderen i syv år måtte gå landflygtig fra Sverige. En anden af jer sloges som en brav karl mod Sten Sture. Ved Brunkebjerg var I selv med i danskens rækker, ved Brænnekirke derimod i svenskens – ja, jeg nævner nu ikke dette for at krænke hr. Erik Eriksen, I er hans frænde og jeg hans gæst; men jeg gad dog nok vide, hvilken sag det egentlig er, I holder med, herre. Er det os eller jeres landsmænd, I forråder?"

"Det skal jeg svare på, når jeg ikke længere har tøjret om halsen og bærer mit værge."

"Ikke før?" sagde Torsten med et hånligt skuldertræk. "Der kan gro højt græs, inden den tid, og jeg vil vist have glemt mit spørgsmål."

"Der skal nu ikke tales mere herom," lød Erik Banners milde og forsonende røst, "vi sidder ved bord for at drikke, og jeg tænker om dig, Torsten Trolle, at du er for brav en mand til at ville bære spot og strid på den, der mangler våben til at værge sig med. Smag på vinen, den skal være god, lad mig se, hvem af jer, der kan nå ned til den sidste pægl i stoben."

Torsten brummede et svar, som ingen forstod, derefter vendte han sig om mod bordet og tømte stoben uden at drage vejret.

Under samtalen havde en af damerne forladt sin plads ved bordet og listede sig om bag Torstens stol, her tog hun en rose ud af sit bælte og dryssede dens afrevne blade ned over hans hoved. Torsten så i vejret.

"Lad være med de narrestreger," sagde han barsk og rystede rosenbladene af sig. "Jomfru Karen er nu for voksen til at lege mere, hun er ikke blevet synderlig fornuftigere med alderen."

"Tal ikke om alderen, strenge hr. ridder," svarede den unge pige og bøjede sit runde og smilende ansigt nærmere mod Torsten, "tid og alder gør os ikke bedre. Rosen bliver til en vissen hyben med tiden. – I selv forlod os i fjor som en bjørn og kommer i år igen som en bjørn. Se, hvor han sidder og rynker sin brede pande, den fornemme hofmand, men I gør mig ikke bange. Kan I da ikke forstå, hvad jeg vil? Det keder os derhenne at se jer blive siddende her ved drikkebordet, en så fin og dannet herre, af hvis ord og væsen man straks ser, han kommer lige fra kongens og hollænderindens hof – hvad er det nu, hun hedder, den skikkelige kone, der holdt krostue i Bergen? – er det sandt, hun tvinger vore adelsmænd, der søger hende, til at blive stående udenfor hendes port og vente, til hun kalder på dem? – Kom dog og sæt jer hos os, I kan nok tænke, vi længes efter at vide lidt besked om, hvad der foregår derovre."

"Hvad skal jeg fortælle?" svarede Torsten og blev roligt siddende; – "at vi har byen fuld af trommer og piber og fremmede krigsfolk for at tugte den oprørske svenske adel, der kryber til korset i dag og lover bod og bedring, mens kniven sidder dem på struben, og bryder deres løfter igen i morgen, når de ser deres fordel derved. Kan det more jer at vide, så er nu regnskabsdagen kommet, og enhver skal blive betalt efter sin gerning."

"Nej, nu taler I jo atter om ufred og krig, og jeg synes, det er tidsnok at rose sig af sejren, når den er vundet. Det var ikke det, vi helst ville høre om."

"Hvad da?" fortsatte han, tirret af den unge piges spot og det smil, som fulgte den. "I vil vide, hvordan det står til der, hvor jeg kommer fra. I Sverige har de pest, i København har vi pest, den, der sidder ved bordet til middag, kan være død i aften. Sygdommen søger især de unge, mundkåde kvinder. Jeg kan også fortælle jer, at Torben Oxe er blevet halshugget på Sankte Gertruds kirkegård, og Knud Gyldenstjerne, jer gudfader, forvist fra hoffet, eller vil I måske hellere høre om, at kongens dværg har født en ildklemme til verden, og at fru Sigbrit har fået en gås foræret, som hver dag lægger hende en hollandsk dukat?"

"Det må være en klog fugl af en gås at være; men vi foretrækker dog at høre lidt om den unge, dejlige dronning, hende som alle priser, hvad tager hun og hendes hof sig for? Hvorledes lever Hendes Nåde?"

"Ret vel, så vidt jeg ved. Hoffet pynter sig og spørger om nyt, det har ligesom I ikke andet at bestille. Dronningens perler skal være de største og smukkeste i hele landet, hendes damers pragt overgår alt, hvad vi tidligere har set, forlang blot ingen beskrivelse af deres dragter, der er så lidt menneske og så meget silke og damask og fløjl og bliant deri, flagrende sommerfugle, røde, blå, gule og grønne, alle mulige farver; dog påstår de, der ved bedst besked, at de leverfarvede dragter nu om stunder skal være højeste mode. Hvad Hendes Nåde dronningen angår, så sætter hun i de sidste dage ikke så stor pris på pynt som før – hun syr børnetøj. – Er der mere til jeres tjeneste?"

"Nej! Det var at lægge for meget beslag på jeres dyrebare person. Herrerne ved bordet har også nogen fordring på jer;

hvad mig angår, så takker jeg. I har i hele vor samtale fuldkommen bekræftet den gode mening, jeg altid har haft om jer." Efter disse ord nejede Karen dybt og ærbødigt, brast i latter og gik hen til sine søstre.

Torsten var rasende, men lensmandens nærværelse hindrede ham i at give sin stemning luft. Ved drikkegildet gik det yderst stille til, der var ikke et forvovent eventyr at rose sig af, ikke en heldig jagt at fortælle om, al lyst og lune manglede. Torsten gabte og rejste sig villigt, da Erik Banner gjorde en hentydning til hans lange ridt, og at det vist var bedst, de kom til ro.

"Et ord endnu," sagde Torsten, da lensmanden fulgte ham op på sengekammeret og tændte lyset for ham. "Hvordan står det til med jomfru Else, hvorfor er hun så tavs og modfalden? Hun skulle ikke så meget som række mig hånden, da jeg kom i aften, og jeg er dog så godt som hendes trolovede brudgom."

"Derom skal vi tales ved i morgen," svarede Erik Banner og rakte Torsten hånden til afsked. "Jeg har ikke spurgt dig om dit ærinde, og jeg vil også vente med det, jeg har at sige, til vi har spist davre. Guds fred og god rolig nat, Torsten Trolle!"

Månen skinnede ind igennem vinduet. Da Torsten lidt efter gik derhen, hørte han toner af en lut og en dæmpet sang lyde ind over gården fra en af sidefløjene. Han blev stående og lyttede. Lige over for åbnedes straks efter et vindue, en hvidklædt, kvindelig skikkelse kom frem og lod til at høre efter sangen endnu opmærksommere end han, for hun bøjede sig ud over karmen, længere og længere, og holdt sig derefter ubevægelig, mens sangen varede.

En dyb slagskygge faldt hen over muren og vinduet, så at det var umuligt at skelne den lyttendes træk; det lod heller ikke til, at Torsten behøvede lys til sin underretning, han fo'r med hånden over den brændende pande, gik tilbage fra vinduet og strakte begge armene truende ud i den retning, hvorfra sangen kom.

Lidt efter skrabede det på døren til tegn på, at nogen ville ind, man brugte dengang ikke at banke. Esra lod sig til syne.

Torsten havde været så beskæftiget med sig selv denne aften, at han aldeles havde glemt sin nye tjener; han nikkede til ham, lod ham sætte sig på bænken og tog selv plads i en passende afstand fra ham.

"Vi skal tales lidt ved, du, ryk nærmere herhen, bort fra døren der, så de ikke hører udenfor, hvad vi taler om. – Jeg synes godt om dig, Esra, jeg vil bringe dig fremad, i vejret, hvis du skikker dig vel. – Hvad mener du om at komme i Hans Nådes, kongens tjeneste?"

Esra så på Torsten, han smilede. "Skal jeg allerede skifte plads? Jeg troede, jeg var fæstet til jer. – Kongen! Å ja, han skal være en striks herre at bides med. Jeg har hørt mange laste ham og andre rose ham."

"Men som en dansk mand bør du holde med landets konge."

"Jeg er kun en fattigmand, herre Torsten! Hvad djævelen bryder vi os om kongen hedder Christiern eller Sture, det kan være adelen til fremme, men vort åg bliver ikke lettere."

"Du tager fejl, bondesjæl! Netop dine kår er det, kong Christiern tænker på at bedre og det på de stores og landets herrers bekostning – spil dine øren op, hør efter, og når du går ud af den dør der, så lad det være gemt og begravet, hvad vi talte om herinde. Jeg siger dig, kong Christiern higer efter at drage menigmand i vejret og giver flere love til jeres fordel end til vor;

jeg er bange for, han sommesinde rækker efter mere, end han når – det bliver nu hans sag – men han er hæmmet og trykket i sin vilje ved splid og ufred alle vegne. Gejstligheden hader ham, i Norge gør de larm, når han lægger dem i skat, værst står det dog til i hans arverige Sverige, der rotter de adelige herrer, som selv vil spille mester, bonde og borger, sammen til oprør og frafald, rykker i marken mod os og bliver slagne, slutter forlig og begynder forfra igen, når de ser deres tid til det. Det må have en ende, dette. – Blandt dem, som er os mest fjendske og står i højest agt deroppe, hører fangen, vi talte om i aften, til ham slutter mængden sig, hans ætmænd har altid haft meget at sige hos ufri og menige – lykkeligvis have vi nu taget brodden fra ham, så længe han sidder forvaret herovre på Kalø."

"Det kan være. De snakker rigtignok om, det var mod lov og ret, kongen tog Gustav Eriksen med sig, han lokkede ham ombord som gidsel og sejlede bort med ham som fange."

"Ja, hvad så? Den, der har magt, beholder altid ret, mærk dig det. Om jeg mægter at komme min avindsmand til livs og gøre ham uskadelig, ja gu' gør jeg det, enten det så sker med vold eller list."

"Kanske er det rigtigt, jeg tror det næsten, efter hvad jeg daglig ser for øje; men hvad har jeg med den sag at bestille?"

Torsten rykkede lidt nærmere ind på bænken, hans sprog blev mere dæmpet, næsten hviskende. "Vi får ingen magt deroppe, før vi tager høvedsmændene fra dem, det er dem, der puster til ilden og bryder freden. Gustav Eriksson står som sagt fremmest blandt dem. – Du mente i aften derinde i skoven, at det gjaldt om at holde fast på ham, godt! Det kommer du fra nu af til at hjælpe os med, du skal få din løn derfor, ikke som Mads

Kok til Bygholm eller de liderlige gråmunke ved Skjerring lønnede dig. Jeg skal fylde din pung med guld og bringe dig op i agt og ære, skønt du kom til mig som en fredløs mand og landevejsrøver tillige."

"Lad mig være fri for den historie, hr. Torsten Trolle. Hvad har jeg øvet andet end det, folk af jeres stand gør hver dag? På Ilensberg sidder junker Niels Ulfsen og plyndrer hver pranger og købmand, som drager forbi hans gård. Til Spejer blev jeg skikket forgangen sommer; der lå langs med Rhinfloden herreborg ved herreborg, hvis ejere i mangfoldige år ikke har haft andet at leve af end det, de fandt på landevejen eller i de fremmedes lommer. – Den, der har magt, beholder altid ret, var det ikke så, I nylig mente?"

"Hvem djævelen skikkede dig til Spejer?"

"Jeg drog dertil som sendebud for ridder Jens Krag. Bispen havde pålagt ham at skikke de hvide nonners kloster en syv punds sølvstage, til tak fordi han fik lov at låne den hellige jomfrus særk hjem fra Århus Domkirke, mens hans hustru var i barnsnød."

Torsten lagde sin hånd på Esras skulder. "Det skal fra nu af være din bestilling at vare på fangen. Det er ham, mit ærinde hertil gælder, hvad nytter vel lensmandens kaution, om han får i sinde at løbe herfra, alle veje stå åbne, og for de seksten hundrede gylden køber kongen ham ikke tilbage. Våg over ham dag og nat, slip ham ikke af syne, du er listig og klog, jeg holder mig til dine egne ord: Et øje på hver finger; læg mærke til, hvem han taler med, bedre endnu, hvad han taler, du skal få lejlighed dertil, det råder jeg over. Du gør en god gerning, og det forbander jeg dig på, du skal komme til at velsigne den dag, vi to mødtes hist inde i skoven. – Hvad sidder du og grunder over, hvorfor tier du og griner af det, jeg betror dig?"

Esra så op og betragtede ridderen med sine klare, gennemtrængende øjne. – "Hvorfor lægger I ikke jeres spil åbent for mig, herre min? Det skal man helst gøre, når man vil hverve sig en trofast og ærlig hjælper. Ham derovre, som nylig sad og sang i det åbne vindue, frygter I dog ikke nær så meget for kongens skyld som for jer egen. Ja, lad os kun tale ligefrem, jeg tænker det båder os begge. I troede så vist at have udforsket mig med alle jeres spørgsmål på kryds og tværs og ved det, I listede jer til at se hist ovre på øen, og dog røbede I undervejs langt mere af jeres egen hemmelighed, end I fik at vide af mine. Først talte jeg til jer om lensmanden, ham var vi snart færdig med, så om hans trolovede døtre, dem agtede I heller ikke videre på, så nævnede I selv den tredje, som jeg ikke ville tale om. Jeres røst skælvede, jeres pande trak sammen til uvejr, mens jeg fortalte om hende og fangen, lidt mere end jeg vidste for sikkert; der traf jeg, og I bragte mig selv på sporet. Så kom jeg herind på gården og gav mig i lag med folkene dernede, hvem agter vel på, hvordan talen falder, når der går en fyldt kande Ribeøl rundt om skiven? De fortalte, karle og piger, og nu ved jeg, hvad jeg ville vide."

"Hvad ved du? Hvad ved du? Tal!"

"Hvorfor siger I ikke til mig: Jeg bryder mig Fanden om, at svenskefolket holder sig til Gustav Eriksson og hans æt, adelsmanden tænker jo dog altid først på, hvad der fremmer hans egen fordel; men jeg bryder mig om, at han rider med Else Banner i skoven, at han fylder hendes øren med musik og hendes hjerte med kærlighed. – I ved endnu ikke ret, hvorvidt det er sket, jeg skulle skaffe jer vished, vogte på ham, lytte til hans ord, helst til hans tanker også, og den dag, I får jeres frygt bekræftet, herre Torsten, vil I kalde på mig igen og begære det, de fromme lukker øjnene for. Er det ikke nærmere ved meningen end det, I fortalte?"

Torsten Trolles træk havde under denne forklaring vekslet i de forskelligste udtryk. Esra lod til at læse i hans sjæl, han følte sig ydmyg under dette spottende og udfordrende smil, der syntes at sige: Nægt, om du kan. Det varede lidt, før han så op og svarede:

"Der foregår noget her i huset, som ikke er rigtigt. Der er en, som bliver bedraget. – Jeg vil vide, hvem det er. Men natten skrider frem, gå nu, i morgen skal du få mere at vide."

"I morgen? Måske! – Jeg tror alligevel ikke, I kan sige mig synderligt mere, end jeg allerede ved. Det er det samme, jeg er rede til at tjene jer. Brug mig kun, men brug mig varlig. Jeg har en åre med i båden."

5

Torsten Trolle tilbragte en urolig nat. Hans fantasi var i uafbrudt virksomhed og fremstillede lutter mørke og uvenlige billeder. Når han et øjeblik sov ind, trængte alle gårsdagens hændelser sig sammen i en forvirret drøm. Tanker, anelser og frygt, som han ikke havde vovet at give ord, vakte ham igen og bragte ham til at udstøde eder og trusler, som lykkeligvis ikke hørtes af nogen. Hans ære og lykke var indvævet i denne frygt, halvforglemte eller tilbagetrængte følelser vågnede på ny under de omgivelser, hvori han nu befandt sig, og gjorde hele deres ret gældende.

Han stod tidligt op. Dagen begyndte først at gry, alt hvilede endnu omkring ham, det var, som om man kunne høre de sovende drage ånde. Fløjen på tårnet bevægede sig frem og tilbage med en svag, pibende lyd. I det vindue, hvorfra sangen lød i aftes, stod et lille bæger med halvt udsprungne roser. Der boede han; var disse blomster en gave, en hilsen, en opmærksomhed? – Hans øje faldt flere gange over på dem. Nu rødmede spiret under den hilsende morgensol, luften blev uendelig klar og gennemsigtig; i dette friske lys og med en baggrund af de store skove, over hvilke tågen endnu ikke havde lettet sig, antog slottets tunge og massive former en skønhed, en malerisk mangfoldighed i farvespil og enkeltheder, som det selv i dets første nyhed aldrig havde haft. Morgenvinden strøg hen over søen, som udbredte sig omkring bakkens fod, det glimrede og funklede i havet, som om det gemte en skat af ædelstene dernede – der ligger også mange ædelstene med store navne gemt i de danske vande. Nede i gården kom stæren, den flittige fugl, ud fra sit lille hul i muren og søgte efter insekter og orme mellem stenbroens græs, derefter satte den sig til at synge oppe i elmetræets grene.

Torsten Trolle anvendte denne morgen langt større omhu på sin pynt end ellers. Den brede krave, syet med kunstige hedensting, som det kaldtes, lå ud over skuldrene. Hans lange hår krøllede sig smukt omkring ørerne og nakken, forhåret var derimod redt dybt ned i panden, næsten ligeså smagløst som vore unge skønheder bærer det nu til dags; men han var dog ikke tilfreds med sit ydre, hans ansigt havde aldrig før forekommet ham så strengt og barskt, og han opdagede for første gang, hvor dybe og talrige dets rynker var blevet. Enhver, som kunne have set ham stå der og betragte sig i det lille spejl, med en mine af trods og bestemthed, en mørk, djærv og bydende kraft, ville få indtryk af, at denne mand måtte være et farligt værktøj i lidenskabens tjeneste.

Da han noget senere kom ned i salen, traf han der en ung pige i færd med at sætte blomster i to skåle. I den ene skål stod blomsterne i flæng, den anden var fyldt med lutter halvtudsprungne roser; det kunne være en tilfældighed, men også frugt af en tanke. Den unge pige var Erik Banners yngste datter Else. Lille og spædlemmet, med et forlegent udtryk i det ovale ansigt, hvorover et mørkt, askegråt hår lå i fletninger som en krone, syntes hun at skælve ved at se Torsten og trådte et skridt tilbage fra bordet, som om hendes første tanke var at flygte, da han trådte ind. Det, der hos hende især fængslede opmærksomheden, var hendes gråblå, ikke store øjne; de havde dette alvorlige og sørgmodige præg, man finder hos kvinder, der føler dybt, og som af den grund er bestemt til at lide. Der lå et udtryk i disse tungsindige øjne, som om de bestandig spurgte og var bange for at mishage, dette i forbindelse med et barnligt smil og en forunderlig blødhed i stemmens klang dannede et slør af mildhed over hende og øvede et betagende trylleri. Man følte i hendes nærhed, at man befandt sig overfor en værgeløs, for en natur, der var rede til at finde sig i alt, som trængte til så lidt, gav efter for enhver hindring og nødig modsatte sig den stærkeres vilje. Hun vandrede sin vej, den én gang foreskrevne, tavs og lydløs, syntes at påkalde enhvers hjælp og holdt sig selv for overbevist om, at alle andre ragede op over hende. Der var måske noget stillestående og blodløst i denne sjæls ydmyghed og fuldkomne hengivelse; men den lod sig se i en tiltalende form og opfordrede til deltagelse.

Vinduet stod åbent, sollyset faldt hen over det brune panel i hjørnet af stuen, som en glimrende tanke, der pludselig belyser en dunkel genstand. En koncert fra spurvene ude i træet lød ind til dem. Torsten gik hen til Else, hurtig og bestemt, og kyssede hende på begge kinder uden at agte på det svage forsøg, hun gjorde på at undgå denne hilsen.

"Guds fred og godmorgen!" udbrød han med en røst, der ikke var slet så sikker, som den plejede at være. "I er tidligt oppe. Når I hilser på den unge morgensol, møder den sit billede i jer. I er frisk og mild som den, og så sagde jeres fader endda, at I var syg, han tager fejl, ikke sandt?"

"Det kunne være bedre; men jeg kommer mig nok. Hvordan har I sovet efter rejsen?"

"Dårligt, det var ikke muligt at falde i søvn. Først sad der en og kvinkelerede og sang og gjorde en Helvedes støj i kammeret skrås over for mit vindue, så lå jeg og tænkte på, at I hverken havde rakt mig hånden eller bedt mig velkommen i aftes. Var det ret? – Jeg stod tidligt op, jeg ville træffe jer alene, vi to skal nu tale lidt sammen."

"Å nej, å nej!" ytrede hun bønligt og gjorde et svagt forsøg på at drage sin hånd tilbage, som han vedblev at holde.

"Hvorfor ikke?" spurgte han med en tilbagetrængt heftighed og en skuffende blød røst, "vi vil tales ved som to gode venner. Lensmanden sagde i aftes, han havde noget at sige mig om jer, men I skal fortælle mig det selv. Hvem skulle I hellere betro jer til, jeg er så godt som jer trolovede brudgom."

"Det er I ikke, Torsten Trolle, det er I ikke; jeg har intet løfte givet, og der blev ingen ringe vekslet."

"Nej, det er sandt; men slægt og frænder har talt om sagen, fra I var et lille barn, og jeg har altid i jer set den, der skulle være min kære hustru."

Tårerne randt ned ad Elses kinder, hun bed i sit tørklæde, som om det skulle hjælpe hende at tilbagetrænge gråden, hendes øjne hævede sig frygtsomme og bedende op på Torsten, hun så det vekslende og heftige minespil i hans træk, men lod sig dog skuffe af hans bløde og dæmpede røst og vedblev:

"De *andre* lovede det og sagde, det skulle være således. Det er så pinligt at tale herom. Tillad mig at gå. I må ikke være vred, fader vil sige jer alt, det har han lovet."

"Nej, lille Else, det skal I gøre. De andre aftalte det; men I holder ikke af mig, det var det, I ville sige. – Hvorfor skælver jeres stemme? Jeres hånd ryster jo."

"Jeg er så bange, jeg kommer altid til at ryste, når I er til stede. I kan tro mig, Torsten, vi har vist taget fejl begge to. Var det ikke bedre at lade de tanker fare? Det var det, fader ville sige jer. Han så, jeg gik og sørgede; han lovede, jeg måtte få min vilje."

"Jeg har måske været lidt for barsk og for streng, det er mit ansigt, som er mig imod, sorg og modgang har præget sit mærke deri. Verden er kommet til mig i en mere alvorlig skikkelse end til jer, men lad os kun tales ved, det burde vi have gjort for længe siden. Vi skal nok få det forandret."

"Ak nej, jeg mente ikke så, I har vist ingen skyld; men den, der skal slutte sig til jer, må være stor og stærk, må kunne følge jer i sin trang og tanke; jeg er så lille og ubetydelig. Vore ønsker går ikke samme vej, og jeg vil aldrig kunne være jer nok."

"Å snak! Det er talemåder, de dølger blot, men forklarer ikke, lad os holde os til sandheden. Sagen er, I bryder jer ikke om mig, I drømmer om Himlen, og jeg bor på Jorden; nå ja, det får jeg at finde mig i, – unge piger kan ikke være herre over deres følelser," føjede han til med en forstilt ro, der endog lod ham finde et lille smil til fuldstændig at skuffe med. – "Jeg var borte, halvvejs glemt, så kommer der en anden og stiller sig imellem os, hvad kan I gøre derved? I er ung, I tror på alt. Han har sagt jer, hvad I var for ham, at han fandt Himmeriges lykke i jert smil, i jeres klare, uskyldige øjne? – I studser over mit spørgsmål; men der skal være ærlighed mellem os, kan jeg ikke blive jeres husbond, vil jeg dog blive ved at være jeres allerbedste ven. Ikke sandt! Han har spurgt, og I har svaret?"

I Elses ansigt vekslede en brændende rødme med en dødelig bleghed, mens hun under disse spørgsmål følte indflydelsen af hans skarpe og forskende øjne. Da han tav, hævede hun sit hoved. "Hvad siger I der? Kunne I tro mig i stand til et sådant bedrag, mig, som var knyttet til jer, i det mindste ved andres løfter; jeg mente, I kendte mig bedre."

"Ja vist kender jeg jer," ytrede han med en heftighed, der for et øjeblik trængte enhver beregning tilbage. "I er en tugtig og ærbar kvinde, lad dem vove at sige andet. Den, der ser jer, fæster ikke lid til det onde. Selv i denne stund, mens I læser dødsdom over mig, klinger jeres røst som musik. – Ak, Else! Else! Vidste jeg blot et middel, der kunne vinde jeres hjerte. – Jeg har vist ikke sagt det før, det ligger ikke for mig at tale stort om, hvad jeg føler; men du har været indvævet i alle mine planer, i alle mine ønsker, den første tanke og den sidste hilsen har jeg skikket dig, hvor langt vi end var skilte, hvert et andet billede er falmet for dit. – Jeg holder af dig, som jeg aldrig har holdt af nogen anden. Kunne jeg indblæse dig lidt af det, ville jeg lægge mig på mine knæ og ikke bede Vorherre om bedre lykke."

Else veg bestyrtet tilbage for den heftige og lidenskabelige ånde, der ligesom strømmede ud fra Torsten. Tabet, tilintetgørelsen brød i dette øjeblik ind over ham som et stort bølgeslag. Smerten gjorde ham sanddru; men han havde kun fået den ene af ørnens vinger til at hæve sig i vejret med, derfor faldt han straks ned, og i dette nu, mens alle hans sanser var skærpede, så han desuden dobbelt klart og bemærkede den utilbøjelighed, han vedblev at indgyde. Han beherskede sig med en umådelig viljekraft, blev atter rolig, greb igen masken og tilføjede:

"Nå, vi vil glemme mig, det skikker sig slet for Torsten Trolle at trygle om en kvindes gunst. – Han har altså ikke talt. Det burde jeg have vidst; men der er alligevel en anden. Se på mig! Og sig ja, det ligger dig nærmere, der er en, som fylder dit sind, mit barn, en, du drømmer om tidligt og silde. Du kæmper en streng kamp, det er den, der bøjer dit lille hoved og gør dine kinder så blege. Nævn mig hans navn, giv mig din tillid fuldt og helt, jeg vil hjælpe dig at sejre."

"I tager fejl!" hviskede hun næsten lydløst, "jeg forsikrer jer, I tager fejl. Jeg kommer jo ingen steder, ser ingen og kender ingen, hvem skulle det vel være?"

Torsten fremtvang en unaturlig latter. "Til hvem er de blomster?" spurgte han og bøjede sig ned over skålens halvtudsprungne roser for at indånde deres duft. Else drog hurtigt skålen til sig, hun tav. "Hvem kom de roser fra, jeg så i fangens vindue, hvem stod og lyttede på ham i aftes, for hvem var det, han sang?"

Hendes hoved bøjede sig dybere ned mod brystet, en glødende rødme fo'r over hendes kinder, hun forstod ikke at forsvare sig mod disse rænkefulde og snedige ord, som i begyndelsen blev fremsat med en ro, der skuffede, og lod til at antage dét for naturligt og afgjort, som hun ikke selv havde et klart begreb om. Hun var altid fulgt med strømmen af sine følelser uden at standse og uden at gøre sig regnskab for, hvad hun følte.

"Ti dog," hviskede hun, "jeg bønfalder jer, Gud og den Hellige Jomfru er mit vidne, at I spørger om mere, end jeg selv ved. – I siger, at jeg ikke kan bedrage, så læs i mine øjne, at jeg taler sandhed, jeg har aldrig tænkt over det, I vil have regnskab for.

Der kom en fremmed mand hertil, lænket på hånd og fod og vilje, den første aften gik han ud på brinken, hævede sine arme mod nordøst, så sig om og knælede og bad. Jeg stod bag en busk og tog hans hemmelighed med mig, den blev som en bro imellem os. Jeg har altid holdt med dem, der sørger, jeg så, han led og klagede, jeg syntes også, jeg var en sjæl i nød – så kom det. – Herre Gud og Fader, er det da en synd, at jeg mildnede, hvad jeg kunne, og bragte en blomst til hans fængsel? Jeg har ikke tænkt på andet."

"Nej, vist ikke, men det blev til mere siden."

"Hvad mere kunne det blive til?"

"Det skal jeg fortælle, siden I ikke har mod dertil. I red ud sammen. I fulgtes ad, tidligt og silde, vejfarende så jer i går, de så jer i dag, I to blev til tale for egnen. Hvorfor lyttede I, hvorfor bøjede I jeres hoved til det, han gik og fortalte? I var dog så godt som givet til en anden; men han var rigtignok borte, og folk lo ad den bedragne brudgom."

Hun brast i gråd og strakte ham begge hænder i møde. "I må ikke skænde på mig. I ser så streng ud, jeg vidste ikke – jeg kunne ikke handle anderledes, tilgiv mig. Jeg skal fra nu af rette mig efter alt, hvad I siger – ræk mig jeres hånd – se lidt mildt til mig – I må ikke være vred – heller ikke på ham – vil I love det? – Vi har virkelig ikke gjort noget ondt, tro mig, jeg taler med al den sandhed, der bor i mit hjerte – vi har ikke bedraget jer, aldrig."

Det er umuligt at gengive det bønlige udtryk i hendes øjne eller den bløde og frygtsomme røst, hvormed hun talte. På Torsten gjorde det ingen virkning, han bed i sit overskæg, stampede med foden i gulvet og vedblev:

"Det var dog uret af jer at handle så. Det var mit navn og min ære, jeres adfærd plettede, faldt det jer slet ikke ind?"

"Tøv lidt, Torsten Trolle, vejret går jo fra dig," sagde en mild og rolig stemme henne i døren, og lensmanden trådte ind til dem. Else sad bøjet ned mod bordet og havde skjult ansigtet i sine hænder, hun græd. Banner lagde hånden på hendes hoved.

"Græd ikke, mit lille lam, der er ingenting i vejen. Gå du ind med dine blomster og lad mig tale med Torsten. Du har hverken nødig at sukke eller sørge. – Hvad er alt det, du står der og skylder min øjesten for?" vedblev han, da Else havde lukket døren efter sig. "Hun har spadseret, og hun red ud med Gustav, men jeg var dog gerne til stede. Selv om jeg havde været borte, ville det ikke sige stort; når man er Erik Eriksens datter, gør man kun hvad ret og sømmeligt er, det burde du vide."

"Har I hørt, hvad de fortæller nede i folkestuen?"

"Nej, men det lytter jeg heller ikke efter. Jeg har hørt, hvad mit barn fortæller, hun græd og hun tiggede om at få det halvvejs givne løfte tilbage, derover bliver du nu vred. Det gør dig ondt, det piner dig, jeg tror det gerne, så skulle det gå ud over nogen, jeg kender dig, hidsigkop! Så brød den syndflod frem af klager og beskyldninger. – Jeg holdt dig for klogere end som så. – I to passer ikke sammen, siger hun, jeg mener det selv, hun passer vist i grunden for slet ingen, hun er for blød, den lille stakkel, og for let at bøje. Galt er det altid, når to bliver kede af hinanden, efter at deres hænder er føjede sammen, værre er det dog, at det sker, endnu inden brudelysene tændes. Efter hvad der er sagt her i dag, tror jeg vist, vi gør vel i at slå den sag i glemme. Tror du ikke også?"

Torsten sad på bænken og så ned for sig. Da han hævede hovedet, vidnede alle hans træk om en dyb og heftig lidelse.

"Jeg holder mere af hende, end I ved af" hviskede han halvhøjt, "langt mere end jeg selv tænkte, det mærker jeg først i denne time."

"Ja måske, Torsten, men det kommer du over, den slags sår lukker sig igen, og du har vist haft for megen lykke i dine dage til at behøve at bryde dig om, enten et sådant barn sætter pris på dig eller ikke."

"Det er alligevel mindre hendes skyld, det kommer alt sammen fra ham, den lede satan derovre, det er hans musik, hans sange, hans sleske ord, der har lokket hende fra ret og pligt. Jeg vidste det, inden jeg satte foden over jeres dørtrin i aftes – gid Djævelen annamme ham!"

"Lad ham fare. Du er fortørnet nu, så dømmer man let uretfærdigt."

"Vi bliver dog nødt til at tale om Gustav Eriksson, siden det er ham, mit ærinde denne gang gælder."

"Så lad mig da høre, hvad du har at sige."

"Jeres kære ven og frænde spiller jer på næsen, lensmand! Forgangen uge kom en svensk våbendrager sejlende i en båd over sundet. Under et drikkelag, da han havde fået noget i hovedet, talte han sære ord, så de gav agt på ham. Mo'er Sigbrit fik noget at vide herom, hun er en klog og resolut kone. Våbendrageren blev forhørt, hvad de gjorde videre ved ham, ved jeg ikke; men i læderet af hans støvle lå der et brev, hvori en af Sten Stures slægt skikker Gustav Eriksson bud om, hvad der går for sig i Sverige, at de havde samlet folkene alle vegne fra og spekulerede på nye optøjer. De mangler blot ham for at få gang i spillet, ham venter de, ham kaldes der på, han skal bære fanen for dem, kort sagt, de lader ham vide, at næste gang fuldmånen skinner på himlen, vil der i de tre første nætter ligge et hurtigsejlende fartøj ude ved pynten af Helgenæs, så skal han se at få fat i en båd og flygte ud til skibet. Hans ed til kong Christian havde intet at sige, siden han var blevet taget til fange mod lov og ret, han skulle blot give sig Gud i vold og komme. – Det stod der at læse i brevet. Våbendrageren sidder nu bag bolt og slå i København, og jeg blev skikket hertil for at vare jer om at passe nøje på og ikke lade fangen slippe jer af syne."

"Men jeg passer jo på. Hvad kan der forlanges mere?"

"I lader ham ride ud alene. Det er vel sandt, Else følger med; men hun er vist en dårlig vagt. Han driver om i skoven, så lang dagen er, det bør ej være så."

"Ja, lad mig om det, siden jeg er hans vogter."

Torsten smilede. – "Ikke mere, hr. lensmand, læs!" Han tog et sammenfoldet brev ud af brystlommen og rakte papiret til Banner. Det var en befaling fra kongen til lensmanden at forfare i alt, som Torsten Trolle fandt tjenligt at bestemme for at hindre Gustav Eriksson i at rømme fra Kalø. Banner læste brevet og rystede sørgmodigt på hovedet, da han foldede det sammen igen.

"Det gjordes ikke nødig. Der er ingen fare på færde. Gustav Eriksson tænker ikke på at løbe bort, jeg stoler på en hæderlig mands ord; men kongeligt bud må lydes. Hvad agter du at bestemme?"

"Jeg mener, der burde sættes en pålidelig mand ved hans side. En, som følger ham alle vegne, i skoven, på stranden, som sover i hans kammer, en, man kan lide på. – Han er fundet, jeg bringer ham med mig. – Der ser I ham," fortsatte han og pegede på Esra, som stod tavs og lænet op til dørkarmen. "Men jeg agter ikke at gå jer for nær. I kan jo selv underrette jeres fange om kongens vilje."

Erik Banner trak på skulderen. "Mener du nu også for alvor det, du siger, Torsten Trolle? Mig synes, du sigter på Gustav for at træffe Else. Hvad ligner det? For en kvindes skyld skal man lægge hånden på hjertet, ikke på sværdet. – Og du der," vedblev han og vendte sig om mod Esra, "dur du til at være en adelsmands fangefoged? Hvordan vil du komme til rette med ham? Han er bandsat kort for hovedet; mærker han, der er sat en til at passe på ham, som Hans Nåde kongen forlanger i sit brev, så gør han modstand, kommer du ind til ham, kyler han dig ud af kammeret."

"Vi kan prøve på det," sagde Esra sorgløs. "Jeg tror ham klogere end som så; man skikker sig til sidst i det, der ikke kan være anderledes."

Samtalen blev afbrudt ved en larm nede i gården. Banner gik til vinduet og så en gammel mand i en brun kutte blive hjulpen ned af en pustende og skumdækket hest. Da han slog hætten tilbage, betegnede hans kronragede hoved ham som munk. Han tørrede sveden af sin pande med sit opslag og stod og støttede sig anstrengt til svenden, som havde hjulpet ham ned af hesten. Banner og Torsten gik ud på trappen. Munken hævede sit hoved, hans små, listige øjne, beskyggede af tykke, grå øjenbryn, spejdede om til siderne. Da lensmanden og Torsten kom ned til ham, begyndte han at stønne og trække vejret dybere end før for at tilkendegive det anstrengende og ilfærdige ridt, han netop havde gjort. Imidlertid bøjede han sig og gjorde korsets tegn foran dem.

"Hvor kommer I fra, fader Klemmen?" spurgte Banner. "I har vist redet for stærkt, siden I gisper og stønner så meget."

"Gud Fader bedre det," udbrød munken ydmygt og bukkende. "Nådige herre lensmand må endelig komme og hjælpe os ovre i klosteret. Vi lider svært betryk i disse dage."

"Nå, hvad er der nu på færde?"

"Den tykke Jens Brok, ham fra Sinding, kom til os for fjorten dage siden og forlangte herberge i klosteret."

"Ja, det er I jo pligtige at yde ham efter lov og vedtægt."

"Der blev også sat det bedste frem, som vi fattige stakler kunne byde; men hvad forslog det, han ville have det bedre. Han skælder og bander, han piner og knubser os og drikker sig fuld hver evige dag."

"Men så har I jo jeres biskop, Niels Klausen, inde fra Sankt Klemens i Års, at ty til, det er ham, som må hjælpe jer og dele jer og Jens imellem."

"Det forslår alt sammen ikke. Vi har skikket bud efter ham, han kom også og truede ridder Jens med den hellige kirkes band, om han ikke lod os i fred og rejste sin vej. Det grinte han af og klappede på bagen ad bispen. Ved I, hvad han gjorde mere ved den renlivede herre? Han klemte ham med respekt at sige ind mellem kirkedøren og karmen. Så trykkede han på døren og svor, at hr. Niels aldrig skulle slippe løs igen, om han ikke straks lyste velsignelsen over ham. Det måtte han gøre, mens han stod indpint i karmen, så slap han og skyndte sig at komme hjem igen. Ak, hvis det, jeg her beretter, endda var det værste," tilføjede han med en klynkende stemme.

Mens pater Klemmen talte, lod han sit blik glide hen over den tætte kreds af gårdens krigsfolk og pligtige, der efterhånden havde samlet sig omkring ham, og som kom frem i sidebygningens vindøjne og døre; når han da opdagede en enkelt, hvis mine syntes at røbe større deltagelse end de andres, henvendte han sig især til denne, slog øjnene mod himlen og stønnede dybere. Den gamle mands fede ansigt, smilehullerne, de runde og røde kinder og den dobbelte hage, der hang som en krave omkring halsen, forringede dog i høj grad det udtryk af lidelse, han ønskede at give sig, og svækkede tillige virkningen af hans skildring. Hertil kom, at hans røst lød noget utydelig på grund af en fuldstændig mangel af fortænder, der bevirkede, at en tyk, rød tunge lod sig se, så snart han åbnede munden.

"Jeg red fra kloster på fastende hjerte, før sol stod op," vedblev munken, "jeg gamle stakkel, som ellers ikke kan tåle at sidde på skrævs over en hest; men vi stolede på jer bistand, velbyrdige herre, I har altid vist et fromt og kristeligt sindelag mod vort fattige kloster, hvorfor vi også dagligt betænker jer i vore bønner."

Munkens beklagelser lod heller ikke til at gøre synderligt indtryk på Banner. "Følg med op i stuen," sagde han, "I trænger vist til at hvile lidt og få en morgendrik, I, som endnu går på fastende hjerte."

Klemmen bøjede sig, tørrede panden med det fedtede ærme, hans smudsige kofte slog sammen om de halvnøgne ben, mens han med lange skridt og bøjet ryg skyndte sig op ad trappen efter de to adelsmænd. Da han havde taget plads på bænken, lod Banner sætte en fyldt stendunk hen for ham. Klemmen smagte på øllet, men satte straks dunken tilbage på bordet.

"Er det for stærkt?" spurgte lensmanden.

Munkens små, lyshårede øjenlåg spilede sig op. Mens et spottende smil gled over hans ansigt. "For stærkt! Å nej, endda! Men jeg har en dårlig mave og tåler ikke godt det burøl så tidligt på dagen. En drik vin, blot en lille tår, ville styrke mig bedre."

Under denne forsikring hæftede han sine øjne på en sølvkande, der stod længere inde på bordet. Banner lo og skød kanden hen til ham. Klemmen drak og fortalte:

"Det er en sørgelig tid for os fromme brødre, der kun befatter os med bønner og sjælenes frelse. Bisp Niels, som forstår sig på det, siger, at vi går endnu værre dage i møde. Troen er i forfald, de milde gaver bliver så klejne, jeg har vandret fra dør til dør en sommerdag, til sol gik i bjerge, uden at få posen fyldt med andet end en dårlig surmælksost og to slunkne havrekager."

"Lad os nu komme til sagen, fader Klemmen, det var om ridder Jens Brok, vi skulle tale."

"Ja, det løber rundt for mig alt sammen. Han kom til kloster Sankt Peders Fængselsdag og så nok så mildt og fredsommeligt til os, mens han bad om herberge, og lovede os guld og grønne skove til vederlag. Dagen efter ville han, vi skulle købe hans blakkede hest, han forlangte en urimelig pris for den, som vi da afslog at give."

"Det gjorde I vel i, hesten tilhørte mig, han lånte den sidst, han red fra gården."

"Det spurgte vi, da han lod drengen bringe den tilbage til Kalø. Så drog han om til de store gårde, drak og doblede; han var god at komme til rette med, når han havde vundet, men skældte og lod det gå ud over os, når han havde tabt. En dag kaldte han på prioren og forlangte, han skulle skaffe godt vejr næste dag, han ville ned til Ribe marked. 'I er jo en fromme mand,' sagde han, 'kan I frelse en mand fra Helvede, må I også kunne få sol til at skinne på himlen.' Da det gav sig til at regne, gik han ind i priorens celle, lukkede døren af og gennembaskede ham reverenter talt med rebet af hans egen kutte. Den ærværdige fader skikkede ud efter klosterets bønder og væbnede dem, syv stærke mænd drog de imod ham, mens han sad og lagde snører for brokfuglen ude i lyngen; men Jens var urimelig stærk, en af bønderne slog han til døde og tvang os siden til at lade ham jorde i hedenjord. Efter den dag blev der lagt en kande spanskvin på, som prioren må bringe, når Jens går til sengs, fordi vi har begået, hvad han kaldte helligbrøde. – Sådan ruser han frem, hver dag finder han på nye opspind, ler ad vore trusler og påstår, der er ikke den mand til, som skal få ham ud af klosteret, før han selv vil."

"Lad os se ad," sagde Erik Banner smilende. "Når I nu har hvilet jer lidt, følges vi to ned til Skjerring."

"Jeg rider med," sagde Torsten.

Klemmen krydsede armene over brystet og smilede livsaligt. For at styrke sig lidt havde han under skildringen af de udståede lidelser tømt sølvstoben og sad og klaprede med låget i den mening, at hans vært skulle blive opmærksom herpå. Da det ikke ville virke, skød han kanden hen på bordet og rejste sig fra bænken.

"For den sags skyld kan vi gerne ride straks. I gør en god og kristelig gerning ved at komme os betrængte stakler til hjælp. I kan stole på, det skal blive ihukommet i vore bønner."

Lensmanden lod hestene sadle. Nede i gården kom de to unge adelsmænd, Iver Krabbe og Gregers Ulfstand, for at gøre følgeskab med ned til klosteret.

"Jeg rider med, jeg rider med!" råbte en ung og klar stemme oppe i døren, da de ville stige til hest. "Tøv lidt efter mig!" Karen Banner kom ned, nikkede til de andre og bød sin fader en snehvid, lille hånd til godmorgen. Hendes friske ansigt strålede, der var en ungdom og lykke udbredt over det, som fandt en dyb beundrer i Gregers. Han greb hendes hånd, kyssede den, mens han rystede på hovedet og sagde:

"Det skikker sig vist ikke, at unge piger rider med på den rejse. Kanske får vi strid og ufred dernede."

"Lad du min fader om det, mester Gregers," svarede Karen overmodigt. "Du skal ikke lære mig, hvad der skikker sig. Gik det efter *dit* hoved, tror jeg for sandt, der blev klammeri; men hvor Erik Eriksen er med, plejer alt at jævne sig i mindelighed og med det gode. Må jeg ikke nok følge med, lille fader? – Jeg vil med!" vedblev hun, da Banner nikkede og smilte, "det er vist dig, junker Ulfstand, som gør bedst i at blive hjemme. Se, hvordan hans hår hænger omkring ham, koften ikke rigtig knappet. Pater Klemmen har vist jaget dig for tidligt op. Gå nu straks hen efter min hest."

Idet hun talte om hans hår, lettede hun med ridepisken junkerens hat i vejret; da hun befalede ham at bringe hesten, viste hun ham en fin og blød hånd og holdt sine røde læber fæstede på trolovelsesringen, før hun trak handsken over den. Gregers hentede hesten og smilede, som en lykkelig brudgom smiler, da Karen strakte ham sin lille fod i møde, for at han skulle hjælpe hende op.

Mens de red igennem porten, vendte Torsten sig om og så op til fangens vindue.

"I minder mig om den ærlige og forsynlige kvinde, mo'er Sigbrit," sagde Karen til ham. "Er det sandt, hun skeler?"

"Det kan nok være, jeg ved det ikke bestemt; men det er vist, at hun til uartige børn har et ris bag det store messingfad på kaminen i sin stue."

Karen lo. "Det troede jeg var slidt op for længe siden til hendes datter, hvad var det nu hun hed, det tossede pigebarn, der ville spise kirsebær med de store?"

6

Udenfor klosteret kom prioren imod dem ved den yderste portlåge. Han signede adelsmændene og rakte Karen sin hånd i møde, for at hun skulle kysse den, hvilket hun dog standhaftigt vægrede sig ved på grund af dens smudsige farve.

"Gudsfred, prior Anders!" sagde lensmanden. "Hvordan er det, I er farne hernede?"

"Det må I nok sige," svarede munken dæmpet og så sig forsigtigt tilbage. "Vi har lidt svær ulempe i disse dage; men det er blevet bedre siden i morges. Da den tjenende broder kom ind til ridder Jens med øllebrøden, fandt han ham knælende i bar skjorte på stengulvet foran krucifikset, fordybet i andægtig bøn. Niels lagde hånden på hans skulder, men Jens stønnede og hviskede: Jeg har haft en åbenbaring i nat. Den hellige Johannes har vist sig for mig og sagt, jeg skulle forandre min levevis, skynd dig, løb ud og kald på prioren. *Kald på prioren!* gentog han med et brøl, så jeg kunne høre det i min celle og skyndte mig ind. Da havde han fået bukserne på, foldede han hænderne og gik over i kirken, nynnende en hellig sang, for han har en rar stemme. Her forlangte han, vi skulle lade ham være alene, og han har nu ligget på knæ foran Guds moders billede siden. De hellige martyrer har fuldbragt et vidunder, et stort mirakel," forsikrede den gamle mand i fuld overbevisning. "Det vil blive vort fattige kloster til ære."

Erik Eriksen så noget tvivlende ud, han troede ikke så fast på vidunderet som prioren. Iver Krabbe og Gregers Ulfstand fulgte med Karen ned i urtegården, fordi det stred mod ordensreglerne at indlade kvinder i klosteret. Tilsyneladende befandt den ulykkelige Gregers sig endnu under indflydelse af Karens uvilje, det var ikke ham, hun talte til, heller ikke hans hånd, men Iver Krabbes, hun modtog, og som hun lod plukke balsam og tusindfryd til sig af munkenes bede. Gregers fulgte efter dem og måtte nøjes med, at hans trolovede af og til vendte hovedet tilbage for at iagttage, hvor standhaftigt han bar sine lidelser.

Erik Banner og Torsten Trolle fulgte prior Anders op til klosterkirken. Den store dør havde Jens lukket i lås, han ville ikke lade sig forstyrre i sin andagt. Da de kom ind af sidedøren, fandt de ham liggende udstrakt på bedeskamlen foran alteret, i en dyb søvn. Benklæderne var fæstet omkring livet med en rem. Derimod havde han endnu ikke fået tid til at tage koften på, den hang over rækværket, en grov og noget plettet skjorte stod åben omkring hans tykke hals og viste et hvælvet og hårrigt bryst. Jens slog øjnene op, da prioren og lensmanden kom, han rev sig i håret, gabte og brast i latter.

Der var noget forfaldent og udlevet over hans lille, bredskuldrede og tykmavede figur og det store, runde hoved, dækket med rødlig-gult hår, hvis sammenfiltrede små krøller befandt sig i langvarigt ubekendtskab med kam og børste. Hans pande var lav og kantet, øjenbrynene tykke, hvide og buede; næsen var dog det mest påfaldende i hans ansigt, af naturen lidt kroget havde den ved det liv, Jens førte, i årenes løb antaget en yppig knoppet og svulmende udvikling, som tilintetgjorde dens oprindelige form. De samme årsager havde også forandret dens farve og indpræget den de stærke, rødviolette årer, man finder på en solbrændt fersken. Hvor næsen endte, begyndte en sparsom udvækst af rødligt skæg, der pletvis strittede frem som små pensler, lod enkelte dele af underansigtets hud synlig og skjulte andre, ligesom tilfældet ville det. Hans fyldige læber var optrukne i mundvigene, så at de gav ansigtet et vedvarende smil. Underlæben lå bøjet udad over hagen, som om det var den magtpåliggende at røbe tændernes sørgelige mangler. Det hele åsyns udtryk var så kåd, så polisk og listigt, at man ikke kunne knytte synderlig tillid til det. Dets træk var i høj grad slappede, dog lå der bag denne tilintetgørelse og tilsyneladende sløvhed undertiden en jernvilje skjult, som ild under aske.

Da Jens så de to adelsmænd, anede han, hvad der forestod, og søgte at give sit ansigt et nedslået og andægtigt udtryk, under hvilket han stod op fra gulvet og rakte prior Anders koften, for at han skulle hjælpe ham den på.

"*Osse pro nosse!*'" sang han med en kraftig, gennemtrængende røst og bøjede sig foran madonnabilledet over alteret. – "*Osse pro nosse*! Hvorfor kommer I karle og forstyrrer mig, når jeg ligger og gør bøn. Jeg har sagt, jeg vil forrette min andagt alene, Djævlen skal slå jer, hvis I hindrer mig i det. *Osse pro nosse*!"

"Det hedder ellers *ora pro nobis*," bemærkede prior Anders godmodigt.

"Sludder! Jeg ved min sjæl nok, hvad det hedder. Vil I bare lade mig være. *Osse pro nosse!*."

"Hvad er nu det, du har for, Jens Brok!" sagde Banner og gik hen til ham. "Altid træffer man dig på gale veje. Du bryder fred og gør larm i helligt hus, vil du da aldrig blive fornuftig?"

"Jeg har ingenting at bestille med dig, Erik Eriksen. Du fik din hest igen, skønt det varede lovlig længe," tilføjede han leende. "Her skal du intet sige."

"Det tager du fejl. Jeg er lensmand på Kalø, og om den hellige kirke og kloster ikke selv kan værge sig, får jeg vel gøre det. Jeg forlanger, du skal drage din vej og lade munkene i fred."

"Nå, det skal jeg!" sagde Jens og satte sig på rækværket, som han bearbejdede med sine store støvlehæle, "ja, du kan vente på det."

"Kom nu og tag dit tøj, så kan du få en af folkenes heste og følge med over og spise davre på Kalø."

"Nej, ellers tak, lille Erik, ellers tak! På Kalø har I altid storstuen fuld af jeres fornemme kvinder i siden og bliant, man kan ikke slå sig løs der, men sidder klemt inde mellem bord og bænk og fine sæder, her har jeg det bedre. Gå I hen, hvor I kom fra, og lad mig i ro."

"Jeg kan stille dig indenfor fire stokke og lade dig dømme af birkefogeden."

"Det lader du nok være, så længe jeg sidder på klostergrund."

"Jeg kan føre dig til Års, til doms for bisp og bygdemænd."

"Prøv på det," sagde Jens og slog ud med benene. "Bispen tør intet dømme mig, for så farer hans stude ilde, når han driver dem ad Holsten til, forbi min gård."

"Kan bispen ikke få jer til at lystre, så skal jeg besørge den sag," sagde Torsten, og gik hen til ham. "Det er ikke værd at gøre så megen snak om så lidt."

Jens Brok så i vejret og hilste dybt med hovedet. "Hvem er den mand?" spurgte han og pegede med tilbagebøjet tommelfinger hen på ridderen.

"Jeg er Torsten Trolle til Lynnerup. Se til, I kommer af sted, herre! I spilder vor tid med al den tale."

"Nå, så I er Torsten Trolle," sagde Jens og satte sig ned igen, "ham, som rettede den hestesko udenfor smedjen. Og I vil bruge vold imod mig, I?"

"Ja, vi tænker så småt på det, hvis I ikke farer herfra med det gode."

"Nej, ellers tak for ulejligheden," sagde Jens og skar ansigt, "hvorfor skulle jeg give mig til at slås med jer, I to rare, velsignede, små mennesker, I kunne jo komme til at gøre mig fortræd, og den edelmand [Note 4)] der, med det mugne ansigt, ser ikke ud til at ville reparere skaden. Sikke noget! Hvad ligner det at bryde herind i vor kirke, før Fanden får sko på, og forstyrre folk i deres gudfrygtighed. – Jeg kan jo ikke drage bort," fortsatte han med klagende stemme. "Lad mig så være. Jeg har en gerning at gøre. Min salighed! Jeg har haft en hellig åbenbaring i nat, salig Johannes Døber kom til mig og hviskede nok så lieblig, det skind: Nu skal lille Jens vorherredød være skikkelig og tænke på sin lebendige sjæl, før det bliver for silde, og de putter ham ned i den gloendes ovn – han har føjtet omkring, så han næsten er en bukseløs mand, det må høre op; han sidder i gård uden arvende slægt, derfor skal han give gods og midler til de Skjerring munke og være rigtig god og spille på fløjte for dem. Når året er omme, skal han klostergive sig, Vorherre og hans knabe Jesus til velbehag. – Sådan talte han, ord til andet, hvad vil I, jeg skal gøre? – Har jeg ikke været rar og skikkelig siden, luk dog munden op, kære prior Anders, og stå ikke der og skul hen til mig. Har jeg ikke forrettet min andagt og skrålet bønner i det uendelige, så det var en lyst at høre, det skal min sjæl blive besser endnu, tøv bare lidt. I skal have alle mine midler, stort er der vel ikke tilbage, jeg skylder også lidt småklatteri hen i øst og vest, Fanden ved til hvem; men ud får I mig ikke, om I så spænder jeres heste for mig. *Osse pro nosse! Osse pro nosse!*"

Efter denne forsikring, som endte med en sangstemme, der gav genlyd oppe i koret, knælede Jens Brok ned foran alteret og vedblev at synge og bede med oprakte arme.

Erik Banner rystede på hovedet og forlod kirken. Inde i taleværelset holdt han råd med prioren. Det lod til, at Anders var blevet noget mildere stemt efter at have hørt den anvendelse, Jens tænkte på at gøre af sine midler, en forklaring, som ikke var blevet aflagt, da han om morgenen skriftede sin natlige åbenbaring.

"Lad os tage sagen med lempe," ytrede endelig lensmanden. "Vi kommer dog ingen vej ved at bruge magt mod Jens. Prøv det med ham endnu nogen tid og se, om han mener det ærligt med at klostergive sig. Skulle der hændes noget, kan I skikke bud op til mig igen." Dermed forlod han og hans følge klosteret.

Jens kom ud i porten, da de red bort, han slog ud med armene, nikkede og lo, derefter anbragte han alle sine ti fingre i en betegnende stilling foran næsen.

Han blev altså tilbage i Skjerring og styrkede sig oven på morgenens besværligheder ved en lang søvn, som medtog det meste af formiddagen. Hen imod middag vågnede han og forlangte noget at spise. Denne dag dækkede munkene bordet med det bedste, klosteret ejede. Jens fandt også maden upåklagelig. Efter endt måltid lukkede han vinduet og døren op til sit kammer for at skaffe frisk lufttræk, solen brændte, og det var en varm dag; han lagde sig hen på sengen igen for at gruble lidt og faldt snart efter i en søvn så dyb og betagende, at munkene kunne høre ham snorke ude på gangen. Om aftenen kaldte han prior Anders ind til sig, da var hans ansigt lutter smil og venlighed.

"Kom og sæt jer ned, kære prior," sagde han og gjorde plads for ham ved siden af sig på sengen. "Vi to skal nu snakkes lidt ved i venskabelighed. Jeg har ligget og grublet over. Hvordan jeg bedst skulle fuldbyrde den lange Døbers formaning, så blev jeg træt af al den tænken og faldt hen i en lille blund; vi må nu finde på noget at give mig at bestille, for at ligger på knæ og skråle bønner op i ét væk, kan man min salighed ikke holde ud den hele dag, så faldt det mig ind med åløbet dernede. Fiskeriet tilhører jo klosteret, så langt jeres jord rækker. Jeg holder bandsat meget af en fed, rød laksørred, men vi får dem kun så sjældent heroppe. Køgemesteren sagde, at bønderne, det kram, stjæler fisken fra jer og går og meder langs med begge bredder hver en måneklar nat, ikke at tale om, at de trækker vod tillige og spolerer yngelen. Det skal der sættes en pind for. I aften drager jeg ned til åen; fanger I ingen *fisk*, skal jeg se at fange *fiskerne*."

"Det skal være slemme og stridbare folk dernede. Nogle siger, de står i ledtog med de fremmede folk, der kom her ind i Danmark fra Skotland under kong Hans, og som de kalder tatere. Vist er det, der driver en flok af dem omkring her i egnen, anført af junker Jørgen fra Ægypten, som han kalder sig. Pater Klemmen så dem udenfor Års i forrige uge, de er ikke gode at komme til rette med, og I må væbne jer vel."

"Væbne mig! Mod bønder og landløbere! Å nej! En prygl i min hånd og en tår i min flaske, andet behøves der ikke; men I kommer til at holde min aftendrik varm, til jeg vender hjem igen, kan hændes, det bliver noget silde."

Da mørket faldt på, drog Jens Brok fra klosteret ned til åen, som dengang slyngede sig ind under bakkerne mellem to landsbyer, Lisbjerg og Vejlby, og løb ud i Kalø Vig, idet dens bredder mod nord betegnede grænsen for klosterets jord. Der lå en stærk tåge over egnen den aften. Månen stod dybt nede i horisonten, mat og bleg, dens lys mægtede endnu ikke at trænge igennem. Åløbet var på begge sider indhegnet af en række piletræer, hvis lange og frodige rodskud dannede et bælte, der om dagen skyggede hen over vandet og om aftenen gjorde det umuligt at opdage dem, som færdedes dernede. Når vinden kom ind fra søen, bøjede den de smækre pilegrene og frembragte en hvislen og raslen i rørene på bredden. Ved flodtid og stærkt højvande kunne søen ude fra vigen trænge ind i åmundingen, udvide denne og skar da undertiden store stykker bort fra landet, hvorved der siden opstod små bugter og fordybninger mellem pilene, til hvilke ørreden og dens yngel især søgte. Herom havde Jens skaffet sig nøjagtig kundskab, før han drog ud.

Han bar en tyk knippel i hånden. En bredskygget hat faldt ned over hans ansigt, en gammel munkekofte indhyllede ham fra hals til fod. Han var fuldkommen ukendelig. Langsomt og forsigtigt sneg han sig hen ad den smalle sti imellem pilene, lyttede lidt, drak af en stor læderflaske, der hang i en snor om halsen, derefter gik han videre. Nede ved åen dannede han sig efter nogen overvejelse en lang medestang af en pilegren; fra nu af kunne man antage ham for en af de lovløse fiskere, han var kommet for at bekæmpe.

Den klamme tåge hævede sig efterhånden, månen steg og begyndte at lyse. Inde fra sivene sendte rørdrummen et hæst og sørgeligt skrig ud over vandet, og i enkelte mellemrum trak en skare vildænder surrende og skræppende ind fra vigen. Hist og her gled en lysstråle ud fra bønderhytterne og dannede en flimrende stribe igennem tågen.

Jens gik og så sig om, han bandede fisketyvene, fordi de ikke ville lade sig til syne. Pludselig standsede han og smilede. Lidt borte stod en skikkelse på en sten ude i vandet. Han anstrengte sig for at se igennem skumringen. Skikkelsen syntes at blive større og vedligeholdt ubevægelig den samme stilling.

Det var ikke Jens Broks sag at gruble længe over noget, han lod medestangen glide hen igennem vandet og gik nærmere. Det dæmpede månelys faldt ned over en lang og mager kvinde, klædt i en vadmels mandfolkekofte, med et tørklæde bundet sammen omkring håret og en medestok i hånden. Da hun hørte hans skridt, vendte hun hovedet og udbrød dæmpet:

"Er det dig, Simmen?"

Jens fandt sig ikke forpligtet til at besvare hendes spørgsmål. "Hvordan går det?" ytrede han blidt og trådte ud på bredden.

"Der ligger to store laks og spræller oppe i græsset, og nu nys var der en igen, som nær havde revet mig krogen af snøren."

"Så det bider godt i aften. Jeg vil da tøve lidt og lægge min pind ud ved siden af hendes."

Konen studsede ved den fremmede røst; men den lød så mild og beroligende, Jens Brok tog sig desuden så uanselig og lurvet ud i den gamle kofte, at hendes frygt forsvandt. Hun gjorde plads for ham på den flade sten og vinkede, at han skulle komme derud. Jens lagde mærke til hendes blege ansigt og den rynkede hud, under hvilken kindbenene dannede to fremspringende punkter. Nød og savn stod udtalt i ethvert træk.

"Hun er da kommet herned ligesom jeg, for at få fat i en lille fisk til aften. Jeg tænkte nok, der ville blive fangst i det tågede og lumre vejr."

"Bedre er det dog ovre på den søndre side, men der går de tre Emsigsønner fra Vejlbyhuse og jager os bort. De karle nøjes ikke med knappenåle, hver torvedag skikker de deres moder, den skelende kvinde, ned ad Års til med en svingende kurv fuld."

"Gør de det, og de står derovre på den anden side og jage jer bort? Hvordan var det, hun kaldte dem, de tre Emsigsønner? Sikke nogle rakkerkarle. Hun nøjes da med at tyvstjæle en to-tre stykker af klosterets fisk, måske fire, for det er jo et tyveri, vi her har for, det lader sig ikke nægte."

Konen så op, hendes rynkede pande trak sig sammen over øjnene. "Ja, det er tyveri; Gud Fader forlade dem, der driver mig dertil. Først solgte herskabet os bort, så tog de sønnen fra mig til rostjeneste, han blev jordet ude i det fremmede land, Hellige Jomfru ved hvor; så kom fogeden efter vor ko, og hjemme ligger der nu en mand på strå, og en stakkels pige, som kan tælle de dage, hun har tilbage. De sulter begge to. At undvære selv, det er let nok, men at se de andre følge sig med øjnene, kvæle smerten, fordi de ved, man lider med dem, kæmpe for at lade som ingenting, mens de længes efter at spørge, om der ikke er en lille skorpe endnu henne i bordskuffen, det leder til det onde. – Gid I aldrig kommer til at sande mine ord."

"Hvor bor hun?"

"Ovre bag Elsted krat i det lille boel, hvor hytten er gravet ind under banken. – Hvem er I selv, og hvor kommer I fra? Hører jeg ret på mål og mæle, er I vist en anden, end I synes."

"Ja, det var netop det, vi nu skulle snakkes ved om, min rare kone. Jeg er adelig herre Jens Brok og holder til ovre på klosteret i disse dage."

"Jens Brok!" gentog hun og rev medestangen ind, mens hun bøjede sig nærmere, og hendes øjne syntes at lyse i mørket, så skarpt og gennemtrængende betragtede de ham. – "Jens Brok til Sinding?"

"Ja, til Sinding og flere andre gårde, som Fanden har taget næsten til hobe. Hun glor så vist på mig. Kender hun mig?"

Konen tav lidt, før hun svarede: "Jeg har hørt det navn nævne før, men det er en stund siden."

"Måske! Jeg kan heller ikke rose mig af, jeg just har gjort mig umage for at dølge mit navn. Lidt af det er blevet klattet omkring på ølbænken og i gårdene, hvor jeg var til herberge; men jeg fik ikke talt ud. For tiden holder jeg til i Skjerring kloster, der går de munke og klager over, hvordan det tyvetøj hernede ved åen stjæler dem fiskene bort, så de selv aldrig får noget. Jeg lovede da at råde bod herpå og gik herned i den brune kofte for at se mig lidt om. Nu tager jeg hende med op til klosteret, hende og de to ørreder, som ligger og blinker inde i græsset, så kan munkene æde fiskene og siden gøre med hende, hvad de vil. Når det er bestilt, går jeg igen lidt ud at spadsere, så kommer turen til de tre Emsigdrenge, og sådan bliver vi ved, til herskabet har fået sin ret tilbage. – Rul nu kun snøren op og lad os komme af sted. Der bliver Fanden fare i mig ingen fiskeri mere af denne gang."

Konen stod rank og hævet foran ham, hun lod ikke til at have hørt, hvad han sagde.

"I bærer vist en kroget finger på den venstre hånd." udbrød hun endelig. "Kan I mindes, hvordan I kom til den? I studser, I ser så forundret på mig, jeg skal fortælle det. Der løb engang en lille dreng og legede oppe i sin moders stue, han stak hånden ind mellem karmen og døren, da ammen lukkede den i, så blev fingeren kroget siden. Barnet, det var jer, ammen var mig. Har I glemt det?"

"Nå, så hun har været min amme?" sagde Jens, "det kan sågu' gerne være, jeg husker nok en tyk, pluskæbet og rødplettet bondekvinde, som hed Sidsel eller sådan noget. Jeg har aldrig hørt, hvor hun blev af siden. Jeg har da heller aldrig brudt mig om at spørge."

"Hun blev skikket bort, da de ikke mere havde brug for hende, hvad ellers? Men hun tog et og andet med sig, før hun drog af sted."

"Sikken en tyvekvind!" råbte Jens.

"Jeg mener ikke så; det, hun tog med, kunne ingen forbyde hende at beholde. Deri gør I fejl, I folk med jernstøvler, som bor i de røde gårde; enten skulle I lade os blive nede i vor sump eller vare bedre på det, I vil dølge. Dunene fra jeres rede bliver hængende ved os. – Nu skinner månen ned på dit ansigt, Jens Brok, jeg kan kende de små, runde øjne, som stirrede på mig, mens du lå ved mit bryst. – Herre Gud! Hvor ser du ud, rynker og furer alle vegne. Dig har der vel ligget en anden hånd på end den, jeg fik at føle; men den har måske trykket lige så tungt."

"Jeg har haft min gerning at forrette," sagde Jens, som var blevet alvorlig. "Det er gået op og ned med en og man får at finde sig i det."

"Ja, Gud Fader hjælpe dig for den gerning, du har haft at gøre. Det kender jeg bedre end du selv. Tys! Afbryd mig ikke. I havde kun dårlig slå, du og dine, for det, I ville gemme. Jeg fortalte dig nys en hændelse fra din barndom, du skal få at høre en til fra din ungdom. Den aften, din fader døde, sad der en fattig kvinde henne ved vindueskarmen og nikkede og sov, eller lod i det mindste sådan, hun havde våget ved sygesengen halvtredje døgn til ende. Han kaldte dig hen til sig, det rallede i hans bryst, døden havde allerede lagt sin finger på ham; – han hviskede, du lyttede, og kvinden ved vinduet var der ingen, som tænkte på. Du kan tro, hun lyttede også. Det var et ondt råd, han gav dig at følge. Det er den gerning, du siden har haft at forrette."

"For Satan!" hviskede Jens og greb konen i armen, "hvorfor skriger hun så højt?"

"Vær du rolig, her er det sikrere at tale end der, hvor den sag sidst blev nævnt. Kvinden, som vågede, var mig. Sådan kom jeg efter den sørgelige hemmelighed, kan hænde jeg kender mere til den end du selv, og derfor skal du ikke true og ikke volde mig ondt, lille Jens, du er bedst tjent med at lade mig fare i det gode."

Jens stod et øjeblik som forstenet ved det, han her fik at høre, han så på den pjaltede kvinde, der syntes at være blevet større, efterhånden som hendes ord gjorde sig til herre over ham. Månelyset, som faldt ned over det hårde ansigt, dannede en mørk slagskygge omkring øjnene, men dvælede på kinderne og den gule, rynkede hud, som drog sig sammen i dybe folder omkring munden.

"Lyver I eller narrer I mig?" spurgte han heftigt. "Hvad har I set, og hvad ved I?"

"Jeg så en kvinde plante alle sit hjertes blomster i sin drengs bryst og en anden, der lugede dem op igen, jeg så en kæmpe og tie og græde og en anden le. – Jeg troede ikke, de rige kunne græde."

Jens stod op og ragede med sin medestang i det spillende vand. "Jovist!" udbrød han næsten hviskende, som om han talte til sig selv, "det er forkert, det er forkert alt sammen, jeg kommer i tanker om det imellemstunder, men er det min skyld? Man lokkes til det med lukkede øjne, man drives ind i det, så sidder man fast. – Fanden i vold med det hele!" råbte han højt og heftigt og slog i vejret med hånden, mens der rullede en stor tåre ned over hans kinder, "det er for silde at lege jul, når påske er kommet."

"Hvad vil du så gøre ved mig?" spurgte Sidsel. "Lad mig gå i fred og lad det være glemt, at vi to mødtes; den dag, du kommer mig for nær, vil han hjælpe mig, som du søger efter og dog er bange for at finde. Den dag vil de døde tale."

"Ja, gå din vej," sagde Jens, "og tag dine fisk med dig – jeg har dog ikke for alvor tænkt på at føre dig op til de grimme munke. Et lille stykke hjerte sidder endnu tilbage herinde. Jeg ville blot jage dig en dygtig skræk i livet."

Sidsel gik ind på bredden, gemte medestangen mellem rørene, derefter tog hun de to ørreder op af græsset og skjulte dem under sin kofte. – "De tilhører da mig?" spurgte hun, og Jens nikkede. "Altså er det ikke noget tyveri? – Jeg stod og tænkte på det før. De skal være til mit syge barn derhjemme, og der er ingen lykke ved det stjålne."

"Ved du besked om den, jeg søger?"

Konen bøjede sig over mod ham og svarede: "Der bor en våbensmed, som hedder Gyrre, et sted her på egnen, ham kan du spørge, og han kan svare, hvis han ellers vil."

"Hvorfor svarer du ikke selv?"

"Jeg har lovet din moder at tie."

"Hvor bor den våbensmed?"

"Terkel, min mand, ved det."

"Skik ham over til klosteret i morgen, jeg vil tale med ham."

"I fald han kan komme, han er syg, og de ser ham ikke gerne i Skjerring, munkene har lyst ham fredløs, fordi han gik og søgte efter føde i deres skove. De straffer ham for det, de drev ham til at gøre."

Efter at have sagt dette, forsvandt Sidsel inde imellem pilene på åbredden. Jens Brok svøbte kappen om sig og vandrede tankefuld op ad gangstien for at komme til broen, der bragte ham over på den modsatte åbred.

Månen skinnede ned over klosteret, strålerne glimrede i duggen på kobbertaget, en solsort slog inde i bøgeskoven. På den side, han nu gik, vekslede piletræerne med et tæt og frodigt ellekrat, som hist og her nåede ud i vandet og indsnævrede åen. Der bugtede sig en lille sti mellem træerne, ind under bakken, oprindelig dannet af kreaturerne, som søgte ned til vandet for at drikke. Jens Brok skred langsomt fremad, standsede lidt for at lytte og gik derpå videre. Inde i en åbning mellem buskene kom tre mænd til syne, hver med sin medestang i hånden. Den ene stod med nøgne ben i åløbet, den anden lå på maven under en ellebusk, den tredje var krøbet op på grenen af et piletræ, hvorved det lykkedes ham at få sin snøre længere ud i vandet.

Så vidt månelyset tillod at se, lignede de hinanden i den pjaltede og sammenlappede dragt; lave, sammentrykte pander, lyst, filtret hår og en mine af trods og råhed dannede desuden en fælles præg i deres ansigter.

"Det var den femte," hviskede han, der sad på pilegrenen, og drog snøren langsomt i vejret med en anselig ørred, som han dernæst befriede fra krogen og kastede op på land.

"Og her er en til," sagde kammeraten ude i vandet.

"Fem og en gør seks," bemærkede Jens, idet han trådte ud fra busken og viste et smilende åsyn. "Så er det vist bedst, vi lader det være nok for i aften."

Manden, som lå udstrakt på jorden, rejste sig for at flygte, men Jens greb ham i skulderen og drog ham ned foran sig, hans kammerat kom ham til hjælp, og Jens følte sig i det samme omklamret af den faldnes arme, den tredje blev et øjeblik rådvild siddende oppe på grenen og så sig om til siderne, derefter sprang han ned og drog en stor foldekniv op af koftelommen.

"Stik ham! Stik ham!" råbte den faldne.

"Å, tøv lidt, I rare mennesker!" råbte Jens. "Bærer bonde våben på adelsmand, skal han have sit liv forbrudt og hans hånd nagles til galgen, det står i loven. Jeg er Jens Brok til Sinding, og mig skikker klosteret ned til jer i aften, for at vi skulle snakkes lidt ved om den ørredfangst, I her bedriver. Det nytter min sjæl ikke at løbe bort, du der, for jeg kender jer. I er de tre Emsigsønner ovre fra Vejlbyhuse. Holder I ikke fred, I bæster! og giver jer med det gode, så kommer fogeden i morgen, når sol står op, og banker på jeres hytte for at slå jer i bolt og jern, med mindre I løber bort forinden, så bliver I lyst mandhelleløs i alle kongens riger og lande, det vil sige, at hver mand har lov til at slå jer for panden og grave jer ned i vejgrøften, det ved I vist alt sammen."

De tre mænd så på hinanden, kniven gled tilbage i koftelommen, enhver af dem vidste, at det nøjagtigt forholdt sig, som Jens havde sagt. Den faldne, der endnu lå under hans knæ, strakte armene i vejret og bad for sig, de to andre fulgte hans eksempel, den ene forsøgte endog med en del besvær på at briste i gråd.

"Ja, se nu begynder I jo ligesom at få fornuftens rette brug igen," sagde Jens, "måske der så bliver vilkår for jer."

"Det er den hårde nød, som driver os," ytrede fangen. "Vi er så fattige."

"Slemt fattige!" forsikrede de to andre.

"Vi har heller aldrig fisket hernede før i aften."

"Aldrig!" gentog koret.

"Nej, jeg ved det nok. Hver torvedag skikker I blot jeres rare fru moder ind til Århus med et par svingende kurve fulde af stjålne fisk."

Den ene så på den anden. Jens vidste også alt for god besked.

"Det må nu være forbi med den spadseretur ind til byen," vedblev han. "I kommer vist til at lægge jer efter en anden bestilling. Saml de seks ørreder op i den kurv der, så følger en af jer med og bærer mig den op til Skjerring. I andre kan gå, der skal intet ondt ske jer denne gang, men fra i aften af holder klosterfolket agtsomt øje med åen, og træffer de jer nogensinde hernede, så ved de, hvor I bor. Jeg har grebet jer alle tre i tyveri, I er mærkede til slagtning."

Lidt efter vandrede Jens Brok, fulgt af den ene Emsigsøn, op til klosteret, hvor munkene just var i færd med aftensangen.

7

Mens Erik Banner og Torsten Trolle talte med prioren inde i kirken, havde Gregers Ulfstand gjort flere forsøg på at forsone sig med Karen; men hans bestræbelser syntes ikke ret at ville lykkes. Han fandt de smukkeste blomster i munkenes bede og plukkede dem hensynsløst til en stor buket. "Jeg har allerede en," sagde hun og modtog den ikke. – Så fortalte han historier om Jens Brok og lo selv af dem, uden at få Karen til at tage del i hans munterhed, tværtimod, hun så yderst strengt og alvorligt på ham og tog fat i en af hans knapper, idet hun drog ham lidt tilbage i gangen.

"Jeg holder ikke af, du ler så sorgløs og overgiven, du! Det viser stor letsindighed, og du har endnu langtfra sonet din forseelse med at spille tyran i morges og nægte mig at ride med. Du er alt for sikker i din sag, der må vist bruges strenge midler for at helbrede dig." – Gregers ville forsvare sig; men Karen standsede ham med en håndbevægelse. – "Ti nu blot stille og forstyr mig ikke, jeg går og tænker på, hvordan jeg skal pine dig lidt mere. Det er til dit eget bedste."

"Men hvorfor skal jeg da pines?"

"Som et afskrækkende eksempel, for at du kan blive mere lydig en anden gang. Jeg må i det mindste gøre, hvad jeg kan for at afvende den lod, der truer mig."

"Hvad mener du dermed?"

"Det er blevet mig forudsagt, at jeg ville komme til at drages med en sådan stridig person i mine dage; lykkeligvis føjede spådommen også til, hvordan jeg kunne bøde derpå. Nu skal du høre: Ved Hans Nåde kongens bryllupsfest tog fader mig og søster Else med over til København, som du ved. Der fulgte vi en dag med de andre unge adelsdamer ned til den gamle spåkvinde i gyden bag Sankt Nicolai. Det er en højst pålidelig person og kendt af alverden. Hun kan forudsige de forunderligste ting, og de går nøjagtig i opfyldelse. Da tiden kom, at vi skulle træde frem, stod hun lidt og så på os. Jeg lo, men søster Else var så bange, den tosse, hun tog mig i hånden og rystede af angst. – Jer to er det let at spå, sagde den gamle kvinde; den lod, I skal have, har Vorherre skrevet i jeres øjne. Hun, som griner og kaster med nakken – det var mig, hvad synes du! – hun skal komme til at volde sorg og le deraf, den anden der, som står og bævrer og ryster, skal volde lykke og græde derover. Mere vil jeg ikke sige for denne gang, nu er jeg træt, men agt selv nøje på de varsler, I får i dag, inden I lægger jeres hoved på sengepuden. I dem vil I finde jeres fremtid forklaret. – Så måtte vi gå med den besked. Konen gav sig til at spinde på sin skotrok og ville ikke sige et ord mere. Du kan da tro, jeg lagde mærke til, hvad vigtigt der hændtes den dag. Jeg taler ikke om, at jeg mødte dig, mester Gregers, spankulerende i en ny, rød fløjlskappe med guldborter, eller at du gik og forsikrede, jeg var den yndigste og allerdejligste, nogen ville se, det var der ikke noget mærkeligt ved; men om aftenen, ved den store fest, da Else og jeg sad ved taflet på slottet, kom der en udgraveret sølvvogn kørende langs hen over bordet mellem blomster og skueretter. Deri sad en ganske lille, levende dværg, som strøede sukkergodt med tankesprog og mundheld ned foran alle gæsterne. Jeg fik et stort hjerte, hvorpå der var afbildet en grøn pilevånd; nedenunder stod skrevet med store bogstaver: *Flecte tenerum*, hvilket de lærde udlagde som: Bøj den i tide. – Forstår du? – Else, som sad lige overfor mig, blev bleg, endskønt hun smilede, da hun skød sin kage med tankesproget over til mig; det var en hvid lilje med bøjet stængel og vissen krone, omkring den stod at læse: *Sic me Phoebus amabat*. Hvilket nok skal sige så meget som: Sådan har solen elsket mig. – Det varsel, jeg fik, kunne da ikke være tydeligere, vel, du! Jeg må nu arbejde flittigt på at drage det bedste ud af det. – Bøj ham i tide! – Jeg skal bøje dig, kan du tro. Gå og lad mig tænke på din straf, men kom først og kys min hånd – så! Ikke mere. Bort med dig!"

Hun trak den ene handske af, lagde sin bløde hånd over hans mund og tog derpå Iver Krabbes arm.

Da de kom hjem til Kalø, gik Karen op på sit kammer og tøvede der til hen imod middag. Gregers sad og trommede på ruden inde i dagligstuen og længtes efter, at hun dog skulle lade sig se igen. Endelig kom hun, nydelig og smilende. Han strakte hende begge sine hænder i møde. Karen tog ikke mod dem, men gik hen og satte sig på bænken ved hans side.

"Glæd dig, min kæreste ven! Nu har jeg fundet det."

"Fundet, hvilket?"

"Den straf, du bør lide for dit tyranni i morges. Du skal gå ned i engen og lede mig et firkløver op, og du vender ikke tilbage, før du har fundet det."

"Der er ingen firkløver nede i engen, jeg finder aldrig noget."

"Desværre for dig, du vender ikke tilbage uden at bringe et med dig."

"Men hvad tænker du på, kæreste Karen, spadsere ned i den åbne eng i en sådan hede."

"Ja, det er nu din straf, forstår du ikke det; men du har måske ret, solen brænder vist for stærkt, har du ikke lyst, skal du ikke gøre det. Varmen vil trætte dig, jeg mærker det selv, jeg er aldeles ødelagt af den ridetur til klosteret, jeg bliver vist nødt til at drage mig tilbage på mit værelse, jeg befinder mig slet ikke vel. Du skal ikke vente mig til middag, jeg spiser oppe. Jeg er bange for, at den hovedpine vil drage længe ud. Vi ses vist ikke i de første dage. Farvel så længe!"

Karen ville gå, Gregers standsede hende, han tiggede og bad; men det hjalp ikke. "Siden det endelig skal være, så kommer jeg da til at føje dig," sagde han og tog sin hat for at gå.

Nu var det Karen, som standsede ham. "Å nej, lad hellere være, ret betænkt er det urimeligt af mig at forlange. Der er måske ingen firkløver, og så i denne hede –"

"Karen! Karen! Hvor du piner mig, du ser så vidunderlig frisk og bedårende ud, og dine øjne! Hvor de glimrer og lyser og velsigner alt, hvad de hviler på."

"Lad mig være," sagde Karen. "Du er jo lige ved at løbe løbsk igen, det er firkløveret, ikke mine øjne, vi skulle tale om."

"Ja, nu går jeg da, farvel så længe. Større tyran end du findes vist ikke i kongens riger og lande."

"Bøj den i tide," gentog Karen og kyssede på fingeren.

Solen brændte, Gregers gik nede i engen og bukkede sig og søgte med stor omhu. Af og til kastede han sine øjne op til vinduet, hvor Karen stod og lo ad ham, så tørrede han panden for at give til kende, hvor varmt det var. Lidt efter kom hun løbende ned til ham med et hvidt tørklæde over hovedet.

Solskærme brugte man dengang ikke. Gregers havde hidtil søgt uden at finde, han stod og betragtede årerne i et stort, prægtigt udviklet trekløver.

"Lad mig se," sagde Karen og plukkede et løst blad, som hun satte til det, Gregers havde fundet. – "Der har vi jo et firkløver!" udbrød hun, "ganske vist, vil du se, en, to, tre, fire blade, og det er mig, der har fundet det. Sig mig ikke imod, tilstå det straks. Dermed skal din straf være til ende for denne gang."

De fulgtes da tilbage til gården, og i dette øjeblik var det synligt for alle, at der havde fundet en fuldstændig forsoning sted mellem dem. Karen smilede og lo og lænede sig mod Gregers, mens de gik gennem det høje græs, så blødt og trofast, at hun næsten hvilede i hans arme, det var som om han bar hende ind over stien.

Lidt efter at Erik Banner var redet ned til Skjerring, åbnede Esra Gustavs dør og trådte ind til ham. Fangen stod i det åbne vindue og så ud. Overfor ham var Else i forvejen kommet til syne.

"Det blev dårligt vejr i aftes," sagde den unge svensker og lettede på skulderen. "Der drog en byge hen over gården."

"Værre vejr vil vi vist få herefter," svarede hun sørgmodigt uden at se op.

"Man må da vende ryggen til og ikke lade sig bøje."

"Ak nej!" ytrede hun bønligt. "Om jeg skal sige min hjertens mening, tror jeg vist, det var bedre at give efter. Det er ikke godt at gå oprejst i stormen."

Esra rømmede sig. Gustav vendte hovedet om mod døren. "Hvad vil du? Står du og lytter efter, hvad jeg siger?"

"Nej!" svarede Esra, "hvad der råbes over gården, er ikke værd at lytte efter. Jeg er en ny tjener, som lensmanden og Torsten Trolle skikker jer. Er der noget, jeg skal udrette?"

Gustav nægtede det kort og heftigt. Esra satte sig hen på bænken indenfor døren.

"En ny tjener!" råbte Gustav. "Siden du nævnte Torsten Trolle, vil det vel sige det samme som en ny fangefoged, ikke sandt?"

"Jo, det kommer omtrent ud på ét."

"Men jeg vil ikke vide af dig, hverken som tjener eller som foged, rejs dig og gå." Esra så op og rystede på hovedet. "Rejs dig!" gentog Gustav, "eller jeg kaster dig ud af kammeret." Med disse ord åbnede han døren og lagde begge hænder på Esras skulder.

"Det lader I vist være, herre min," svarede Esra og blev siddende ubevægelig på bænken.

Gustav Eriksson var bekendt for sin styrke og behændighed; i alle ridderlige kampe og lege havde han sjældent fundet sin overmand, her forslog hans kræfter ikke, hans øjne flammede, årerne i hans pande stod spændte og svulmende, mens Esra med sin højre hånd greb den arm, der var ham nærmest, og tvang den ned med en magt, mod hvilken al modstand var forgæves.

"Hør mig!" ytrede han dæmpet, idet han med foden skød døren til, for at ingen lyttende skulle blive opmærksom på, hvad der foregik, og uden at give slip på den fangne arm. "Bruger I vold, tvinger I mig til at lægge hånd på jer, og det er I som adelsmand dårligt tjent med – lad den trods og halsstarrighed fare og find jer i, hvad der ikke kan være anderledes. Et spil har I for nylig tabt ovre i København, her vil I nu tabe et andet."

Der var noget så overlegent og mægtigt i denne kulde, i den bestemte og bydende stemmes ro, at Gustav følte sig påvirket af den, han betragtede sin nye tjener forbavset, og da Esra slap hans arme, gjorde han ikke ringeste forsøg på at benytte sig heraf.

"Hvad mener du med det tabte spil, forklar dig!"

"Forgangen kom der en våbendrager over sundet med bud og brev til jer. I skulle flygte, stod der at læse, de ventede på jer hjemme, de trængte til jer. – Manden sidder nu forvaret i jern, og I – ja, for djævelen, herre! når hingsten vil smøge tøjret af sig, giver man den en stærkere grime på, det er så ligefremt. Har de én gang lagt hånd på jer, det være nu med ret eller ikke, kan I tro, de ser deres profit ved at holde fast. Slipper I mig, får I måske den, der er værre. Torsten Trolle er mand for det. Han bærer kongens brev med sig og gør ikke mange omstændigheder, den karl. Hvad om de slutter jer i bur og giver jer bøjlen om håb og fod. – Lad os tale os tilrette med det gode."

"Ja, lad os det. Du vil altså fra nu af være min fangefoged, bo herinde i mit kammer, belure mine ord, mine handlinger, alt hvad jeg foretager mig?"

"Det bad de mig rigtignok om."

"Du skal vel også følge efter mig, når jeg drager ud, går eller rider, og siden trolig berette din herre, hvad du ser og hører?"

"Det forlangte han – ja, men mindre kan gøre det. Jeg tror ikke, jeg duer synderligt til at lure og spejde, heller ikke til at forråde andres hemmeligheder, jeg synes ikke om den bedrift. Så længe I ikke pønser på list og bedrag, skal I være fri for mig; men tænker I på at slippe bort herfra, eller lægger I planer dertil, så tag jer i vare, det forbander jeg jer til, I skal finde to åbne øjne og to arme, som kan holde jer tilbage."

Efter den dag var Esra bestandig i Gustav Erikssons nærhed, han gjorde sig så lidt bemærket, undgik at komme mere end nødvendigt til syne, men iagttog ham, fulgte ham; fangen var alene og dog bestandig omsluttet af hans vogters årvågenhed. Torsten Trolle havde gjort et kløgtigt valg, kun undrede han sig over Esras tavshed, han havde ikke noget at meddele, når han blev spurgt, det, der foregik den første dag inde i kammeret, fik heller ingen at vide.

"En mil har den svenske lov til at drage bort fra Kalø, til kirke eller på jagt, hvorhen han lyster, ikke længere," sagde Torsten, "lensmanden gav ham det tilkende forleden. Overskrider han målet, må du hindre det, lystrer han ikke, får han at tage, hvad der følger på. – Forstår du mig: – Du bærer værge ved siden og må beholde det, mens du tjener mig. Der er ingen, som kan gøre dig noget, om du kommer til at bruge det."

Esra så længe og vist på Torsten, som om han ville udforske ham, før han svarede: "I giver mig langt større magt, end der behøves. Hvorfor skulle jeg bære våben på værgeløs mand, det ville slet sig skikke."

"Ja, hvem ved, hvor vidt det kan komme," sagde Torsten med et skummelt smil, "I er to hidsige hoveder begge to. Jeg har set dig bære våben på værgeløs mand før i dag. Kan hænde, der var dem, som ville fylde din hue med guld, for at svensken hist inde lå gravet ned i kulen i stedet for din dræbte kammerat."

8

En dag gik Gustav ved stranden med hænderne på ryggen og stirrede ud over søen. Af og til kastede han et langt og dvælende blik op mod Kalø. Hernede havde han og Else ofte gået før, i den sidste tid lod hun sig kun sjældent se; men oppe i et vist lille vindue stod en lysklædt, kvindelig skikkelse, foroverbøjet, synlig i den klare luft og stirrende ud over søen i samme retning som fangen. Var det mod dette vindue, han så, når han vendte hovedet tilbage, var det hende, hans øjne kaldte på? – Esra lå oppe i skoven mellem bøgekrattet; han havde som sædvanlig fulgt Gustav uden at blive bemærket, og holdt sig nu skjult bag løvet. Der kom en kvinde gående hen over stien, som førte ud fra skoven. Det var den samme lange og indfaldne skikkelse, Jens Brok traf forleden aften på fiskefangst nede ved åen, kun med den forskel, at hendes ydre, det magre ansigt med dets gule, rynkede hud, så endnu mere lidende og ynkeligt ud i dagslyset. Esra listede sig efter hende op ad stien; da han var kommet så langt bort, at Gustav ikke kunne høre hans stemme, trådte han hen til konen og hilste hende med et Gudsfred.

"Hvor skal Sidsel hen så tidligt?"

Konen fo'r sammen og standsede, da hun hørte hans røst. "Jeg søgte dig," svarede hun. "De sagde, du nu holdt til på Kalø, og jeg var på vej derop. – Det er galt fat hjemme, Esra, i den sidste uge har jeg ikke set noget til Terkel, min mand, han lå syg og rystede af kolden, mens jeg gik ned til åen en aften for at fange os en fisk, i det mindste lod han, som han var syg; da jeg kom tilbage, var han borte. Ingen kan sige, hvor han er blevet af. Ved du noget derom?"

"Hvor skulle jeg vide det?" sagde Esra.

"Han har haft med dig at bestille siden vår, I gik til skovs sammen, han er så godtroende og så let at lokke, Gud Fader og Hellige Jomfru forlade dig, om du har ført ham på fejl vej."

"I kan være rolig, Sidsel; da vi skiltes, var Terkel på den rette vej, ikke bedre jeg ved. I en uge, siger I, har han været borte. – Han ville jo være pranger."

"Gud bedre det, vi har brugt de penge, du gav ham."

"Og ingen ved, hvor han er blevet af," ytrede Esra tankefuldt.

"Nede ved åen fandt jeg hans gamle hat og det blå tørklæde, vi fik til hellig jul – vort syge barn lå i sengen, da han rejste sig og gik, det er hende, han talte sidst med; men hun ved intet at sige."

Esra stod lidt og betænkte sig. "Lad os gå hjem til jeres, måske finder vi der et spor, jeg skal hjælpe jer at søge."

De fulgtes tilbage gennem skoven, som konen nylig var kommet ud fra. Esra valgte en sti, der førte over til Elsted Krat, hvor Sidsel boede. Hytten var faldefærdig, bygget op af lyngtørv og grene, og gik ind i en banke, som optog dens to sider. Det var ikke muligt for et voksent menneske at stå oprejst under loftsbjælkerne, ikke heller kunne der tænkes et sørgeligere billede af nød og elendighed end det, som her fra enhver krog mødte øjet. På et stråleje lå en halvvoksen pige med opbundet hår, indfaldne kinder, blegblå læber og pillende med hænderne i strået. Hendes store, fremstående øjne, som feberen gav en unaturlig glans, og som var underløbne med en mørk rand, stirrede forbavsede på Esra, da han gik hen til sengen og satte sig på kanten. Et træbord stod foran hende, derpå sås en vandkrukke og de grønne toppe af nogle gulerødder, som den syge nylig havde spist, og hvis saft endnu var synlig i hendes mundvige og på hagen. Hun drog sit vejr kort og stønnende og trykkede af og til hånden mod det flade bryst, når ånden syntes at ville standse. Midt på lergulvet stod en skotrok, i uldkassen foran den lå en kat og legede med en lille killing. På væggen hang en række vindtørrede flyndere, trukket på en snor til vinterforråd. Det var fattigdom og affældighed alt sammen.

"Hvordan har lille An' Mari' det i dag?" spurgte Esra. "Nu bliver hun snart rask igen og kan komme ud til gæssene, så skal hun med, når de holder høstgilde oppe på gården." Barnet smilede til det smukke billede. Esra vedblev: "Hvad er det, hun fortæller om Terkel? Sagde han ikke, hvor han gik hen?"

Ane Marie rystede på hovedet. "Jeg lå og sov. Han troede det, for jeg lukkede mine øjne, da han stod og slog ild."

"Og så gik han, uden at sige noget?"

"Nej, vist ikke, han kom hen til min seng, han sad der, hvor du nu sidder, og lyttede efter, hvordan jeg trak vejret, så bøjede han sig ned og kyssede min ene hånd og slog tre Herrens hellige kors over mit hoved. – Vil du gå fra mig? sagde jeg, da han tog sine nye støvler ned fra loftsbjælken, og så græd jeg, for jeg var ræd for at ligge alene. – Jeg vender snart tilbage, lovede han, og når jeg kommer igen, bringer jeg det med, som skal gøre vor lille An' Mari' frisk. – Jeg er så syg, så syg, Esra, det gør ondt i mit bryst," tilføjede hun lidt efter, mens tårerne løb ned over de hule kinder.

"Terkel klædte sig da på, og så gik han?" ytrede Esra.

"Så gik han, men hvorfor spørger du om alt dette. Du vil da ikke volde ham fortræd?"

"Volde ham fortræd, Ane. Har din fader aldrig talt om mig?"

"Jo, han sagde, du var den, der mente ham det bedst."

"Hvorfor skulle jeg så volde ham fortræd? Det var en dårlig tale."

Sidsel stod ved døren, fra vinduet i væggen gled en solstråle skarp og blændende ind i stuen og kastede en strøm af lys hen over halmstråene på gulvet. Det kunne ikke være for at mildne elendigheden, at den viste sig herinde, i sollyset blev nøden kun så meget synligere, og dog bragte strålen lykke, det syge barn smilede, strakte de lange, magre arme ud, som om hun ville gribe lyset, og råbte:

"Å! Der kommer den igen, det er Gud Fader, som ser på mig, siger munken; jeg har ventet den fra i morges tidlig. – Før kom den nærmere, en morgen lagde den sig lige op til mig, var jeg bedre dengang? – Nu går den hver dag et stykke bort, men kun et lille stykke." – Esra sad på sengekanten og lod til at gruble over noget. – "Kommer jeg så med op på gården, når de gør høstgilde og blæser i trompeter?" spurgte Ane Marie. "Jeg bliver snart rask, det fortalte fatter, mens han sad der og trak sine støvler på. Hellige pater Klemmen havde lovet, jeg skulle komme mig, hvis de kunne få en ulvepels til at svøbe mig ind i og lægge mig ned i sengen med. Den bringer jeg, sagde fatter."

"Hvor skulle han få en ulvepels fra?"

"Den ville han jo hente ovre i Sverige," svarede barnet.

En lynstråle skød frem fra Esras blik, hans åsyn viste et udtryk af den dybeste overraskelse.

"Det er noget sludder!" ytrede Sidsel, "hun har ligget og drømt det alt sammen; hans grå hat fandt jeg nede mellem stenene, og tørklædet lå foran ellebusken. Jeg har søgt ham på hver en sti i skoven. Gud Fader må vide, hvad der er blevet af ham."

Esra så op med et trygt overbevisnings smil og svarede: "I kan være rolig for Terkel, ham skal I hverken søge i skov eller ved vand. I vil se ham karsk og frisk komme ind ad den dør der, hvis jeg ellers spår ret. Tøv kun lidt."

Det lyste over Sidsels ansigt ved den sikkerhed, hvormed dette løfte blev givet. "Hvor tror du da, han er henne?"

Esra lo på sin egen stille måde. "Han er vist draget af sted for at hente den ulvepels, han talte om, til An' Mari'. Vil I gøre mig en villighed, så lad mig vide, når han kommer tilbage."

"Du narrer mig vel ikke, Esra?"

"Hvad tænker hun på, Sidsel! Fattigfolk som hende har for meget tungt at bære, til at man også skulle give dem et skuffet håb at drages med. Lad mig blot få at vide, når Terkel er vendt tilbage." Det lovede hun, og Esra forlod hytten.

Gustav Eriksson stod og stirrede ud over stranden. Hvad var det for mørke og alvorlige tanker, som prægede dette sorgens og tungsindets mærke i hans træk? – Foran ham glimrede solen mellem de små, krusede bølger, rylen og regnspoven løb omkring og udstødte deres sørgmodige skrig omkring vandpytterne, der var blevet tilbage i fordybningerne af sandet, efter at floden gik bort. Det var ikke på dem, han så. Længere ude lå sælhunden med sin fede og trivelige unge og arbejdede sig op på stenene, hvor de strakte sig ud for at sove i solskinnet. Det var heller ikke dem, han iagttog. Hans mørkeblå øjne søgte længere frem uden dog at hæfte sig på nogen bestemt genstand, det var tankens syner, der beskæftigede ham, billeder fra fortiden, eller måske han søgte at finde lys og klarhed i det håb, han bar på for fremtiden.

Han besad en temmelig udviklet ånd og havde tilbragt sin ungdom i omgang med erfarne mænd; ganske vist løb han fra skole i utide, men indhentede siden det forsømte ved Sten Sture den Yngres hof, hvor han fandt en villig modtagelse som søstersøn af rigsforstanderens hustru og især sluttede sig til den gamle Hemming Gad, en adelsmand, der havde set og prøvet meget og taget virksom del i tidens bevægelser. Her på Kalø var alt forandret, her levede han i sine tanker med et mishandlet og søndersplittet fædreland, som syntes at påkalde hans hjælp blandt et underkuet folk, som han ville frelse, med fortiden og de gamle helte, som han ville ligne. Alt, hvad der var ønske og håb og trang, drog ham over søen, der så han fremtiden i lutter lyse billeder, her sank han sammen for en virkelighed, hvori han var en evneløs, trælbunden fange, her gav livet ham intet af drømmen, ikke engang håbet om at virkeliggøre den. En sådan natur, hvori alt var higen, hvori store og rige evner bruste og sydede som en undertrykt strøm, der søger udløb, måtte uvirksomheden bringe til fortvivlelse. Dertil kom de hyppige ydmygelser, han daglig var udsat for; de danske adelsmænds spot, deres udfordrende overmod hjalp til at holde alle bitre og lidenskabelige følelser friske. Han sad om aftenen i drikkelag og hørte dem udstykke Sverige, de betegnede forud, hvilket len hver ville have, de slog terninger om de svenske jomfruer, spottede alt, hvad der var ham helligt. Han tav dertil og blev rolig og kold, for at ingen skulle ane, hvor pinefuldt han følte sig truffet; men han forlod dog ethvert sådant lag med en rasende harme. Det var et langt register af hævnplaner, han bar på.

Havde Torsten Trolle kunnet læse, hvad der foregik i denne higende og kæmpende sjæl, ville han have sparet sig megen bekymring; han anede måske noget af fangens stærke og ubøjelige vilje, en dådskraft, beslægtet med hans egen, der aldrig gav tabt og som Antæus vandt styrke ved at knuges til jorden; men han begreb ikke, at ærgerrighed indtog hos Gustav det samme store rum, som kærligheden hos Erik Banners datter. Hvorfor havde han da, især tidligere, søgt hende med så megen iver og regnet de øjeblikke for de lykkelige, som han tilbragte i hendes selskab? – fordi Elses nærværelse bragte lys i hans mørke og frelste ham fra hans egne sørgelige tanker, hun beroligede de stridende lidenskaber, idet hun viste ham en ny, en anden verden, hvori alt var fred og renhed og uskyld, en tilstand, hvori han levede uden at ønske og begære, et sommerlys, der gjorde det skønne friskere. I hendes nærhed var alt kun hengivelse og en urokkelig tillid til det gode, ingen trang til af det givne at skabe noget nyt, kun ydmyg redebonhed til at finde sig i det, som én gang var. En stund kunne han hengive sig til hele fortryllelsen heraf, indånde den milde luft, hendes nærhed bragte, bøje sig for den glorie af adel og renhed, der omstrålede hendes kyske pande; så plumredes atter den sø, der nylig havde afspejlet himlens skønhed, så betragtede han hendes verden ligesom en voksen betragter et barns leg, med et suk til fortiden, hvis harmonier ikke længere var til for ham. Der lød stemmer i hans indre, som kaldte ham til handling. – Hesten stamper og bider i sit bidsel, fanen flagrer over hans hoved som den dag i Brænnekirke, trompeterne blæser til angreb, et folk i nød klager og forlanger frelse – han ville bort, han følte en verden af ubenyttede evner i sit bryst, han var lænket ved hånd og fod, han fortvivlede. Hvorledes alle indtryk fra deres lange og ensomme vandringer, det romantiske i Gustavs tilbøjeligheder, hans mandige skikkelse og forladte tilstand, efterhånden prægede sig dybere i Elses hjerte, det begreb han derimod ikke – hvad havde vel en natur som hans med kærlighed at gøre?

Else selv var også længe i uvidenhed herom. Da hun kom tilbage på sit kammer efter samtalen med Torsten, tøvede hun en stund og sad som fortabt med begge hænder foldede i skødet og sænket hoved, mens tåre efter tåre løb ned over kinderne. Det var Torsten, der bragte lys i mørket og fortalte hende, hvad hun hidtil ikke havde gjort sig regnskab for. Hun stirrede frem for sig som ind i et stort land, hvor alt var nyt og fremmed, men lyst og vidunderligt, hun bøjede sig under den ukendte magt, der havde grebet hende, nu vidste hun navnet, nu begreb hun endelig, hvorfor hun ikke længere havde nogen vilje, nu følte hun, at hun tilhørte ham, som lyste over alle hendes drømme og farvede alle hendes tanker, at hun havde givet sig bort, længe, længe før hun blev begæret. Med denne vished hævede hun modigt og hurtigt sit hoved, tørrede tårerne bort og smilede:

"Jeg vil slet ikke tænke mere derpå," sagde hun og strakte hænderne over mod et lille ibenholts krucifiks, som hang på væggen ved hovedgærdet af sengen. "Jeg vil sy flittigt på den store alterdug til Vissenbjerg Kirke, tælle trådene og virke blomster, så glemmes det nok." Men hånden med nålen sank straks efter ned i skødet, og hun blev ved at tænke på et og det samme. – "Hør, hvor de kalder på mig dernede, alle hønsene, og den hvide and med sine små ællinger, hvorfor husker jeg aldrig mere på dem? – Den lille ged omme i toften – og alle mine blomster, de visne på stilken, de længes efter vand, de spørger efter mig. – Hvoraf det nu kan komme, at netop han er blevet så meget for mig og blevet det så snart, hvorfor jeg kun drager ånde og mine øjnes lys fra ham alene – det ville jeg gerne vide."

Det var et ungt hjertes første, friske lovsang, en sjæl i udspring, et barn i går var blevet til en kvinde i dag. – Kærlighed kommer fra Gud, det fortæller det spirende blad. Den syngende fugl, den varmende solstråle – det er en tanke så smuk, at jeg helst vil tro, den er sand; i det mindste er det vist, at når kærligheden fylder en ung piges sjæl, stiger Himlen ned til Jorden for hende. – Else var lykkelig og forlangte blot at blive hævet i højde med hans følelser og planer for at få lov til at dele dem; hun ville besidde den blide myndighed, der gav ret til at trøste, der kom en higende trang over hende, hun vidste ikke selv hvortil – til at frelse ham, til at følge ham. Siden alt i hans natur så hen imod handling og bedrift, troede hun at nå højere op ved at ligne ham. De fo'r forbi hende, alle disse betagende længsler, i ubestemte former; give ville hun, give af sit fulde hjerte, hun mente at få større betydning for sig selv ved at være noget for ham; der var endnu slet ingen tanke i denne hengivne natur om, hvad han skulle være for hende.

9

Jens Brok tøvede endnu hos munkene i Skjerring og lod til at befinde sig ret vel der. Han gik på råd med køgemesteren om maden og tvang prioren til at lade bringe klosterets vin til ethvert af hans måltider.

"I kan da for djævelens pine vel begribe, jeg må lave mig til først og sørge for, at min krop er godt i stand, inden jeg går hen og bliver munk."

Af den grund udsatte han bestandig sit klosterløfte og syntes heller ikke om, at de huskede ham på det gavebrev, der skulle skrives til klosteret.

En morgenstund tog prior Anders mod til sig og lod ham vide, at de nu havde skikket brev og bud til kong Christiern og klaget deres nød, så at Jens enten måtte lade dem få brev på hans gods og undergive sig klosterreglerne eller tage, hvad der fulgte på.

Jens lå endnu i sengen, han rejste sig over ende og støttede kroppen på begge arme. Denne tidende kom ham noget ubelejligt, han var velbekendt med kongens stemning mod adelen, der var også en kedelig, privat historie fra sidste maj om noget krongods, som Jens ikke havde aflagt rigtigt regnskab for efter landsdommer Niels Clementsen, den samme, om hvem det hed, at han blandt rigsråderne sad nederst på bænken. Han holdt slet ikke af at blive kaldt tilbage i kongens erindring.

"Så I har klaget over mig," sagde han og rev sig i hovedet, mens et uheldvarslende smil gled over hans ansigt. "Hvem af jer har ruget det ud? – Pater Klemmen! Jeg kunne nok tænke det."

"Vi venter buddet tilbage hver dag," tilføjede prioren.

"Gør I det, ja, gå nu og lad mig grunde lidt over den sag. Det var en god drank, I der skænkede for mig til davrekost."

Prioren gik, Jens faldt straks efter i søvn igen. Hen imod middag stod han op og kaldte.

"Der skal ringes med den store klokke og gøres bøn og læses messe," råbte han ude i gangen. "Nu har jeg haft et syn igen, en åbenbaring, Gud straffe mig! mod hvilken den forrige var for mudder og niks at regne."

Prioren kom til, munkene samledes udenfor, Jens stod med blottede ben og nathue på hovedet og råbte:

"Den hellige jomfru kom listende ind af min dør i morges. Hende, der hænger over alteret, med det bare bryst, som der er jaget et sværd igennem; hun satte sig på mit skød og slog begge arme om min hals, mens hun nok så freundlig lagde hovedet ned på min skulder, vrikkede det frem og tilbage, smiskede og hviskede: Nu har jeg beskikket lille Jens til at gøre en stor velgerning mod mine arme munke i Skjerring, lad være, de ikke gider spendere en pæn ramme til mit billede. Jens skal blive til et lysendes minde for alle gode mænd lige op til Skagen og øve en bedrift, som vidt kan spørges. – Der er nu den bro nede over åen, klosteret har ret til at kræve bompenge for hver en farende mand og hvert et kreatur, som herrerne fra de store gårde driver over; men det tænker ingen mere på at gøre gældende. I fjor slog markedsfolkene bommene i stykker, de bæster, da de drog fra St. Olufs marked i Års nordefter, og til Valborgdag pryglede de den gamle munk Søren, som var sat ned i bomhuset for at tage imod penge. – Den sag skal ridder Jens bringe i orden, han kan alt, hvad han vil, den karl, han skal nu blive Skjerring kloster til ære og fornøjelse. – Ja, men jeg har ingen tid, motter, svarer jeg, for jeg skal rages og klostergives. – Det ville hun ikke have, men rystede på hovedet og mente, hendes indfald var bedre end at gå hen og lade sit hår skamfere og skråle sange som en vuggetøs. Da Marie havde sagt dette, gav hun mig et trykkys lige midt på min mund og blev næsten alt for freundlig, det jeg som en blufærdig og undselig mand ikke kunne tillade, så skød jeg hende lempelig bort, og hun sjokkede da af og blev borte som en røg – jeg vågnede ved det, at hele min stue duftede af enebær og kaskarillabark [Note 5)]. Lugt! I kan vist mærke det endnu."

Der var noget forsorent og gudsforgåent i ridderens ord, som bragte prior Anders til at korse sig; men deres indhold tiltalte ham alligevel i ualmindelig grad; den bro, som klosteret daglig mistede bompengene for, havde længe ligget ham på sinde. Han lod munkene forlade cellen og satte Jens fuldstændig ind i sagen, hvilket for resten allerede var sket et par dage i forvejen.

"Jeg er så tørstig, så tørstig efter den salte sild til øllebrøden i morges," råbte Jens, "lad os få en rigtig god kande spanskvin herop, så falder talen bedre." Vinen blev bragt, prioren talte, og Jens sad med fingeren på sin tykke næse og lyttede opmærksomt til. – "I siger altså, at den eneste adgang til klosteret sønderfra går over den bro?" spurgte han, "og alle de mænd fra Elsted og Skjødstrup og Hornslet må over den, når de skal ad Århus eller Skanderborg til. – Der er også mange rare markeder for hånden nu og livlig drift med kreaturer, som alle bør betale," tilføjede han dybsindigt. – "Ved I hvad, min kære prior Anders! Siden jeg nu to gange er blevet udvalgt og kaldet af Vorherre og hans kære familie, hvoraf jeg fornemmer, at herskabet deroppe må sætte tilbørlig pris på mig, så vil jeg gøre, som de byder. Jeg vil være jeres bommand, jeg, og det kan I trøstigt alle sammen bede Fanden fare i jer på, at jeg skal få godtfolk til at rykke ud med pengene. Men jeg må først have noget skriftligt at vise frem, det er skade, at den kære broder Klemmen just nu skulle være rejst til København for at forklage mig hos kongen, ellers kunne han have sat et brev op, som tilsteder mig at hæve bompenge af hver agende og farende og drivende mand, der søger over broen."

Det lovede prioren selv at gøre. Straks efter middag havde Jens det forlangte brev, affattet i den form, han ønskede, og gik ned til åen.

Broen var temmelig forfalden, bommen afbrudt og kastet ned i grøften, således som de berusede bønder havde forladt den efter Sankt Olufs markedsdag. Et lille bomhus var støttet med stivere og manglede dør. Jens udsøgte to firskårne mænd af klosterets bønder og hjalp dem trolig med at bøde på alle disse mangler. Bomhuset blev sat i stand, af broen selv brød han de midterste fjæl op, slog revler under dem og samlede dem til en løs flage, som efter behag kunne lægges ned og tages bort igen. Når da flagen lå på sin plads, var alt i orden, drog man den bort, var der åbent hul midt i broen, som gjorde det umuligt at komme over den. Det var netop således, at Jens ville have det.

Da alt var færdigt, belæssede han sine to kæmper med spise og drikke fra klosteret. "For vi må have lidt at styrke os på," sagde han. Så gik de ned til åen, og Jens dannede sig et mageligt halmleje inde i bomhuset. Kom der nu en vejfarende eller en flok kreaturer sønderfra, blev flagen hurtigt taget op af broen og flyttet ind på den nordre side, Jens fulgte med folkene over, der var de i sikkerhed.

"Hvor skal I hen?" spurgte han. "Den, der vil over, har to danske skilling at betale, ellers kan I spadsere nedenom igennem vandet. Fæ regnes halvt mod mennesker og koster kun én skilling danske."

Det var netop torvedag i Århus den dag. Og der blev stor larm ved broen, da folk fandt den spærret. Jens havde trukket sin kofte af, det var varmt, hans røde ansigt perlede af sved, han stod i skjorteærmer ovre på den anden side, med det lange slagsværd under armen og lo ad de vejfarende, som råbte til ham og forsikrede, at det før kun havde kostet én skilling at komme over.

"Det kan nok være," svarede ridderen, "men nu koster det, stejle og hjul! to skilling. Tiderne er strenge, I rare mandfolk, jeg har forpagtet broen og haft stor bekostning på den, som I kan se, jeg kan ikke gøre det billigere. Den, der ikke har lyst til at betale, skal blive, hvor han er, det er en frivillig sag, eller gøre sine sokker våde nede i åen."

Dertil var intet at sige, rig og fattig, alle måtte betale. Da sagen omsider var bragt i rigtighed, lod Jens de to kæmper lægge flagen ned, og de rejsende fik lov at gå over. Prior Anders var henrykt, da ridderen om aftenen vendte hjem til klosteret, han havde i dagens løb to gange besøgt brostedet og fulgte med stor opmærksomhed forhandlingerne.

"Nu skriver vi nøjagtigt op hver skilling, jeg har taget ind," sagde Jens, "og gør afregning, når ugen er omme. Jeg har altid holdt strengt på orden i mine sager. De to mænd, som hjælper mig, må I også give et godt aftensmåltid; de har slidt som bæster ved den tunge vindebro. – Med forlov at spørge, den kære broder Klemmen er vel ikke kommet hjem endnu fra at forklage mig hos kongen?" ytrede han, da prioren gik.

Nogle dage efter var det den Hellige Michaels fest, som blev fejret med stor højtidelighed, og til hvilken ordensbrødrene fra de forskellige klostre på landet plejede at møde i Århus for at gå korsgang i procession fra øst til vest omkring domkirken, i hvilken bispen den dag selv forrettede højmessen.

Tidligt om morgenen drog prior Anders og hans munke med deres helgenfane og vievandsstænkeren i spidsen ud fra Skjerring Kloster. Ridder Jens var allerede nede ved bomhuset. Han havde ladet sine to kæmper strø birkeløv og småplukket enebærris på vejen og knælede med sænket hoved og i dyb andagt midt på broen, da helgenens billede blev båret forbi. Lidt morskab syntes han dog, han havde fortjent efter alle disse anstrengelser, han rejste sig op, da toget var nået over, holdt hænderne samlede som en trompet for munden og råbte med sine lungers fulde kraft:

"Kære prior Anders! Rare prior Randers! Bed jeres helgen der på lærredet dryppe lidt godt vejr ned til os i dag, vi har så meget at tage vare på. Siger han nej, skal Fanden fare i mig, hvis I ikke får en våd pels, inden I vender hjem i aften."

Han fik intet svar på disse formastelige ord, og munkene forsvandt lidt efter inde i skoven, syngende deres bønner.

Enten glemte prior Anders at bede, eller helgenen bønhørte ham ikke. Efter middag begyndte en heftig og gennemtrængende regn, som uafbrudt varede ved den øvrige del af dagen. Jens lod sin mad bringe ned i bomhuset, han havde travlt med alle de vejfarende, som skulle frem og tilbage over broen. Da mørket begyndte, vakte en af folkene ham af en dyb søvn, manden havde hørt sang inde fra skoven, det var vist brødrene fra Skjerring, som vendte tilbage. Jens rejste sig op og så ud af døren – det øste ned, og vejen var oversvømmet af vand – hans ansigt havde atter dette tvetydige smil fra forleden, mens han stod og lyttede.

"Så tror du, det er vore munke, som kommer der? – Ja, nu kan jeg høre sangen, helgenen har ikke villet bide rigtig på i dag."

Han kastede en munkekofte over sin dragt og gik ud til broen, fulgt af de to bønder. Den løse flage var taget af, som Jens havde befalet. Ovre på den anden side stod munkene i en klynge, gennemblødte, sammenkrøbne og rystende af kulde.

"Hvad vil I?" råbte Jens.

"Skyd flagen over! Skyd flagen over, at vi kan komme hjem," råbte prioren, "vi forgår fast af kulde."

"I vil over broen," sagde Jens, "det kan lade sig gøre. Prisen er kun to danske skilling for hver kæft, billigere kan jeg ikke gøre det "

"Lad den spøg fare," råbte Anders, "tiden tykkes mig ilde valgt hertil; mit legeme bævrer af kulde."

"Jeg kan min salighed ikke gøre det billigere," forsikrede Jens, "lad mig så være. Jeg har forpagtet bommen, haft svær bekostning på den og gemmer brev og skrift med klostersegl, for at jeg er kendt god til at hæve pengene. – To skilling for hvert hoved, og I er seksten til sammen, hvis jeg husker ret, det gør toogtredive; så regner jeg endda ikke mandfolket med det hvide ansigt deroppe på fanen for noget, han skulle egentlig betale dobbelt; men han får nu at spadsere over for ingenting."

Prioren bad og stønnede, munkene truede, Jens lo og formanede dem til at skynde sig med at betale, ellers gik han ind i bomhuset igen og lod dem stå. Det var heller ikke muligt, at han kunne give henstand med pengene, tilføjede han; den kære prior Anders havde skikket bud over til København og forklaget ham hos kongen, så han nu snart blev nødt til at tøfle af fra klosteret, hvis han ville fare vel. Den eneste måde, de kunne komme hjem på uden at give bompenge, var at vade over åen; vejen var rigtignok ikke videre god, der lå dybt mudder mellem sivene, og vandet stod højt i nat efter den stærke regn, men det nåede dog vist ikke længere op end til skulderen, der hvor det var dybest, det kunne han indestå for.

Da Jens havde afgivet denne venlige forklaring, svøbte han koften om sig og gik tilbage til bomhuset, fulgt af de to bønder. Her blev han siddende en god stund, idet han lod som om han ikke hørte de bønlige råb og skrig, der lød nede fra broen. Af og til gik han lidt ud i døren og så efter vejret. Himlen var sortegrå, regnen vedblev at strømme ned, og det begyndte at blæse. Da han endelig besluttede sig til at gå ud igen, lod han tænde en lygte, tog bønderne med sig og råbte over til munkene, hvad de havde bestemt. Det kostede nu fire skilling dansk for enhver, siden han og mandskabet havde måttet gå to gange ud for at hjælpe dem over. – Jens kunne have forlangt det dobbelte, der var ikke længere nogen, som vægrede sig, den løse bro blev lagt over, prioren betalte, og de gennemblødte munke ilede i et hurtigt trav op til klosteret. Lidt efter slukkede Jens sin lygte og gik samme vej.

Den påpasselighed og iver, han anvendte ved bomhuset i de sidste dage, var blevet kronet med held, broen havde aldrig før givet så stor en indtægt, som siden Jens blev vogter. Dagen efter festen i Århus opstod der en ny meningsforskel mellem ham og prioren. Jens forlangte, at alle de, der drog i ærinde frem og tilbage til klosteret, også skulle give skat, selv bønder og borgere, som bragte levnedsmidler og fornødenheder til munkene, blev ikke undtagne.

"Man må være retfærdig," forklarede han. '"Jeg kan ikke forsvare for Gud og min gode samvittighed at tage penge af de fattige munke og lade det rige borgerkram gå fri. Desuden sætter det muggent blod i folk, når de hører, at nogle betaler, andre ikke."

Hver aften bragte han en stor pose kobberskillinger hjem, som nøjagtigt blev talt og opskrevet med lange kridtstreger på gulvet i ridderens kammer. Da prioren mindede om at aflægge regnskab, så Jens vist på ham, som om han betænkte sig, derefter brast han i latter og sagde:

"Lørdag aften skal vi gøre afregning; stol på det."

Prioren sukkede; han havde en ubestemt forudfølelse af, at der ikke ville komme noget godt ud af det regnskab.

Lørdag aften, da Jens vendte hjem fra bomhuset, lod prior Anders bringe et godt og velsmagende måltid op på kammeret og satte en stor kande vin på bordet, i den mening at stemme Jens blidere til afregningen. Ridderen sad på kanten af sin seng, som han plejede, uden kofte og skjorten åben i brystet. Han spiste, tømte kanden og forlangte en ny. Dernæst råbte han ud på gangen, at Anders skulle komme ind til ham. Prioren kom straks, hilste og satte sig op i sengen ved siden af Jens. Ridderens vejrslagne ansigt glødede, hans små øjne strålede. Da han rejste sig og gik hen og skød skodden for døren, var hans gang ikke ganske sikker, så trak han en af puderne frem over sengekanten, satte sig hos Anders, slog sine arme om hans skuldre og gyngede ham frem og tilbage i fortrolig omfavnelse.

"Nu skal vi to snakke et alvorsord sammen, mens vi er alene. Når I bruger jeres fornuft, ærværdige fårehoved, kan I vel begribe, det var snak alt sammen med min omvendelse, og at jeg ikke ville lade mig rage til munk. Kanske kunne det falde motter Marie ind at spadsere hen til mit sengekammer, for hun må kede sig hart deroppe på væggen, og havde hun valget, besøgte hun da hellere en herre som mig end sådanne svinske og udgjorde karle som jer; men jeg tror hende for klog til, at hun vil have mig til munk. Sikke lår, sikke ben! passede de til jeres fedtede kutte? – Og nu selskabet her og i alle de klostre, hvor jeg kom på gæsterering, se jer om og døm selv! – I sælger os frelse for vore sjæle og drikker pengene op i brunsviger mumme. Letfærdighed griner ud af dine røde øjne, munk! Alt hvad der er usselt og slet samler sig om dig som maddiker i et ådsel; på denne mødding skulle jeg tjener? – Vaskepigen, som toer din messeskjorte, er en munkedeje, den skomagerkvind, som bringer dine lappede såler, er din bislopperske. Kommer en ærbar jomfru og skrifter sin lille synd, hvisker du hende utugtens ord i øre, så hun går værre bort, end hun trådte ind. – Jer kalder man for hellige! – Se, hvor han sidder og vrider øjnene og mimrer. Det flommede svin! – Judas solgte sin mester for tredive penninge, du solgte ham min salighed gerne hver dag om igen for en pægl spanskvin. – Luften forgifter I, folket forfører I, jeres søstre inde i Mariebo have I gjort til spot og spe for det hele land. Bymændene siger, der går en hemmelig gang til dem fra sværdfegerens bod nede i gyden. Løgn er det, hvad Fanden behøves der en gang under jorden, når alverden kan skræve over muren. Jeg har stået buk for tre kammerater, der krøb over til dem en aften og blev borte, til sol kom på himlen igen. To andre tog murerfolkenes dragt og skødskind på, begge stolte adelsmænd, og tøvede derinde, forvarede vel, otte dage tilende. Den ene mishandlede de blide nonner, så han aldrig blev til karl mere, den anden slap bedre fra det. – Forbandede munk! Mig har du slesket for og klaget over til kongen i den samme time. Bedrag og falskhed kvalmer ud af jer som røg af en skorstenspibe. – Skørlevnere! Mestermandens dreng skulle brænde jer sit mærke midt i panden, så folk kunne vide, hvem de har at vare sig for. – Men hvad djævlen kommer alt det mig ved? Jeg vil drikke, og du skal drikke med. – Du vil ikke, hvad? – Det kommer vi let ud af. Se her! Nu spænder jeg min bukserem om din tykke mave, så fast, jeg orker, hver gang du så nægter at drikke og synge den vise, jeg lærer dig, rykker vi spændet et hul længere ind, så jeg til sidst skal få dig manglet så tynd som en vindtørret sild."

Prioren bad for sig, Jens lo og spændte sin læderrem omkring ham uden at agte på den andens bønner, derefter lænede han sig tilbage på sengen og sang – nej, han sang ikke, han brølede med en røst, der genlød over hele klosteret:

Drikke, drikke, drikke daglig,
Ligge, ligge, ligge magelig.
Spise, spise upåklagelig,
Det er, det er højst behagelig.

"Syng med! Syng med! Hvor ofte har du ikke ment det, du her giver ord? Vil du synge, hellige mand! Jeg skal lære dig, kan du tro."

Og prioren sang med, stønnede, bad for sig, og hver gang han tav, spændte Jens remmen et hul fastere om hans mave, skreg, udstødte uartikulerede hyl, rev sig i håret, pudsede tællelyset med fingrene, lo, så tårerne trillede ned over hans glinsende kinder; men det hele optrin var efter hans begreb også overmåde morsomt.

Det bankede på døren og bankede atter, Jens lukkede op. Det var bud nede fra broen, at der stod en rejsende på den anden side, som ville over og vægrede sig ved at betale.

"Sikken en snyder," sagde Jens; "hvem kan det være?"

"Han siger, han er broder Klemmen her fra klosteret."

Jens smilede. "Broder Klemmen! Eja, det rare mandfolk, som I har skikket over for at forklage mig hos kongen! Han skal være velkommen, jeg vil selv gå ned og bringe ham over, den hjertenskære broder!" Uden at give sig tid til at tage koften på, tændte han en lygte, tog sin lange stødkårde under armen og ilede ned til broen.

Den ene vogter lå og sov på en halmsæk inde i bomhuset, han havde taget flagen bort, men da de kom ned til åen, var der ingen rejsende; Jens råbte og lyttede og råbte igen uden at få svar. Hvorledes kunne det gå til?

"Broder Klemmen! Lille, rare broder Klemmen! Svar kun, I skal ikke være bange. Vil I over, skal jeg hjælpe jer, det koster ikke noget."

Alt var stille, sivene raslede på bredden, horsegøgen skogrede ovre i en havreager. Skyerne drev forbi månen, og det begyndte at regne. Jens tøvede endnu lidt i bomhuset, før han gik tilbage. Da han nåede klosteret, og døren gik op, blev han stående tavs og stirrende på det, her viste sig for ham.

I den yderste porthvælving var alle munkene stillet op i en halvkreds, som nåede fra begge sider af døren indefter og spærrede vejen. Enhver af dem holdt i hånden et lille træskaft eller en profil, som det kaldtes, hvorpå der var stukket et tændt spiddelys, hvis skin faldt hen over den tavse og alvorlige skare. Ud af denne skred to mænd, prior Anders og broder Klemmen, som Jens nylig havde ventet at finde nede ved broen.

"Det bud skikker os Hans Nåde kongen til jer," udbrød prioren overlegent og salvelsesfuldt, mens han udfoldede et brev og læste: "*Såsom de renlivede mænd udi Skjerring har klaget os deres nød, at de lider ilde, siden hr. Jens Brok, ridder, fra den løverdag næst efter Sankt Peders Fængselsdag fortøver hos dem i kloster, spilder deres gods og menige undersåtter og handler, som ikke man før ved af at sige, tilmed forskrevne hr. Jens Brok kuns haver et ringe skudsmål fra den tid, han skulle skrive os almuens skat i Middelfart, da tilsteder vi de Skjerring brødre straks at sætte ham ud af klosteret på hans hals, og om han ikke sig dertil lader finde villig, at formelde sagen til velbyrdige hr. Erik Eriksen, som af vor nåde Kalø len haver inde, at han må tage ham i jern og ampligere så længe med ham, til han sætter stærk vissen og borgen for at beflitte sig på et bedre levnet herefter. Gudbefalendes!* – Så lyder Hans Nådes ord," føjede prior Anders til, "dem I har at rette jer efter."

Jens stod målløs, overrasket og så sig om. Han fandt et udtryk af spot og hånlige smil i den tavse kreds.

Endnu før han fik tid til at svare, trådte en høj og bondeklædt mand, væbnet med en pigkolbe, hen imod ham, lagde sin hånd på hans skulder og sagde trevent:

"I har hørt det, gå nu jeres vej med det gode."

"Og hvis jeg siger nej og ikke gør det, hvad så?"

Manden smilede og vedblev i samme langtrukne tone: "Så har jeg nu lagt min hånd på jeres skulder; men om I tøver, skal jeg lægge den plat på jeres ansigt og sætte jer ud, at det kan gå for sig, som der står i brevet."

"Å nej, å nej!" sagde Jens. "Du kan spare dig ulejligheden. Rører du ved mit ansigt, du herjenssøn! vil jeg klæde stejle og hjul, om jeg ikke render dig min kårde gennem livet. – Men mit tøj, mine mange rare mobilier, mine nye sko, for jeg går jo her med vadmelssokker og tøfler på, og mine penge, I skarnsfolk! – mine surt fortjente penge!" tilføjede han med lidt svagere røst.

Manden med pigkolben kastede en bylt klæder hen til ham. "Det er, hvad der tilhører jer," sagde han, "mere har I ikke at fordre. Jeres sko har I skikket til skomageren i Års, I kan hente dem hos ham. Gå nu og lad det ikke komme til ufred herinde."

Jens tog klæderne under armen. "Du kan da i det mindste sige mig dit navn, min rare ven, jeg vil nok vide det for en anden gangs skyld."

"Mit navn er Terkel Jacobs, en ringe mand nede fra Elsted krat, i det lille boel, hvor hytten er gravet ind under banken."

Jens gik et skridt hen mod Terkel og så nøje på ham, han huskede, at Sidsel havde nævnet dette navn nede ved broen. Det var Terkel, som skulle give ham den underretning, han søgte. Kæmpen fandt sig villigt i at blive betragtet, og ridderen forlod straks efter klosteret, hvis port blev lukket og tilbørlig stænget efter ham.

10

Da Jens var kommet et stykke ned ad vejen, trak han koften på, stak kårdespidsen ind i en løkke af den sammenpakkede bylt og kastede den over skulderen, derefter vandrede han videre, ydmyget og rasende. Han lod flere gange et truende blik vende tilbage mod klosteret, hvis lys skinnede ned igennem regnens tåge, ligesom de ville lyse ham på vej deroppe fra. Pludselig stod han stille og brast i latter.

"Ulyksalige ridder!" råbte han. "Det var da den lørdag aften, jeg ventede mig så stor plasér af. Ja gu' gjorde de regnskab med mig. Jeg, som havde lagt så mange rare planer og udført dem så trofast, som hver dag gik og snød dem, så lidt og så lidt, og lo i mit stille sind derover, jeg ender nu med at sjaske omkring i mulm og mørke den lange nat uden at vide hvorhen. – Jeg kan gå ned til mit lille bomhus, sparke karlene ud og lægge mig på den stråsæk, til det gryr ad dag. – En høg i en spurverede! Nej, det ville sidt sig skikke. – Den bandsatte regn tager til hvert øjeblik og pisker mig ind i ansigtet; det er endda ikke det værste, men nu sidder de deroppe, de rakkermændsfolk, den ene glor på den anden, alle ler de ad mig. Pater Klemmen æder min andesteg, og prior Anders ligger og mimrer på min seng, nej, han klapper mine pengeposer og tæller efter, hvor meget jeg har sparet sammen. – Det er til at blive forrykt over."

Han havde en lang og mørk vej for sig. Regnen blev ved, en kold vind blæste ind fra havet, Jens gik og pustede og stønnede og talte med sig selv, idet han udstødte nogle frygtelige trusler mod munkene.

Der sprang pludselig en mand ud fra gærdet, hvor det lod til, han havde stået på lur. Han trådte hen mod ridderen, men gik roligt forbi efter at have kastet et prøvende blik på ham.

"Hvem er du?" sagde Jens.

"En mand med en nydie [Note 6)] og to rare arme til at bruge den, om I ellers har lyst at prøve det."

"Fanden er faret i alle folk i aften. Alle fører de ufred i sinde. Jeg vil hellere tro dig på dit ord, det volder mindst umag for os begge. Vi vil følges ad en stund i det gode."

"Hvor skal hr. ridder Jens Brok hen så silde?"

"Nå, du kender mig," sagde Jens og nærmede sig efterhånden manden. "Ja, en mand kan sige for vist, hvor han kommer fra, men ikke så sikkert, hvorhen han går. Hvor vil du selv hen i dette regnvejr?"

"Op til Kalø, jeg er tjenende der."

"Det træffer sig jo heldigt, jeg skal også op til min kære ven, Erik Eriksen på Kalø; han har haft bud efter mig, men det var ikke muligt at slippe fra de kære munke i Skjerring før i aften. – Det ligner ellers ikke Erik Lensmand at skikke sine folk ud i så dårligt vejr. Jeg skal skænde på ham, kan du tro."

"Mener I da, at regnen trænger dybere ind i mig end i jer? – Jeg går mit eget ærinde, jeg skulle møde én hernede."

"En, som ligner mig, kan jeg tænke, for du troede vist, det var ham, du så, da vi mødtes."

"Den, jeg mener, er kun et ringe skrog, Terkel Jakobs nede fra Elsted Krat."

"I nej da! hvor det træffer sig, du skal til Kalø. Og jeg skal til Kalø, du søger Terkel Jakobs, jeg også; men jeg har været heldigere end du, jeg så ham for lidt siden hos de Skjerring munke."

"Ja, jeg ved, han er kommet hjem i disse dage; han blev skikket i ærinde herfra, så traf han fader Klemmen undervejs og gav sig til at følge munken som tjener, det indfald var ikke så galt endda. Lad ham vare sig, det er en farlig sag at lægge hånden mellem øksen og træet. Hvad kan ellers en fornemme herre som I ville Terkel Jakobs, med forlov at spørge?"

"Jeg har et ærinde her i egnen til en mand, som han ved, hvor jeg skal finde, Gyrre Våbensmed eller sådan noget, har du hørt det navn før?"

"Ja!" svarede manden med en overraskelse, som ridderen ikke anede. "Men for at finde ham behøver I ikke at søge ned til Terkel. – Se! her har vi stranden foran Kalø, det er slemt mørkt i aften, og folkene er ved at gøre vasen i stand, kom og tag mig i hånden, så skal jeg lede jer over de løse stene."

"Det er kønt gjort af dig, min søn! Hvad hedder du?"

"De kalder mig for Esra i daglig tale, mener I mig det vel, så tal ikke om, at I har mødt mig i aften, jeg gik, som sagt, mit eget ærinde. – Der har vi stolpen med tudehornet, blæs nu efter vægteren og nævn jeres navn, så slipper jeg ind med, uden at det spørges."

Lidt efter sad ridder Jens i Erik Eriksens stue, med lånte klæder, et livsaligt smilende ansigt, og skildrede dagens begivenheder i den belysning, han fandt, de tog sig bedst ud.

"Som sagt," forsikrede han, "de ville til sidst ikke give slip på mig, de rare mennesker dernede, det var en evig gæsterering med steg og kage og den bedste vin og mumme, de ejede; men jeg havde vist ikke godt af det liv i længden, jeg blev for fed og trængte til at røre mig, desuden – jeg har en gerning at forrette."

"Hvordan gik det så med din åbenbaring og klosterløftet?" spurgte lensmanden.

"Jo, tak for efterspørgslen, jeg fik nogen tvivl derom i de sidste dage, jeg er ikke vis på, at det var en rigtig åbenbaring, eller om jeg blot skulle have drømt det med den Døber og motter Marie. Jeg holdt mig alligevel snært til det, de befalede mig, friede munkene for fisketyvene, jeg fik den bro gjort i stand over åen og tvang folk til at betale bompenge; men jeg længtes bestandig efter dig, min allerkæreste ven, jeg huskede, at du og den kære familie var redet ned til klosteret i solbrand og støv, alene for at bede mig herop, jeg tænkte også på, at nu begynder jagttiden; så løb jeg fra munkene."

"Og det så ilsomt, at du glemte at tage dine sko på," bemærkede lensmanden.

"Nej, vist ikke, mine sko blev jo siddende ude på vejen i det fordømte ler."

"Og der fandt du et par tøfler i stedet for – ja, det er troligt nok."

Jens så ned på sine tykke ben og lo, han tog sig ikke videre om at blive grebet i en lille usandhed og gjorde heller ikke fordring på, at hans tilhørere troede mere af det, han fortalte, end de selv fandt for godt.

"Hvad tænker du nu på at bestille?" spurgte Erik Banner.

"Nu vil jeg gå i seng, men først havde jeg bandsat lyst til endnu et lille bæger vin, jeg er så grumme forkommen efter regnvejret."

"Vin skal du få; jeg mente ellers, hvad du har bestemt at tilbringe din tid med."

"Det vides endnu ikke for vist. Forrige uge spekulerede jeg på at bygge mig en mølle nede ved Sinding å; men det vand har ikke fald nok. Jeg kunne også give mig til at stryge sten og rejse dig en teglovn, du har prægtigt ler på din grund, store, herlige munkesten skal jeg lave dig, mage til dem, de fremmede skippere sejler herop fra Holland. Eller hvad siger du om at låne mig det fartøj, du har liggende nede ved stranden, så farer jeg på Lybæk med kabliau, fisken skal være dyr der. – Nå, det synes du ikke om, du ryster på hovedet, du er kanske bange for, jeg skal snyde dig og stikke profitten i min egen lomme; men du kender mig ikke ret, Erik Lensmand; Fanden fare i mig, hvis du gør. – Om forladelse!" tilføjede han med et sky blik over mod damernes bord. – "Allermest lyst har jeg dog til at begive mig på en pilgrimsrejse over til det hellige land, når jeg så kom hjem igen, var jeg næsten så god som en helgen, hvem ved, kanske de satte mig op til ære og fornøjelse i Skjerring kloster. Prior Anders siger, at sådan en fart giver én syndsforladelse i to-tre hundrede år – for den, der ellers vil tro derpå."

"Ingen spot med det hellige, Jens!" sagde Erik Eriksen alvorligt, "her i mit hus skal det være en forbuden tale."

"Jeg spotter ikke," svarede ridderen, "jeg tror på Vorherre så vel som nogen her. Hvor er der et fjog så stort, at han skulle tvivle på, hvad han hver dag ser vidnesbyrd for, det er blot ikke den Gud, de påkalde nede hos munkene. Vil du lære at tvivle, skal du drage til dem. – Min Gud bor højt og herligt over alt det flitterkram, de stiller ham frem med i klosteret." – Han sad lidt og så hen for sig, drejede på kanden, og der gled et tankefuldt og sjældent alvorligt udtryk over hans ansigt. – "Jeg tror på Vorherre, Erik Banner, – jeg har haft en moder, hun lærte mig at bede; men jeg har også haft en fader, det var værre. – Lad nu de døde ligge. – Ja!" vedblev han straks efter i den forrige sorgløse tone, "allerbedst synes jeg om at valfarte som pilgrim til det hellige land; jeg behøver endelig ikke at *gå* den hele lange vej, du låner mig vel en hest i så fromt et øjemed; når jeg ser nøjere til, så sidder der nogle småsynder hist og her omkring i sprækkerne på min samvittighed – men det koster svært mange penge at gøre så lang en tur, vi kommer vist til at opsætte den for det første."

Nu var da alle hovedpersonerne i dette drama samlede på Kalø, og livet syntes at gå sin sædvanlige rolige og fredelige gang der. Herskabet drog på jagt eller tog ud og fiskede i søen. Næsten hver dag kom nabolagets adelsmænd i besøg. Det genlød i skovene af latter og musik, man mødtes og skiltes på gården om aftenen med smil og venlige hilsner; men bag smilet ulmede lidenskaber, der ikke var mindre heftige, fordi de dulgte sig og slog rod i mørke. Der lå en tordensvanger luft over slottet, næste øjeblik kunne lynet slå ned.

Lensmanden havde indbudt Torsten Trolle til at tøve en tid hos sig, mens han byggede sin nye gård færdig i stedet for den gamle, som året i forvejen var brændt. Torsten tog imod tilbuddet og ville uden tvivl have fundet lejlighed til at tøve, selv uden indbydelse. Siden hin morgen syntes han at undgå Else, en flygtig hilsen, en intetsigende ytring var alt, og dog blev hun intet øjeblik udenfor hans iagttagelse, han lyttede og forskede, nægtede sig søvn og hvile for at lægge mærke til, hvad der angik hende. Når han om aftenen kom op på sit kammer, slukkede han lyset, for at ingen skulle se ham stå ved vinduet og spejde over mod den anden side af gården. Herskabet gik til ro, han hørte dem komme ind i deres værelser, så lysene blive slukkede. I Elses kammer hang der et tæppe for ruderne, en aften havde hun glemt det, hun løste sit lange hår, stod lidt med korslagte arme og så ud. I Gustavs værelse kom ingen til syne, så vendte hun sig bort fra vinduet, knælede ned foran krucifikset, mens hun bøjede sit hoved og skjulte det i armene, hun havde lagt over sengekanten. Hun bad. – Nedenunder lød en klar og tonende latter, det var vist, Karen, som fortalte søster Magdalene, hvorledes hun den dag havde pint den ulykkelige Gregers Ulfstand. Så kom portneren klaprende med sine træsko, mens han gik op med portnøglen, som hver nat skulle ligge på bordet udenfor lensmandens seng. Lidt efter gik nattevagten ind i tårnet, alt blev stille, alle hvilede. Torsten stod endnu ved vinduet og lyttede.

Han havde elsket hende dybt og heftigt – på sin måde, han holdt af hende endnu. Folk som han, overmodige og fordringsfulde, når først til den fuldstændige erkendelse af deres lykke i det øjeblik, de trues med at miste den, måske går det alle således. Han havde ikke ret fattet sine følelsers dybde og styrke før nu, da modstand æggede ham. – At Else kunne vægre sig ved at blive hans, gav hende større betydning end før; han var krænket, ydmyget og søgte oprejsning, han ville vinde hende tilbage igen, men vidste ikke hvorledes. I denne hvirvel af modstridende følelser, som fandt ham viljeløs og ubestemt, anså han sig naturligvis selv for dadelfri, kastede skylden på Gustav og bebrejdede næsten daglig Esra, som tilbragte sin tid hos fangen uden at give ham underretning om det, han helst ville vide. Hvor det kæmpede og rasede i denne utøjlede natur, hvem hindringer og modstand hidtil kun havde været en spore; han havde tabt for et uerfarent, undseligt barn; han så i øst og vest, der var intet lys, ingen frelse at finde. Havde han blot kunnet forbedre sin sag med et slag, med en eller anden voldsomhed, selv af brutal natur, ville han ikke have taget i betænkning at benytte sig deraf; kampen forstod han, men ikke beregning og overlæg, endnu mindre havde han tålmodighed til at vente. Han havde tidligere blot været en ligefrem og djærv natur, tapper i krigen, rå i selskabet, som alle hans kammerater, nu følte han sig forvandlet; der var kommet noget nyt og fremmed ind i hans tankers og viljes kreds, som drev ham fremad og skabte ønsker, han før ville have gyst tilbage for. Han måtte sejre for enhver pris, helst vinde hende igen, den lille, umyndige pige, som holdt ham vågen på lejet om natten, som afpressede hans øjne lidenskabelige og brændende tårer. Kunne det ikke lykkes, ville han i det mindste hævne sig, fordærve og tilintetgøre ham, han anså for den foretrukne.

Det var mørke og onde magter, som efterhånden tog ham i besiddelse, han bøjede sig for deres tilskyndelser, vægrede sig ikke længere mod det, de tilhviskede ham, optog en kamp, som han langt fra var voksen, og på en jordbund, der var ham ubekendt. Ingen anede det, han led, Esra måske undtagen – forstod Torsten ikke at vinde, vidste han dog at skjule, hvad han havde tabt. Else fandt ham kold og mørk og kedelig som altid, kun gik der en sky over hendes sol i Torstens nærhed, der hvilede nu en tåge over Kalø og over skovene, som før havde duftet, og over engens lyse, friske pragt; hun blev bange, når han kastede sit skarpe og forskende blik på hende, hun manglede ord og tav helst, livet syntes at flygte, hver gang han lod sig se.

Dagen efter Jens Broks sørgelige bortgang fra klosteret, var der stor jagt på Kalø. Herremændene fra de nærmeste gårde drog til slottet tidligt om morgenen, hver med sit hundekobbel, og samledes udenfor den stensatte vase på et indesluttet vænge, som hed Hestehaven, hvor de tilkendegav deres komme med en skrattende og gennemtrængende musik af trompeter og krumhorn.

En jagt bestod dengang, da ildvåbnet endnu ikke havde fortrængt armbrøst og bue, mindre i at fælde vildtet med skud end at hidse det til døde med hundene. Man gennemstrejfede skovene i en bestemt, forud betegnet retning, hver jæger slap sit kobbel løs og søgte at følge det mellem træerne, over lyngheder og de uvejsomme moser og sumpe. Hundene var afrettede til denne forfølgelse, dogger, mynder og støvere jog af sted med bugen langs hen ad jorden, øjnene gnistrende, munden frådende, og af og til et kort, skarpt hyl af glæde og raseri, eftersom de nærmede sig eller blev skuffede. Vogterne fulgte så hurtigt, deres heste kunne løbe, nævnede hundenes navne for at opmuntre dem, knaldede med de lange piske og blæste i kohornene, der hang ved deres side. Kredsen om det jagede dyr blev stedse mindre, altså tillige tættere, det forsøgte at bryde igennem disse rasende forfølgere med blodsprængte øjne og hvide, truende tænder, det stønnede, sitrede og så sig om med et talende og bønligt blik, der var ingen frelse, atter begyndte da et løb, som varede ved, til den sidste rest af kraft var forsvundet, så sank offeret sammen, det kunne ikke mere. I samme øjeblik var hele sværmen omkring det, bed sig fast i ørene, i benene, i huden, i hornene og holdt det nede på jorden, til herremanden steg af hesten og stødte fangstkniven i det gispende dyrs bringe. Det gjaldt blot om at være rytter, hundene udførte resten.

Altså skinnede solen den søndag morgen, og herskabet hørte kirkeklokkerne ringe, mens de drog ud fra Kalø, men de tøvede endnu en god stund med de fremmede herremænd i Hestehaven, fordi Erik Eriksen ikke syntes om, at jagten skulle begynde, så længe højmessen varede. Tidligt om morgenen bankede Jens Brok på lensmandens dør, kom leende ind og beklagede sig over, at hans dragt ikke var således, at han kunne tage med på jagt.

"Jeg tog, som du ved, noget hovedkulds af sted fra klosteret i går af bare længsel efter dig og glemte alle mine dyre stadsklæder dernede. Se! Bukserne, jeg har på, er revnede over knæene, og min kofte slidt i stykker på albuerne, hvad djævelen skal vi fange an med det, du rare hjertensven?"

Lensmanden gav ham lov til at søge en dragt ud i hans klædeskab, og Jens valgte efter skønsomst overlæg den mest spraglede og brogede, han kunne finde: Lysegule benklæder med hvide puffer, en lavendelblå vams og en rosenrød kappe med bred mårskinds bort, der kunne klæde fortræffeligt, mente han. Nu var rigtignok Erik Banner en lille og mager person, Jens derimod fed og bredskuldret; men han smilede tilfreds over sit valg, rokkede med hovedet og svor på, at det ikke havde det ringeste at betyde. – "Vi sprætter blot bukserne lidt op, til jeg siden kan få tid at øge en kile i dem, jeg lader vamsen stå åben fortil og dækker synderne med kappen. Vorherre velsigne dig, lensmand Erik, bliver jeg nogensinde til en helgen, som venner mener, skal jeg komme dig i hu, kan du tro." Dermed tog han tøjet på armen og gik tilbage i sit kammer. Da han senere lod sig se ude i hestehaven, vakte hans påklædning al den opmærksomhed, han havde formodet. Jens smilede, så tilfreds ned ad sig og bemærkede til en bekendt, der gav sin beundring luft i ord: "Synes I, jeg tager mig rigtig godt ud i disse klæder? – Jeg sætter også selv bandsat stor pris på dem, de har sandt for Gud tilhørt min salige hr. fader, som brugte dem til den store turneringsfest under forrige konge. Nu er de blevet på mode igen. Jeg så en strunk kavaler fra Flandern til midsommer, han bar netop en dragt med samme snit."

Da skytterne havde betegnet den retning, hvor de vidste, vildtet var at finde, forenedes venner og bekendte, som enhver ville. Torsten Trolle tog ikke del i jagten. Dagen i forvejen var han draget fra Kalø ned for at se til arbejdsfolkene på sin nye gård.

"Du passer mig ikke rigtig på," sagde han til Esra, da han drog bort. "Du ser intet og hører intet. De stikker hovederne sammen, der sker noget heroppe, det er jeg vis på. Lyt og forsk og grib ham, gør kun med ham, hvad du vil, hvis du træffer ham på de krumme veje. Forstår du? – Den mand forgifter mig luften heroppe."

"Måske har jeg noget at sige, når I kommer hjem igen," sagde Esra.

"Hvad mener du? Er du på spor?"

"Det vil vise sig. Som jeg sagde: Jeg har en åre med i båden."

Karen Banner måtte den dag nødvendigvis ride i selskab med den unge Hans Rosborg fra Restrup nede i Sabro herred. "Se, hvor rank han sidder på hesten!" hviskede hun til Gregers. "Der er ikke en af jer alle, som har så køn en fjerhat, og hvor belevent han fører ordet! Aldrig har nogen sagt mig så meget smukt som han, og jeg tror forvist, min lille Gregers kunne have godt af at tage ham til mønster. Jeg vil ride med ham, ingen modsigelse! – Skal det at være trolovet med dig måske betyde det samme som at sky ethvert andet selskab? – Ikke et ord vil jeg høre, forstår du, ellers skal du ned på engen og plukke firkløver, når vi kommer hjem, og du får slet ikke lov til at være med i vort selskab."

Gregers trak på skulderen, og Karen red med Hans Rosborg; men da hun steg op på hesten, bøjede hun sit smukke hoved, så alle hendes krøller faldt ligesom en regn over hans ansigt, mens hun strakte ham sin lille, røde mund i møde og hviskede: "Jeg bryder mig dog mere om et blik af dig, min husbond og herre, end om alverdens junkere og rosborgere tilsammen."

Skytterne blæste, hundene gøede, hen over stubmarkerne og de høstede agre gik jagten, solen skinnede ned på damernes fløjl og fjerhatte, bønderne stod stirrende langs med vejkanten, holdt den røde uldhue i begge hænder og bukkede for det brusende tog.

Gustav Eriksson var i følge med Erik Banner, da de rede ud fra gården. Nede ved begyndelsen af Skjødstrup Hegn fik koblet spor af et dyr og satte efter det ind i skoven. Lensmanden og hans mænd fulgte så hurtigt, enhver kunne, og spredte sig for at finde en fremkommelig vej gennem krattet. Fangen blev efterhånden noget tilbage, han lod ikke til at finde synderlig behag i jagten denne søndag. Hans ansigt var alvorligt og tankefuldt. Da de andre kom forbi, standsede han efterhånden hestens hurtige løb til skridtgang, mens hans hoved bøjede sig ned mod brystet, som om han grublede eller drømte. Til Esra så man intet, af og til ville rigtignok en opmærksom lyttende kunne høre en svag raslen af løvet i den retning, Gustav red, undertiden syntes også bladene at bevæges, som om en hurtig fodgænger trængte igennem krattet; men denne lyd og bevægelse var så forbigående og dæmpet, at Gustav ikke lagde mærke dertil. Da han havde redet et stykke vej og var kommet ned til en sti, der førte over til Elsted Krat, standsede han et øjeblik hesten og så forsigtigt tilbage. Han var alene, en dyb tavshed og fred hvilede over alt. Skoven duftede efter gårsdagens regn, enkelte gule blade faldt hist og her ned fra grenene, jagtens tummel var langt foran ham og forsvandt i det fjerne. Han drejede hesten ind på stien og drev den fremad med større hurtighed end hidtil. Inde i en lysning, mellem en kreds af gamle ege, holdt han atter, tog en lille sølvpibe og udstødte en skarp og gennemtrængende lyd, der blev besvaret i nogen frastand. Den unge adelsmand smilede. Lidt efter skiltes de nederste grene mellem to træer, og der kom en høj mand ud fra dem. Det var Terkel, den samme, som i går aftes havde vist Jens Brok bort fra Skjerring kloster. Han var langt bedre klædt end første aften, ovre i hytten på Esras ø. I dag bar han en ny, grovtrådet vadmels kofte og et par store støvler af ugarvet læder, der nåede højt op over knæene. På hovedet sad en hue af ræveskind, hvis gulbrune, strittende hår lod til at være en fortsættelse af hans eget. Gustav strakte hånden ud imod ham, smilede og sagde:

"Velkommen hjem, du! Jeg længtes efter dig. Har din rejse været heldig?"

"Ja, å ja!" svarede Terkel i den sædvanlige kolde tone. "Rejsen har været rar."

"Du traf dem, jeg skikkede dig til?"

"Ja, jeg bringer bud fra dem."

"Men hvordan slap du over Sundet? Fortæl, fortæl! Jeg længes efter at vide det. De passer jo på alle vegne. Du må være en kløgtig karl."

"Ja, det er også sandt, jeg er en kløgtig karl. De holdt mig for en pranger, jeg skulle købe grise og fåreskind derovre; jeg slæbte en stor pakke huder på ryggen, så lod de mig gå. Hjemad traf jeg munk Klemmen, den hellige mand, ham, de skikkede til kongen for at klage over hr. Jens. Han holdt ikke af at rejse alene, de tog mig for hans tjener og lod mig fare. – Jeg har brev til jer."

"Hvor er det?"

"I foeret på min hue," sagde Terkel og så sig om til siderne.

Atter raslede det i løvet, bondens skarpe øren opfangede lyden, han bøjede sig og lyttede. Lidt efter tog han ræveskindshuen af og drog et lille brev op fra et hul i skindet. Gustav holdt inde ved skovkanten, Terkel stod tre skridt fra ham.

"I det brev, sagde de, står der besked om alt det, I forlanger at vide. Nu har jeg forrettet mit ærinde."

"Ja, det er godt forrettet," sagde en dyb stemme bag ham, og idet Terkel trådte et skridt frem, sprang en mand mellem ham og Gustav og rev brevet ud af hans hånd. Terkel fo'r tilbage, Gustav drog sit sværd, sporede hesten ind mod manden, mod Esra, og råbte: "Hid med brevet!" Han gjorde et heftigt hug efter Esra, men denne undveg det, bøjede sig ind under hestens hals, skar tøjlerne over og sprang tilbage i skoven. Løvbunkerne i skoven raslede, og bladene gyngede på grenene. Esra var borte. Terkel stod med hængende arme og så efter ham.

"Fæhund!" råbte Gustav, "hvorfor lod du ham tage det, hvorfor værgede du dig ikke?"

"Mod ham!" sagde Terkel monotont og trak øjenbrynene i vejret. "I kender nok ikke den mand ret, hvad *han* vil, det vil han."

Gustav steg af hesten, som han ikke længere havde herredømme over, siden tøjlerne var overskårne. I den retning, Esra forsvandt, stod krattet og træerne så tæt, at han fandt det umuligt at følge efter; han var et øjeblik rådvild og ubestemt, da der lød skridt inde på stien, en grønklædt skytte viste sig, efter ham kom Else Banner ridende. Var det hændelse eller plan, der havde ledet dem ad denne vej, det blev der ikke tid til at tænke på. Han hilste, tilhviskede hende nogle ord, og hun, hvis kinder nylig rødmede af glæde eller måske af undseelse, sad nu bleg og lyttende på hesten, bøjet ned mod fangen.

"Hvad var det for et brev?" spurgte hun ganske sagte og med skælvende læber.

"Det var min dødsdom," sagde han i samme dæmpede sprog. "Jeg skrev til dem derovre; frænder og venner har svaret mig; hvis Torsten Trolle får det at læse, er jeg fortabt."

"Han får det ikke at læse," svarede hun med en modig og tillidsfuld stemme, som ellers ikke var denne blide natur egen. Hun havde endog et smil til forsikring om, hvor vis hun var i sin sag, idet hun gjorde en hilsende bevægelse med hånden, vinkede ad skytten og jog ind i skoven ad samme vej, de nylig var kommet.

"Langs med de små graner – så ind af leddet over stubmarkerne, den vej skal I følge for at komme hurtigst til Kalø," råbte Terkel efter dem. Skytten vendte sig om og nikkede. – "Det var nok fejl forrettet endda, det ærinde," vedblev han forsagt og lagde hænderne på ryggen. "Jeg gik dog og glædede mig til at se jer igen, lige fra den dag, vi vendte hjem fra København."

"Du har ingen skyld," svarede Gustav, "jeg kunne jo ikke selv værge for mig." Han drog en pung op og rystede dens indhold ud i Terkels hånd.

Bonden så forbavset på pengene og derefter op på Gustav. "Skal vi sige halvparten?" spurgte han med en røst, der skælvede lidt, "så vil jeg endda lyse Herrens velsignelse over jer."

"Behold dem alle; du gjorde, hvad du kunne."

"Havde det blot været en anden mand," tilføjede Terkel, "skulle jeg nok få det brev igen. Jeg kender alle veje herinde og er ikke mere ræd for min nabos kniv end for at bruge min egen – men Esra er en farlig karl, vogt jer for at stå ham imod, han vil blive jer værre end alle dem deroppe til sammen."

Gustav drog hesten efter sig ind i skoven, den sammenknyttede tømme var ikke til at lide på. Terkel gik og talte sine penge.

Else jog imidlertid hen over den smalle og bugtede sti. Skytten, som løb ved siden af hesten med en låsbue over ryggen, havde møje med at følge hende, han bøjede de nedhængende grene til side, og hvor stien blev alt for ubanet, tog han hesten i tøjlen og ledede den over de lyngbegroede brinker og huller, mens han lagde nøje mærke til at følge den retning, Terkel havde betegnet. Elses kinder brændte, hendes bryst bankede; hun red i Gustavs ærinde, det var første gang, hun havde fået en rolle i hans tilværelse, og det at kunne være noget for en anden er en dyb og mægtig trang hos kvinden, som manden undertiden har møje med at fatte. Nu overvejede hun, hvad der var at gøre; hun vidste, at Torsten ikke kom tilbage fra sin gård før næste morgen, at hendes fader og hans selskab havde fordybet sig inde i skoven – langt, langt borte fra lød undertiden et jagthorns toner eller hendøende glam af det jagende kobbel – jægerne plejede sjældent at vende hjem igen, før solen gik ned; hun håbede derfor at møde Esra og standse ham, inden han kunne komme til at tale med nogen. – Og når hun nu fandt ham, hvorledes ville hun da få brevet tilbage? – Ja, så vidt gik hendes plan ikke, det overlod hun tilfældet eller et lykkeligt indfald at bestemme, og deri gjorde hun vel, for en kvindes inspiration når ofte længere end det kløgtigste overlæg. – Hun red, hendes fører løb, og hesten pustede og tyggede på sit bidsel. Da de nåede leddet ved stubmarken, som Terkel havde nævnt, standsede skytten pludselig, tørrede sin våde pande med opslaget af koften, pegede fremad og hviskede:

"Der går en mand i vadmels kofte, ikke rettere jeg ser, er det ham, I søger."

Den, han således betegnede, kom til syne på stien forude i et hurtigt løb, ved lyden af hestehovene vendte han hovedet tilbage. Else kunne ikke tage fejl, det var Esra.

"Nu må du gerne gå," sagde hun, "Esra skal følge mig hjem; se at træffe de andre; men taler du om, hvad her er sket, kommer jeg aldrig mere ned til din kvinde og dine små børn. Jeg stoler på dig."

"Det kan I trygt," sagde skytten og kyssede fladen af sin hule hånd, hvorefter han lagde den på Elses ridekjole, idet han gik ind i skoven.

Esra standsede, da han så, at han blev forfulgt, hans ansigt viste bestemthed og trods, mens Else red hen imod ham.

"Hvad har du i sinde at gøre med det brev, du tog fra hr. Gustav Eriksson?" spurgte hun med en iver, som røbede hele hendes deltagelse.

"De har jo sat mig til at passe på den mand, ved I ikke det? – Jeg rådede ham, han skulle vare sig for list imod mig, dengang lo han, nu vil jeg fly brevet til dem, der har ret til at læse det, lad ham så grine igen."

"Det vil du ikke gøre, Esra, det var en syndig handling, jeg tror bedre om dig."

Han trak på skulderen. "Ja, jeg ved det nok, den vise kender vi. Folk, der trængte til mig, begyndte altid med at rose og lokke, jeg har hørt det før."

"Men jeg taler ikke for at lokke dig. Du må tro mig, jeg ved, der bor noget godt og retskaffent i dig, som ikke lader sig forene med lyst til at ville volde andre fortræd."

"Å, hvad ved I? Tag mod til jer, lille jomfru Else, og sig ligefrem, I ville gerne have det brev fra mig, når blot I vidste, hvordan I skulle bære jer ad dermed."

"Jo, jeg ved meget," sagde hun og smilede. "Jeg ved, at du forgangen aften lå og bad inde i kirken, du tænkte ikke, jeg sad oppe i vort stade og så ned på dig. Du knugede dine hænder sammen som et menneske, der led og var stedt i vånde. Den, der selv bærer på en sorg, kan ikke være ond og hård, når han ser andre lide. – Jeg ved mere endnu, Esra. – Jeg taler vel ikke synderligt, jeg mangler så ofte ord; men jeg lægger nøje mærke, kan du tro."

Esra så spørgende op på hende, det trodsige og strenge udtryk forsvandt et øjeblik, men vendte tilbage igen.

"I holder af ham," sagde han spotsk.

"Hvor tør du sige det. Jeg vil hjælpe ham, jeg vil gerne hjælpe enhver, som er i nød, hvis jeg blot kunne."

"I tror, han holder af jer; men det er ikke så, hans tanker går andre veje."

"Jeg tror, han er en ulykkelig mand, lænket om fod og vilje, jeg vil tjene ham, siden han ingen bedre har dertil, det er alt; men jeg magter og evner kun så lidt, han derimod er uendelig stor, mit bryst rummer ikke hans tanker. – Hvad har han forbrudt, siden I alle vil være så onde og hårde imod ham, den ene forråder, den anden ydmyger. – Han kæmpede for den sag, han holdt for god, han stolede på vor konges ord og løfter og gik godtroende ombord i hans skib, så tog de ham fangen, førte ham langt bort til et fremmed land, hvor han ikke tør tale, ikke tør handle, men hver dag bøjer hovedet under sine fjenders spot og hånsord. – Hvad står der at læse i det brev, du listede dig til at tage? Jeg ved det virkelig ikke; men var det en trøst eller en venlig hilsen fra slægt og frænder, hvorfor vil du så nægte ham den? – Var det ord, man her ikke syntes om, ville du så volde ham ondt ved at vise dem til folk, som kun venter på lejlighed til at gøre ham endnu ulykkeligere, end han er i forvejen? – Der kommer ikke noget godt ud af det, man sover ikke rolig efter en sådan handling, det ligner heller ikke, hvad jeg har set af dig før."

"Hvad har I da set af mig?" spurgte han med en mistro og heftighed, som allerede begyndte at vige, ikke blot for ordene, men for den bløde og bedende røst og det sjælefromme udtryk, som hvilede over hendes åsyn. Hun vinkede ham nærmere hen til sig:

"Hvad jeg har set af dig, ville du gerne vide det? Så hør da! Forgangen nat frelste du en fangen mand fra døden, i dag vil du volde en anden i ulykke." Han veg et skridt tilbage, hans øjne blev store og stirrende. Hun sad med sit frejdige smil og vedblev: "Der lå en stakkels bonde fangen nede i kælderen indenfor porten på Kalø. Jeg ved ikke, hvilken synd, han var anklaget for; de sagde, han havde gået skovgang og hørt med til de misdædiske mænd, der gjorde os så bange her i egnen. Alle rystede på hovedet, når talen faldt på Asmus, og mente, han kunne ikke frelses, hans straf ville blive døden. Jeg listede mig ofte hen til gitteret, når ingen så det, og kastede et stykke af min mad ned til ham, så kunne jeg lidt efter høre nogen synge dybt nede fra, det skulle vist være hans taksigelse, tænkte jeg. Forgangen nat sneg der sig en mand over gården hen til fængslet, ganske sagte og forsigtigt, som om han var bange for at blive set. Lidt efter vendte der to tilbage, den ene var Asmus, den anden det var dig. Fangen krøb op ad træet og over muren, du hjalp ham, jeg stod i mit kammervindue og gav agt på alt."

Han så vist på hende. "Hvorfor talte I ikke herom, da I blev udspurgt med os andre?"

"Hvorfor skulle jeg tale? Det var jo at forråde dig. Fra jeg var en lille en, har jeg altid holdt med dem, der led nød – tværtimod, du! jeg var glad over, at han slap fri; men nu kan du også nok forstå, hvad jeg mente før, da jeg sagde, jeg kendte dig bedre, end du vidste af."

"Jeg frelste den mand," mumlede Esra, "jeg havde lovet de døde det, for hans skyld kom jeg her til Kalø."

"Ja, og det var rigtigt gjort. Jeg stod og misundte dig; havde jeg været i dit sted, ville jeg have handlet som du. Lad os hjælpe så godt, vi kan, og tage sten af vejen for hinanden. Du har vist været lykkelig, da du krøb tilbage fra muren og så Asmus strække hænderne imod dig, fordi han skyldte dig sin frelse."

Esra stod med bøjet hoved og lyttede og vedligeholdt denne stilling, længe efter at Else tav. Der var noget, som brød og kæmpede i ham, en stemme, han søgte at betvinge, et udtryk, hun ikke kunne forklare. – "Å, bliv ved, bliv ved!" hviskede han med bævende læber, "når jeg hører jer, bliver jeg bedre end før. I jeres nærhed er det som når jeg er i kirke – at lære af jer, i dag, i morgen, altid, få et sind som jeres – det må være lykkeligt. – Hvis det blot kunne gå an, hvis det kunne ske – jeg har tænkt på det før, i den sidste tid – det kommer altid igen. – Ak, men det er jo umuligt."

Else betragtede ham forbavset, hun så det strenge og barske ansigt fuldstændig forvandlet. Hvorfor skælvede hans stemme, hvad havde hun da egentlig sagt? Hun fattede ikke årsagen til denne lidenskabelige heftighed. "Hvad mener dur" spurgte hun frygtsomt, "forklar dig!"

"Og så købe sig dertil," hviskede han, som om han talte med sig selv, "give en skilling bort for at få to igen! – Nej, sådan skal det ikke være. Se! Her er det budskab, I ville have, og som I tror ville volde fangen fortræd, hvad jeg for resten også selv tror." – Han rev brevet over og kastede det på jorden. "Nej, ikke så," vedblev han, samlede stykkerne og rakte hende dem. "Lad ham kun læse det og gøre med det, hvad han vil."

Else skjulte brevet på sit bryst. "Hvad var det, du nylig ville sige?"

"ingenting," svarede han og rystede på hovedet.

"Men nu vil jeg vide det."

"Jeg sagde, at man ikke skulle lade sig købe til det gode. – Det tror jeg blot forvist," tilføjede han leende, "den, Torsten Trolle holdt for ringest, vil nu blive ham værst. Skal vi så gå?"

"Hvad mente du før? Er der noget, jeg kan gøre for dig? Du ved vist ikke, hvor glad jeg ville blive derover."

Hans øjne strålede, den kamp, han hidtil havde ført med sig selv, var endt; ved hendes ord brød den undertrykte strøm pludselig frem, heftig og ustandselig. Han strakte hænderne op mod hende:

"Vær nådig, vær barmhjertig! I sagde nylig, I gerne ville tage sten af vejen for andre, og når I siger det, er det sandt. Jeg lider som han deroppe, mere end I tror, jeg er også en fangen mand, lænket på hånd og fod, det har jeg for resten været alle mine dage, hver gang jeg bed i lænken, brækkede det mine tænder itu, og lænken snærede sig blot fastere sammen. Jeg prøvede på det gode; men det onde havde fået for fast et tag og drog mig efter sig. Jeg har villet opad og blev stødt ned igen, fremad, fremad! Men det holdt mig tilbage. Der var ild på min tunge, der var blod i mine årer, der var varme i mit bryst, hvad forslog det alt sammen? Jeg mente engang som I, at man måtte kunne det, man ret ærligt ville; men hver en drøm, som begyndte i Himmerig, endte i afgrunden, min tro er nu sivet bort som vand gennem et sprukket kar. – Det får at være, smider søen én højt op, når han i land, trækker den ham ud med sig igen, er han fiskemad. – Det er ikke om mig, her er tale; men jeg har et barn, hun må ikke gå til grunde, hende ville jeg gerne frelse. – I kan hjælpe mig, I alene – vil I det? – Ikke fordi jeg gjorde jer til behag med brevet, det gælder om en vildfarende sjæl, der er ved at bukke under." Tårerne sitrede i hans øjne, idet han vedblev: "Da hendes moder døde, vidste jeg ikke, hvad der skulle blive af hende, min vej måtte hun nødig følge, så satte jeg hende til de jomfruer i Ørslev ovre i Fjends Herred, men der er ikke godt der. I skulle blot vide, hvad de finder på, de fornemme adelsmænds døtre, mens de ligger og dovner tiden hen i vinduerne bag de hellige mure. Men det er ikke for jer at høre på. – Det koster seksten gylden, om hun skal optages i kloster, sagde priorissen, dem fik hun. Til Sankte Birgittes dag forlangte de lige så meget for hendes klæder, til Peder og Povls dag blev det otteogtyve for tugt og lærdom. – Betaler du ikke pengene, jager vi hende ned blandt de tjenende, så kommer hun til at luge i urtegården og slå brød op i køkkenet og ringe med den store klokke – hun slå brød op, hun ringe med klokke! – hendes små hænder er ikke større end jeres. – Hvad var der at gribe til? De trængte på, de skikkede bud, og det måtte holdes, det løfte, jeg gav foran sengen, hvor hendes moder lå og stredes med døden; jeg så mig om, jeg havde intet, der fandtes intet, så gav jeg mig Djævlen i vold, gik til skovs imellem træerne og lagde mig på vej for farende mand."

"Du? Esra! Esra!"

"Ja, det var mig, I sad og rystede for oppe i de røde gårde, det var mig, købmanden slog kors for, før han vovede sig nordpå. – Så fik jomfruerne deres penge. – Jeg har nu lagt mit liv i jeres hånd. Vil I frelse det barn? Hun er ren og uskyldig som I, jeg tænker, I kan læse det ud af hendes øjne, Gud Fader skriver ikke sin skrift omsonst. Må hun komme til jer op på gården, bort fra de forbandede Ørslev nonner? Sig ja! Vil I lade jeres fromme øjne lyse over hende og tale til det lille barn, som I før talte til mig? – Hør! I skulle aldrig finde en mere taknemlig sjæl end min, jeg ville takke jer på mine knæ og bede til jer, som jeg beder til den hellige Guds moder. – I tier, I er vist blevet bange over det, jeg sagde. Den duede ikke, den vej i skoven, nu går jeg en anden, den duer vist heller ikke stort. – I ser så vist på mig. Å ja! Jeg bliver altid forknyt, når jeg tænker på det barn, jeg kan ikke gøre for det. Jeg ville gerne, hun skulle kende det rette," tilføjede han og trykkede fingrene ind på de våde øjne, "Vorherre har haft en god mening med hende; hjælp mig, så gør I mig sjæleglad, og tag så til gengæld alt, hvad der står i et menneskes magt at fuldbringe."

Else rakte ham hånden. "Om jeg vil hjælpe dig, hvor kan du spørge så, hvor kan du tvivle? Jeg vil være lige så lykkelig derved som du. Bring din lille pige op til os på Kalø, lad mig se hende, jeg skal tale med fader, han er så god og kan slet ikke nægte mig noget. Hun skal blive hos mig." Han sank på knæ, strakte hende sine hænder i møde, takkede, jublede og græd, hele hans selvbeherskelse forsvandt i dette øjeblik. "Jeg løber ned til Ørslev kloster i nat – nej, straks, og tager hende med mig, hun skal stå for jer i morgen tidlig," råbte han.

"Så hurtigt kan du vist ikke komme tilbage?"

"Å jo, det, I lovede, vil gøre mig stærk; kan hendes små ben ikke holde ud, bærer jeg hende i mine arme; jeg har måttet tage det, der var tungere, kan I tro."

Han kyssede fligen af hendes lange ridekjole, udstødte gennemtrængende skrig, som om han trængte til at give sin jubel luft, sprang ind mellem buskene og var forsvundet. Else red hjem med sit brev på brystet.

11

Da Gustav Eriksson traf jagtselskabet, tog han en af skytternes heste og drog i følge med de andre tilbage til Kalø, lidt før mørket begyndte. Det havde været en heldig jagt, der bragte et godt udbytte og rigt stof til samtale over de mærkværdige hændelser, som dagen førte med sig. Herremændene fulgte lensmanden hjem for at tilbringe aftenen hos ham. Enhver var for meget beskæftiget med sig selv til at give agt på fangen, han gik sin rolige, ensomme gang med rynket pande og sænket hoved op på sit kammer for at undgå selskabet. Else kom ham i møde nede i salen, han kunne se på hendes bevægede ansigt, som endnu ikke forstod den kunst at beherske eller skjule en følelse, at der var noget, hun havde at meddele ham; han gjorde også flere forsøg på at nærme sig, men det lykkedes ikke, andre trængte sig imellem dem – og i morgen kom Torsten tilbage, brevets indhold ville da blive røbet – han befandt sig i en pinlig uro og vidste ikke, hvorledes han skulle få bugt med den.

Det begyndte at blive silde. Gustav havde længe siddet alene. Lysene skinnede hen over gården, vinduerne var lukkede, og nede i salen lød latter og sange og gæsternes højrøstede stemmer. Vinkanderne gik flittigt rundt, og tjenerne bragte nye op fra kælderen. Selskabet var i en livlig og oprømt stemning, hvortil billedet af fangen indenfor det lille vindue, med begge hænder under hovedet, stirrende stift frem for sig, forsagt og grublende, dannede en påfaldende modsætning.

Det lød, som om nogen skrabede på døren, han hørte det ikke, lyden gentoges, Else trådte hurtigt ind, så sig om og lukkede efter sig, da hun fik øje på Gustav. Hun rødmede, idet han stod op og gik hende i møde. Aldrig var hun forekommet ham smukkere end nu, med det halvbange og undselige udtryk, heller ikke havde nogensinde før synet af hende været ham mere velkomment. Hendes røst skælvede lidt, mens hun smilede og sagde:

"Jeg søgte og kunne ikke finde jer – jeg vidste, at I gerne ønskede besked om det brev, derfor kommer jeg. – I ville nødig, at hr. Torsten Trolle skulle få det at læse, her er det." Der lå en lykke og glæde i hendes dæmpede røst, som ingen kunne tage fejl af. – "Ja, det er revet midt over," sagde hun, da han tog brevet, "men I ser nok, at det ikke har været åbnet." – Hun lod ham ikke komme til orde: – "Jeg bringer endnu mere godt, det har ret været en lykkelig dag for mig; han, Esra, som nylig var vor fjende – jeg mener jeres fjende – har ophørt at være det; jeg tror for vist, at hr. Torsten fra nu af har mistet sin bedste spejder."

Han tog hendes hånd og kyssede den, det brød som sollys hen over ham. "Det er altid fra jer, det gode kommer," hviskede han, "I har våget, I har virket, I har bragt varme ind i mit fængsel. I blev ved at give, jeg tog kun imod."

"Så har jeg jo været den lykkelige. Er der vel en bedre lod end den at kunne hjælpe og give? – Tidligere havde ingen mig nødig; siden I kom, synes jeg dog, jeg er blevet til lidt. Når jeg nu vågner om morgenen, er der altid noget, jeg har at glæde mig til, så tænker jeg: Hvad skal vi finde på i dag? Der mangler en snor til jeres jagthorn, eller jeg plukker en frugt, I holder af, eller en lille blomst til glasset der – ja, det er vist ikke stort, men det fylder ud alligevel."

Han rystede på hovedet, mens hans hånd et øjeblik hvilede på hendes skulder. "Det er ikke for at fylde den ledige tid ud, at I lader jeres øjne lyse over mig; ulykken gav mig værd i jer mening, det hjælpeløse rørte jer, det blev til mere, langt mere, men det må siges knælende for jeres fødder. I har givet mig jer tro, jeres hjerte, I holder af mig fra den første dag, De førte mig ind på Kalø."

"Det er vist så," hviskede hun næsten uhørligt og vovede ikke at se på ham. Der var et udtryk over hendes blege ansigt, så frygtsomt og ængsteligt, som om hun havde tilstået en stor synd.

Der blandede sig en dyb sørgmodighed i hans undertrykte, lidenskabelige røst, mens han vedblev: "Tror I da, jeg var blind for, hvad jeg så og hørte, når vi gik nede i haven eller ude mellem træerne den lange sommerdag? – Jeg sagde til mig selv, at det, jeg havde fundet her, ville jeg aldrig møde siden. – Hvorfor bandt denne rene uskyld mig da ikke, denne dybe hengivenhed, der skyndte sig med at give mere og mere og altid frygtede for, at det endda ikke var nok, hvorfor var jeg så forsagt og misfornøjet med mig selv, når jeg vendte tilbage til mit kammer? – I skal vide det, I skal kende hver en fold i min sjæl, I alene. – Heroppe kommer der en skygge over mig, mørk og klagende, den strækker hånden ud og peger mod et andet mål, ikke lykkens eller kærlighedens, men pligtens – forstår I? – mens jeg driver om her ovre med hænderne på ryggen og slår terning med tiden, lider og kæmper de i forsagelse, brødre, slægt og frænder; dem følger mine tanker, dem higer jeg efter, jeg gemmer på en længsel efter at virke og handle, som tærer livet ud af mig. De spørger efter mig, de kalder på mig; i det brev, jeg nylig fik af jer, lægger de planer til flugt herfra og forbereder den. Jeg ved ikke, hvorfor de netop har fæstet deres tanker på mig, de bygger vel på et sagn i vor familie, en gammel finsk kvinde spåede mig; da jeg fyldte atten år, fulgte jeg min moder op i kirken, hun lod mig knæle ned for alteret og tog det løfte, at jeg skulle vie mit liv og alt, hvad der var af kraft og manddom i mig, til dette ene: Gør Sverige frit. – Først kom det som et ønske hos mig selv, siden som et håb, en vilje, nu er det en knugende trang, der driver mig ved nat og ved dag, jeg har ingen frelse eller hvile i nogen anden tanke. – Fuldbyrdes den, vil jeg takke Gud, lykkes den ikke, vil jeg forsvinde sporløst som svalens flugt igennem luften. Loddet er kastet. – Hver en stemning, I har set hos mig, udsprang fra denne tanke; var jeg glad, troede jeg at være mit mål nærmere, var jeg forsagt og fortrykt, syntes det at drage sig tilbage. – Så kom en ung, uskyldig pige og bredte alle sit hjertes skatte ud for mig, kom med fred og med lys og solskin – hvad jeg følte, vil jeg ikke sige nu, jeg har sagt det til Gud, mens jeg bad om styrke til at blive min sag tro, den er min mester og herre, det vil kærligheden aldrig blive. – Beklag mig, Else, der vil komme en tid, jeg ved det, hvor jeg står ene, så vil mindet om denne aften træde for mig, jeg vil bøje mit hoved og angre, at jeg ikke modtog den lykke, som her tilbød sig. – Gud være mig nådig, jeg måtte handle, som jeg gjorde."

Han sænkede sit hoved og så til siden, som om han ville frigøre sig for den personlige indflydelse af hendes nærværelse; imidlertid vedblev han at tale, der kom en tvivl, næsten en angst over ham for ikke at få alt det sagt, som kunne rejse en skillemur mellem dem. Hun lyttede til uden en eneste gang at afbryde, hun syntes aldrig før at have hørt lignende ord. – Hvor hun elskede ham! Mens der i hans ord lå en kold forklaring af, at den lykke, hun havde drømt sig, kun udstrømmede fra hende selv og ikke deltes, og at hun fra nu af ikke længere havde lov til at nære den, var hun tilbøjelig til kun at opfatte det, han sagde, som udtryk for en stor og ædel natur, hendes modige lille hjerte vedblev at holde fast på alt, hvad der kunne forherlige ham.

"Tal!" hviskede han, da han så tårerne trille ned over hendes kinder, og hun stod bleg og tavs med foldede hænder. "Sig, at I beklager mig. – Er I fortørnet?"

"O nej, vist ikke," svarede hun med synlig anstrengelse for at holde gråden tilbage. "I sandhed ikke, jeg har jo intet begæret og intet forlangt, vel? – Jeg vidste virkelig ikke selv, hvad jeg tænkte og følte, før hr. Torsten den morgen kom og lagde sin kolde hånd over mig. – En natur stor og herlig som jeres må have et større og bedre mål end det, der er givet os andre at nå, det forstår jeg nok. – Gå kun til dem, som venter på jer, engang imellem vil I vel huske på, at der herovre sidder en lille pige, hvis tanker følger jer, som beder til Gud om lykke for jer, for, ikke sandt, til trods for det, I har sagt i aften, må vi jo nok blive ved at være venner, det vil I ikke sige nej til."

Hun bad så ydmygt, så bønligt for sig, han mumlede nogle ord, som bevægelsen kvalte. "I er mit livs gode engel," hviskede han og indesluttede hende i sine arme. Der var mørkt omkring dem, henne på bordet brændte i en messingstage et lille, tyndt spiddelys med en lang og skæv tanne. Tårerne fra hans øjne gled ned på hendes kind, de græd begge – to børn, hvoraf den ældste næppe var toogtyve år gammel, to hjerter, fulde af drøm og forsagelse, og som i deres smerte dog følte en vis tilfredsstillelse ved bevidstheden om det offer, de bragte, han sin idé, hun sin følelse. – Manden modtog, kvinden gav; han fortalte, hun lyttede til, det var den gamle vise.

"Det skal være et tegn på, at vi er gode venner." sagde hun, "at I gemmer dette lille krucifiks, jeg her har taget med mig. Det er en gave fra gamle bisp Niels Andersen i Århus og har ikke været ude af min stue, siden jeg fik det. Det hængte ved mit hovedgærde, nu skal det hænge over jeres. – I må vide, det er ikke så ringe, som I kanske tror; hernede i fordybningen på fodstykket sidder en oblat, signet og viet af den hellige fader Paven, som gav korset til bispen. Hver gang jeg havde et ønske, kyssede jeg oblaten og bad rigtig inderligt, så blev altid min bøn opfyldt; gør I det samme, fra nu af har I vist bedre brug for den end jeg."

Da hun atter kom tilbage i sit kammer, og døren var lukket, kastede hun sig på knæ foran sengen, hævede armene op mod stedet, hvor det lille krucifiks plejede at hænge, skjulte hovedet i puderne og brast i gråd. Hun led, men tilgav lidelsen, at den pinte hende. Hun bad:

"Nådige Gud Fader! Tag mig til dig, når *han* drager bort, så har jeg ikke mere at gøre."

Vinduet stod åbent, hun kunne høre Gustavs røst over gården, hvem var det, han talte med? Hun lyttede, men det blev stille igen. "Nu sidder han måske med hånden under kinden henne ved bordet og ser på mit lille krucifiks – nej, han står vist og stirrer ud af vinduet på den anden side, ned mod søen, og længes efter at komme bort." Hun vedblev at lytte, hun drog næring af alt, blot at kunne se og høre ham, var tilstrækkeligt for hende. – Det kaldte hun for venskab.

Lørdag eftermiddag red Torsten Trolle over til sin gård for at betale arbejdsfolkene. Det kostede ham megen overvindelse at komme bort fra Kalø, han vidste, der skulle være jagt næste dag, og at denne frembød en bekvem lejlighed for Gustav til at komme i Elses nærhed, han ville forhindre det og var ikke i stand dertil, han sugede gift af ethvert ord, ethvert blik og smil, de vekslede, han led under bestandige pinsler, indbildte måske, men dog følelige for ham. Der var ikke noget synligt, ydre tegn til stede på hans ulykkelige lidenskab, den krympede sig sammen bag en kold og barsk alvor, et rynket øjenbryn, et tvivlsomt tonefald, han led dobbelt ved på én gang at udholde alle skinsygens kvaler og kampen for at skjule dem. Når et besindigt øjeblik tillod en tanke at glide hen over hans hjertes dybe skygger, fandt han kun én attrå der, lyst og længsel efter hævn, den drev ham frem med en uimodståelig voldsomhed, som han ikke engang længere brød sig om at beherske, selv hvis han havde været i stand til det.

Vejret så mørkt og truende ud den eftermiddag. Da Torsten kom igennem skovbæltet, som østerpå gik langs med stranden, lå et udstrakt landskab foran ham, hvor alt var lyng og pors og revling, banke eller mose og småt strittende egekrat, minder om forsvundne skove, hist og her et faldefærdigt hus, klinet op af tørv og ler, omgiven af en lysegrøn kreds til have. Hjejlen peb og løb foran ham hen under vejbrinkerne, vinden klagede, skyerne drog sig tættere sammen, efter et pludseligt tordenskrald fulgte en voldsom plaskregn, som nødte Torsten til at se sig om efter et sted, hvor der var ly at finde.

Der lå to små hytter et stykke borte, og en tyk, gråbrun røg, som steg op af en skorstenspibe i taget, tydede på, at beboerne var hjemme. Han red ind over lyngen og bankede på den stængede dør. Et solbrændt og skægget hoved kom til syne i en åbnet luge, så ud og drog sig hurtigt tilbage igen. Da der ikke blev gjort tegn til at lukke op, steg Torsten af hesten, stak tømmen ind i en ring på stolpen, sparkede døren op og trådte ind.

Det eneste rum, hvoraf hytten bestod, var fuldt af tørverøg fra en vældig ild, der brændte på arnestedet; det varede derfor lidt, før han blev i stand til at iagttage de omgivelser, han her befandt sig i. En høj mand stod ved bordet, i færd med at brede et stykke tøj over nogle store og nyligt fiskede ørreder, hans dragt var lutter sammenflikkede pjalter af dynevår, vadmel og skindstykker. Et lyst og tæt afklippet hår strittede i vejret fra en lav, sammentrykket pande, det hele ansigt havde en mine af trods og råhed, som de runde, og dybtliggende øjne bidrog til at forøge.

"Kan jeg få husly, mens den regnskylle står på?" spurgte Torsten barskt.

"Det lader til, I tager det uden at spørge," svarede manden og så hen imod den sprængte dør. "Vær så god, sid ned, vi har ingenting at byde jer, det er den hårde nød alt sammen – værre tegner det til at blive herefter."

Torsten så sig om; hvad der frembød sig for ham lod til at bekræfte mandens ord. Lejet i alkoven var et halmknippe, de nøgne vægge hældede til alle sider, hist og her. Hvor leret manglede, var hullerne tilstoppede med halm og lyngtørv. En rævebælg sad udspilet på døren og over for hang en stor låsbue, som i modsætning til den øvrige usselhed syntes at være smukt og sirligt forarbejdet.

"Hvem ligger denne grund til?" spurgte ridderen.

"Vi ligger under Skjerringkloster. Folk kalder vore hytter for Vejlbyhuse."

"Eja! Så er du vel en af Emsigsønnerne? Jeg har hørt tale om jer tre knægte. – Drag mig den bænk lidt ud, at jeg kan få noget at sidde på." Manden bøjede sig og trak en træbænk ud fra bordet. – "Hvad djævelen er det! Du mangler jo det ene øre, de har skåret tyvsmærke på dig. Nu kan jeg fatte, hvorfor du stod og vrikkede og vendte siden til – og de vældige ørreder der, som du dækkede din sæk over, da jeg kom. – Ja, du kan være rolig for mig, jeg skal ingen fortræd volde dig."

"Det var også stor synd," sagde manden, "de ørreder har været dyre nok endda."

"Hvordan det, lad mig høre? Nå! Kan du få flaben op, af mig har du, som sagt, intet at frygte."

Manden sukkede og gjorde et mislykket forsøg på at græde. "Vi led nød, så tog jeg et lam, så skar de tyvsmærke på mig, så var jeg uærlig og kunne ikke få andet at bestille end hjælpe mestermanden, når der blev en misdæder, han skulle rette her i egnen. Min ene broder gik det ikke stort bedre. Han kom i fortræd for noget kirkebly, vi må nu alle tre feje skorstene og tage huden af de døde helmesser og anden sådan uærlig gerning, som borger og stavnsbunden mand ikke selv tør befatte sig med. Til marked og forsamling må vi ikke komme, i kirken ikke heller, uden i den bås, de har slået op for os i krogen indenfor døren. – Det er et rart liv, hvad? – Engang imellem, når det blev os alt for hart, listede vi ned til Skjerringå med vor medekæp og tog et par ørreder, der er nok af dem, og fattigfolk kan ikke æde græs. Da vi kom derned i nat, havde de skinhellige munke fået Terkel Jakobs til at passe på, gid Djævelen annamme deres sjæle! Hvem kan stå sig for Terkel? Han havde taget klosterets den store blodhund med sig, så slog han min broder ihjel, det kan også gerne være, det var hunden, der bed ham ihjel, men død er han, der ligger han."

Manden pegede med tommelfingeren hen i krogen; der stod et stort dejtrug, dækket til med et groft lagen, under hvilket fødderne af et lig ragede frem, som ikke havde kunnet få plads i dejtruget.

I det samme hørtes skridt udenfor, en mand kom ind, rystede vandet af sig og udbrød: "Han ville ikke."

"Det kan også være lige meget," svarede den anden, "for nu er han død."

Manden gik hen til truget, slog lagenet til side, således at dagslyset fra den åbne dør faldt hen over et krumbøjet lig med strittende, rødgult hår, åbne, glasagtige øjne og størknet blod i begge mundvige. Den sidstkomne stod lidt og betragtede liget, før han lod lagenet falde ned igen, han gik hen til ovnen, med hænderne på ryggen, og mumlede: "Nu har han da ro for det kirkebly."

"Hvem var det, som ikke ville?" spurgte Torsten Trolle.

"Vi skikkede bud op til klosteret efter pater Klemmen, han skulle komme og se til broder, han ved råd for alt, hvis han ellers vil det, den lede satan! Der er ikke hans mage til at lave urtedrik i det hele land."

"Han stod og grinte af mig," tilføjede broderen, "og mente, han havde ingen tid til at gå i uærligt hus. Jeg kom ind i det kammer, hvor han laver sin lægedom; bunker af urter, tørrede rødder, flasker, krukker og djævelskab lå rundt om på alle hylder og bjælker, og jeg så det syn der, som jeg aldrig skal forgætte siden. Mens vi snakkede sammen, stod den tykke munk Klemmen og lavede noget, der lignede dej; så trillede han en lille kugle deraf mellem sine fingre og smider den hen til hunden, som lå foran skorstenen, den snapper kuglen, i det samme giver det et sæt i dens krop, den strækker alle fire ud og var så død som en sten. Det hele stod ikke længere på, end jeg her har brugt til at fortælle det. Klemmen så på mig og grinte. Nu er min dej blevet brav, sagde han, det er til den slemme ræv derude, som går og rapser vore gæslinger."

"Vorherre vare en for munken og hans djævelskab," ytrede manden med det ene øre. "Den Klemmen har et svært regnskab at svare til. Mens jeg gik og fejede skorstenene oppe i klosteret forgangen vinter, var der en sag mellem ham og den forrige prior, men den fik de dulgt som så meget andet."

"Hvad var det for en sag?" spurgte Torsten.

"Pater Klemmen lå altid på kant med prioren, der var en striks mand, som selv gik og så efter og holdt på orden og redelighed. Hvad han ville, det ville han, der hjalp ingen kære mo'er! – Så blev han syg, da bladene faldt, og ingen vidste, hvad der skadede ham, det brast ud på hans krop som den blodige sved, og de kunne høre ham jamre og give sig langt borte. Pater Klemmen ville lave ham en lægedom; men prior Søren råbte: Nej, det er forgift! Det er forgift! Jeg drikker mig den hårde død til af hans bæger. – Klemmen trak på skulderen og mente, han talte i vildelse. Han skal have min drik alligevel. – Så lagde de hr. Søren på seng, og nogle holdt hans hænder, andre hans ben, mens Klemmen gav ham drikken at svælge. Det hjalp! – sådan som kuglen hjalp hunden. Så skreg han ikke mere. – Månedsdagen derefter fik de gamle prior Anders, med ham kan Klemmen gøre, hvad han vil; nu er det ham, som styrer i klosteret."

"Den munk er da så stærk i at lave dvaledrik," sagde Torsten tankefuldt.

"Ja, men det varer længe, før man vågner efter den," svarede manden og lo.

Ridderen gik hen og så ud af lugen, som tjente i stedet for vindue, regnen blev ved, den ene Emsigsøn trak hans hest ind i skuret, der var ingen tale om at drage videre med det første.

"Hvis er den låsbue deroppe på væggen?" spurgte Torsten, mens han sad og så sig om.

"Det har været vor faders, som var en krigsmand og bragte den hjem med fra marsklandet, da ejermanden druknede i mosen. Der står adeligt mærke på skæftet. Nu er den min."

"Halvparten min," føjede broderen berigtigende til.

"Der findes ikke bedre låsbue herfra og ned til Hamborg i styrke og sikkerhed; lige meget hjælper det, hvem tør vel gå til skovs nu og tage sig et dyr?"

"Den, der går til Skjerringå og tager sig en fisk," mente ridderen.

Manden smilede og gned sig med hænderne ned ad låret. "Skytterne er altid på nakken af os, træffer de en imellem træerne, sker der en ulykke. Vi havde her i fjor en lille hund, som krøb indenfor hegnet efter en harekilling, den kappede de det ene fremben af og sagde, at sådan befalede loven det; den lov er noget godt sludder! Deroppe hænger nu buen, der gror spindelvæv på den, ingen tør bruge den."

"Og hvis I turde, I to gavtyve, er det ikke sagt, I kunne."

Den ene så på Torsten og drog øjenbrynene i vejret med et yderst spottende udtryk, den anden følte sig endnu dybere krænket, han sprang hen til væggen, rev buen ned og åbnede lugen ud til vejen. "Om nådige herre nu vil give agt og komme herhen, skal jeg vise jer, hvordan de Emsigsønner håndterer en bue." – Torsten trådte hen til lugen. "Ser I vor moders garnstang Note 7) derude ved brønden, det rokker og rusker i den; men det får ikke at hjælpe, jeg skal sætte en bolt midt igennem den, hvis I så vil kalde det for godt."

"Du kan Fanden, kan du; men om det lykkes dig, lægger jeg her en sølvdaler på skiven, den skal være din, og jeg vil endda kalde dig for den bedste skytte, jeg har set i mine levedage."

Garnstangen stod stukket ned i jorden, inde ved indgangen fra vejen, støttet op til en gammel og faldefærdig brønd. Den var ikke så tyk som en voksen mands arm og svajede frem og tilbage i blæsten. Emsigsønnen spændte buen, tog af bordskuffen en tyk og tilspidset jernpil, omtrent en finger lang, og lagde den på løbet foran strengen, derefter så han smilende på Torsten, gik hen til lugen og skød næsten i samme nu, han lagde buen op til kinden. Stangen svajede stærkere, det var et bevis på, at han havde truffet. Torsten tog sin hat og gik med skytten ud for at se efter. Bolten sad midt i træet. Da han ville gå tilbage, råbte den anden, manden med tyvsmærket:

"Tøv lidt, så skal I se, hvad jeg kan gøre med en bue. Bedre end broder Isak tør jeg ikke love, men nok et, der er lige så godt."

Han drog strengen tilbage og lagde en ny pil i løbet, tog et langt og omhyggeligt sigte og skød. Torsten gik hen til stangen.

"Du traf ikke, du praler! Din broders pil sidder i det faste træ, din mærker jeg intet til."

"Den hittes nok," sagde skytten og lo. "Isaks pil er dreven ud omme på den anden side, her ser I spidsen, og min sidder lige i det samme hul som hans."

Med denne forklaring rokkede han begge boltene ud og leverede dem til ridderen. Torsten var synligt overrasket, han gik og betragtede de to Emsigsønner, mens de skyndte sig tilbage til huset. Da han kom ind, lagde han endnu en sølvdaler på bordet og sagde:

"Der har I den med, lige gode skytter er I to karle, jeg tror, man skal søge jeres lige i at håndtere en bue."

"Å nej endda!" sagde Isak. "I har ham i jeres brød, som gør os kunsten efter. Esra kløver en vidjekvist med sin pil, når han lægger bue til kinden."

"Så I kender også til Esra?"

"Ikke for det gode; men vi må vel kende ham, siden vi mødes på alle veje. Han forstår at bjærge sig, den karl. I dag drager han til skovs og siger, dit er mit, i morgen træffer han på adelig herre, som tager ham i sit brød og giver ham den blanke sabel ved siden. Skal vi hjælpes ad, sagde jeg forgangen vår, da græsset kom, for nu har du noget for igen, og mine øjne sidder ikke i nakken, må du tro. – Det kan nok være, svarer han, men hvor sidder dit ene øre? Så grinte han og brystede sig. Der er noget i vejen med ham i disse dage, tidlig og silde har han listet omkring nede i Elsted Krat, ved Terkel Jacobs sted, mens de fik manden skikket over ad Sverige til, med store, nye støvler på."

"Ad Sverige til! Hvor Fanden ved du det fra?" spurgte Torsten.

Bonden grinte og gned hænderne op og ned ad sine gule skindbukser. "Man lukker øjnene op og lytter efter. Jeg har også min gang i skoven, der er sommesinde andre lyde mellem træerne end dem af de faldende blade. De siger herude, at Esra får jeres penge for at vare på svenskefangen; men han holder mest af at gå sine egne veje, han købte tit den, som troede at have solgt ham. Nu er Terkel da kommet hjem igen fra den sverigesrejse, det han derhenne må bekende." Dermed pegede han over skulderen på liget i dejtruget.

En strøm af tanker fo'r igennem Torsten, mens han sad og lyttede til bondens ord. Hans bevægelige øjenbryn drog sig tættere sammen. Han gik hen til lågen og så ud. Regnen var hørt op, en blank stribe af aftenrøden kom frem mellem de blågrå skyer, vanddråberne perlede i lyngen.

"Nu vil jeg af sted igen, gå ud og træk min hest hen til døren."

Isak førte hesten frem. Da Torsten havde taget tøjlerne, tøvede han et øjeblik og vendte hovedet tilbage: "Vil I sælge den bue derinde?"

Brødrene så på hinanden. "Nej!" svarede Isak, "men vi vil bruge den i jeres tjeneste, om det så kan træffe."

"Hvem kan vide det? Vi snakkes ved en anden gang," sagde Torsten og red bort. Isak fulgte efter ham og gik ved siden af hesten.

"Har I en skytte nødig på jeres nye gård, så husk på mig, nådige herre! Bliver I ked af Esra, det kan jo tænkes, vil jeg gerne bære den blanke sabel i hans sted. Min broder mangler det ene øre, men jeg har dem begge to."

"Jeg skal tænke over det," svarede Torsten, idet han gav hesten af sporen og jog ind gennem heden. Isak stod på diget, skyggende med hånden over øjnene, og så efter ham.

Hvor hurtigt han red, kunne han dog ikke ride fra sine tanker; de to Emsigsønner havde ikke fremført noget bestemt, men alligevel givet ham et rigt stof til betragtninger.

"De så på hinanden, de halunker, de lo, de vidste mere, end de ville ud med; der bliver altså en bedraget her, og det er mig. Fangen, Else, Esra, alle er de imod mig; men jeg tager det spil op alligevel. Nu vil jeg ride over og passe min gård, i overmorgen kommer jeg tilbage. – Hvorfor først i overmorgen? – Klokkerne ringer, de Kalø skytter er vist på hjemvejen nu, så mødes de to, han hvisker, hun smiler – Gud forbande dem begge!" – Han hævede hånden truende i vejret og standsede hesten, den skinsygens dæmon, som tidligere havde stået under kløgtens herredømme, var atter sluppet løs. Han sad og så frem for sig, på aftenrøden, som farvede lyngbakkerne og kastede sit gyldne lys over en lille sø langt borte, på hjejlen, som løb og peb foran ham i vejsporet, og dog så han intet.

Lidt efter drejede han pludselig hesten og red tilbage ad selv samme vej, han nylig var kommet. Først gik det langsomt, så hurtigere, så i rasende galop, der bragte dyret til at stønne. Ved Emsigsønnernes hytte holdt han et øjeblik stille og bankede på lugen. Isak stak hovedet ud.

"Spring ned til min gård og sig fra mig, at ridefogeden skal gøre det af med folkene, jeg kommer ikke denne gang."

Isak så forbavset og målløs efter ham, Torsten havde allerede forladt hytten og red videre ned imod Kalø. Det var fluens kamp imod lyset, der vedblev at drage ham ind i sine stråler.

Aftenklokken ringede, da han red over dæmningen til slottet. Jagtselskabet larmede, spiste og drak oppe i salen. Ingen gav agt på den enlige rytter, som drog ind på en gispende og skumdækket hest. Han kom op i gangen, sneg sig videre, lyttede ved Gustavs værelse og hørte to dæmpede stemmer indenfor. Hvor han stod, var der mørkt; men i kammeret brændte lys, og nøglehullet var stort og gabende. Han hørte og så det, han nødigst ville, og trængte sig ilsomt tilbage mod væggen, da Gustav åbnede døren, og Else gik tilbage til sit værelse. Hvad han led i dette øjeblik, var hans fortrukne ansigt og sammenbidte tænder et tydeligt billede af.

"Nu er dommen fældet!" hviskede han, da hendes dør lukkede sig. – "Hun ville ikke være min, lad os se, om hun skal blive hans." Med denne tanke listede han sig langsomt og forsigtigt tilbage til sit værelse.

Næste formiddag kom Esra tilbage fra Ørslev Kloster og bragte sin datter Bodil med, en bleg og mager lille skabning i den uheldige alder, hvor alt endnu er under udvikling, kantet og knoglet, en mængde af muligheder uden løfter for fremtiden. Et tykt, mørkt og krøllet hår og to store, uvidende øjne, der synes at forbavses over alt det, de så, var hendes eneste skønhed. Esra fandt naturligvis et vidunder i hende, det tilkendegav hans livsalige smil, da han fremstillede Bodil. Sagen var allerede afgjort mellem Else og hendes fader, den lille pige skulle blive på Kalø. Der faldt et lys over Esras tilværelse fra den dag, det var, som om alle de magter, der kæmpede i ham, havde fundet forsoning siden Bodils komme. Han greb enhver lejlighed til at få hende at se og gjorde sig en mængde ufornødne ærinder ind i stuen, hvor hun var til stede. Hver søndag fulgtes de ad over til kirken. Bodil holdt da Esra i hånden og veg ikke fra hans side. Når tiden tillod det, søgte de ud under et gammelt rønnebærtræ ved ringmuren eller ned til stranden; der satte de sig på en af de store stene, så ud over havet, talte, lo og spøgte sammen og glemte tiden og alt, hvad der var udenfor dem.

Else holdt sit løfte, således som hun havde opfattet det. Hun underviste Bodil, tog hende med sig overalt, indviede hende og gjorde hende til deltager i de lykkelige forhold, barnet hidtil kun havde kendt som tilskuer. Troede hun end ikke så fuldt og fast som Esra på Bodils vidunderlige begavelse og den særegne mening, Forsynet skulle have haft med hende, så vandt hun sig dog et trofast og hengivent hjerte ved det tålmod, hun viste, og ved den mildhed, hvormed hun rettede hendes fejl, et hjerte, hvori alt, hvad hun såede, spirede frem, og hvori der allerede boede to store egenskaber, den ene en dyb taknemmelighed, den anden en grænseløs hengivenhed og beundring for Esra. Han var en art guddom for hende, og hvorfor ikke? Han var jo den eneste, som hidtil havde vist hende deltagelse og kærlighed – små og store, dertil trænger vi alle. Fra Esra var altid det gode kommet til hende. I godt vejr, når solen skinnede, så man gerne Else og hendes lille terne, som de kaldte Bodil, sidde ude på svalen, hvor der var skygge, og hvorfra de så ind over landet. Hver af dem havde sit sytøj i hånden. Else talte dæmpet, halvt hviskende næsten, Bodil hørte i begyndelsen tavs og opmærksom til, undertiden hævede hun sine store øjne med et udtryk af forundring, og som om hun ville søge bekræftelse på, at det også var alvor, hvad hun hørte; siden efter vovede hun at bede om forklaring af det, hun så omkring sig, alt var så nyt og

så fremmed, den hele verden var et stort spørgsmålstegn for hende.

12

En tid gik således. Efteråret og vinteren svandt, og foråret kom tilbage. Ridder Jens Brok havde tilbragt de sidste måneder i et grubleri og med dybsindige tanker, som ellers syntes at være hans natur fremmed. Han fortalte ikke flere nye historier ved middagsbordet, gentog også mindre hyppigt end før de allerede kendte, han lod sig nøde til at drikke og undgik omhyggeligt at sværge; skete det uforvarende, greb han sig i det, holdt hånden for munden og rødmede lidt, mens han kastede et stjålent blik over til Else for at se, om hun havde hørt det. Når han gik, holdt han hovedet bøjet, lagde hænderne på ryggen og tog lange skridt; men han gik ikke meget, han foretrak at sidde inde i stuen, hvor damerne var til stede; der valgte han sig en krog ikke for langt fra kaminen, foldede hænderne over maven, strakte benene ud fra sig og lyttede til alt, men talte selv kun sjældent. Inde i hans kammer kunne de høre ham synge. Der var nogle af vestenvindens ejendommeligheder forenet i denne sang, skarpe og gennemtrængende toner, der undertiden kunne stige til næsten uartikulerede hyl, og igen veksledes og stemtes ned til en sørgmodig og langtrukken klage. Sangen var altid af erotisk indhold: En ung og prægtig ridder med en fjerhat på gik i lunden og traf en prinsesse med øjne som violen blå, en hals så hvid som sne, hun var den allerdejligste, som nogen ville se; hun måtte endelig tage ridderen til sin hjertenskær, helst straks, ellers drog han i fremmed land, i krig og ledingsfærd, og lod sig slå ihjel for hendes skyld. I denne bedrøvelige slutning samlede han hele sin vældige stemmes gennemtrængende kraft – det var umuligt for beboerne på Kalø at blive i uvidenhed om ridderens stemning.

"Hvad fattes dig, bitte Jens?" spurgte lensmanden, da dette havde varet i nogen tid. "Du er vist syg."

Jens så op og rystede på hovedet, han udstødte et sørgmodigt og stønnende suk, der bragte hans bryst til at hæve sig som en blæsebælg, hvorefter han svarede: "Lad mig være i fred, det er ingenting at grine af, for jeg pines svært. Du skal nok få at vide, hvad det er, når tiden kommer."

Henimod foråret kom den tid, Jens havde bestemt. Det tilkendegav han ved en morgen at træde ind i Erik Banners kammer og betro ham, at nu kunne han ikke tie længere, det var bedst, han fik hemmeligheden at vide. Jens havde holdt sit første måltid, lidt før han kom, der viste sig endnu en mørk skygge af øllebrøden omkring hans mund. "Jeg vil betro dig, hvad det er, som piner mig; men du skal lade være med at afbryde mig, før jeg får alt forklaret. Vil du love det? – Jeg har i vinter fået øjnene op for, hvor godt du sidder her med hustru og flinke børn, jeg kunne selv nok ønske mig et sådant hjem; jeg bliver lidt til års, det vil sige, jeg er da min sjæl og salighed rask og rørig endnu, sæt mig på skrævs over en hest, så vil jeg tage det op med enhver af jer; men der er så tomt hjemme på min gård, jeg må altid til bys, når jeg skal forslå tiden. Jeg har også nogle midler til bedste, lidt af dem har Fanden vel taget, og hist og her skylder jeg godtfolk, men der er dog en del tilbage. Nu har jeg givet agt hele sidste vinter og set på Else, den Guds engel! Der er ikke hendes lige til på denne jord i lader og væsen, altid har hun et venligt smil og et godt ord til mig. – Er I der, ridder Jens Brok? – Vil I have et rødt æble? – Nu skal lille ridder Jens kønt gå op og rede sit hår, før vi spiser til middag. – Der er gået hul på Jenses krave, kom, skal jeg sy det sammen igen; – og så den lille tøs, hun har fået til påhæng, hvordan går hun ikke og snakker med hende, den Himmeriges sjæl! og retter og lærer og sætter skik på det barn, som det kunne være hendes lige. – Tror du, hun vil have mig? Jeg skal blive hende en retskaffen og kærlig husbond og strø blomster på jorden for hende og holde hende bravt med klæder og pynt og stads, det kan du forbande dig på, så den fornemste adelsfrue skal se sig sur på det."

Hertil var Jens kommet i et monotont og slæbende foredrag, der lød som en udenad lært lektie, mens han sad og drejede på sin hat og så ned på gulvet. Han blev pludselig afbrudt af lensmanden, der efter længe at have kæmpet for at synes alvorlig, brast i en høj og vedholdende latter.

Jens blev purpurrød og sprang op fra bænken. "Hvad Fanden skal det betyde? Du kan svare nej til det, jeg siger; men det er ingenting at sidde og grine af."

"Tilgiv mig, lille, kære Jens Brok," sagde Erik Banner og strakte ham begge sine hænder i møde, "men hvordan er det dog, du ser ud? Kom og betragt dig i spejlet. Du har jo malet hele dit røde forhår og dine lyse øjenbryn sorte, og det så dårligt, at farven er blevet siddende rundt omkring på huden."

"Ho, ho, hoo!" sagde Jens og tørrede sig frimodigt med hånden i panden. "Er der ikke andet i vejen. Hvorfor skulle jeg ikke gøre håret sort, det begynder at blive lovlig gråt i de sidste dage. Fanden tage mig! om det ikke er af lutter sorg og kærlighedsbryderi. – Men det var nok ellers ikke om det forhår, vi skulle snakke. Hvad siger du om mit frieri? Vil du have mig til svigersøn? Jeg skal strø blomster på jorden for hende og holde hende bravt med pynt og klæder og stads."

"Ja, du lovede det netop," afbrød lensmanden ham. "Men må jeg svare dig ærligt og ligefremt, så synes jeg næsten, du er lovlig gammel for Else. Du har fyldt de to snese såvel, hun er kun et barn endnu."

"Jeg er da en farlig stærk mand alligevel," påstod Jens. "Jeg kan vippe dig over ende som et halmstrå. Jeg kan bære en tønde malt i mine tænder. – Sig ja, Erik Lensmand, så skal jeg bygge dig en ny teglovn ude på stranden, jeg skal også betro dig, hvordan det hænger sammen med den livsgerning, jeg har at forrette, som du så tit har spurgt om. Jeg skal strø blomster for hende og holde hende bravt med pynt og stads."

"Det har du nu fortalt tre gange; men jeg kan alligevel ikke give noget svar, den sag må Else selv afgøre, hun er en lille, forkælet en, som er vant til at få sin vilje. Gå op i stuen til hende, nu sidder hun vist alene derinde og spinder på sin rok, så kan du høre hendes mening, uden at de andre behøver at få det at vide."

Jens så forbavset i vejret. "Hvad skal det til, hvorfor må de andre ikke få det at vide? Jeg vil følge dit råd, Erik Eriksen; men det skal min salighed gå efter skik og brug, jeg venter hellere, til vi har spist middagsmad, og alle er til stede. Der har du min hånd, hun siger nok ja, hvad? Jeg skal blive dig en brav svigersøn, det kan du tage forgift på. Godmorgen!"

"Tøv lidt, Jens, jeg har endnu et råd til dig, som du vil stå dig vel ved at følge. Gå ud og vask dig ren i ansigtet, før du taler med Else, og giv dine hænder lidt med det samme."

"Synes du?" sagde Jens, "det plejer jeg ellers kun at gøre om søndagen; men det kan gerne være, at det hjælper, de pigebørn er så løjerlige, Fanden selv kan ikke blive klog på dem. Godmorgen!" Dermed vendte han tilbage til sit kammer og kom ikke til syne igen før middag.

Det, han imidlertid tog sig for, og det, der i den sidste tid næsten uafbrudt havde beskæftiget ham indenfor den omhyggeligt tillukkede dør, var en dyb hemmelighed, som i dag skulle blive afsløret. Jens havde med egne hænder omsyet hele den smukke og spraglede dragt, han fik foræret af Erik Eriksen dagen efter hans komme til Kalø. Trøjen fandt han nemlig for lang i ærmerne, den slog folder i ryggen, benklæderne var af et gammeldags snit, alt dette måtte gøres om. Først sprættede han tøjet op, klippede sig et mønster og red til Århus for i al hemmelighed at købe, hvad han manglede til sit arbejde. Dernæst begyndte han at sy, sprættede op igen og syede på ny; alt dette tog tid, men han havde også stor glæde af sit arbejde. Da koften var færdig, sad den som støbt på ham, med benklæderne gik det derimod mindre heldigt. Jens havde nemlig glemt, da han klippede tøjet, at lægge sømmerum til, som det hedder i kunstsproget; derved blev de noget snævrere, end skik og brug var, så snævre, at det næsten ikke var ham muligt at samle benene, at bøje og bevæge dem kostede endnu mere umage; men det lod sig nu ikke forandre.

Da middagsklokken lød, trådte Jens ind i fuld pynt til den forsamlede familie, lidt rødere i kinderne og på næsen end ellers, det kom af, at han havde vasket sig. Forhåret viste endnu den skinnende sorte farve, som Erik Banner havde beundret for lidt siden, om skægget gjaldt det samme, blot med den forskel, at forskønnelsesmidlet her ikke var rigtig jævnt og heldigt anbragt, således at hårenes naturlige rødgule farve på flere steder blandede sig med den kunstige. Jens smilede, da han trådte ind, og stod stille i døren, med begge arme strittende ud fra siderne. Han havde spenderet en ekstraudgift på sig til en ny, hvid fjer og svingede hatten frem og tilbage, idet han med stive knæ trådte frem og hilste til alle sider. De tilstedeværende måtte anvende stor kraftanstrengelse for at vedligeholde en sømmelig alvor; den eneste, som gav sin stemning luft, var Karen, hun slog hænderne sammen med en jublende latter og sprang op fra bænken.

"Ridder Jens er mageløs!" råbte hun, stak sin hånd ind under hans arm og drejede ham rundt på gulvet. "Prægtig! Helt ukendelig, på næsen nær, og hvor den dragt klæder! – I skal sidde hos mig ved bordet, så jager vi Gregers bort, vil I ikke nok hjælpe mig, kære ridder Jens? – Siden spadserer vi ud i haven, vi to alene, mens de andre sover til middag, jeg viger ikke fra jer den hele dag."

Jens smilede godmodigt. "Lad mig være," sagde han, "jeg har ingen lyst til at fjase; nu skal det åbenbares, før pater læser til bords, og vi sætter os ned til vor middagsmad, hvad mit hjerte så længe har båret i løndom."

Han gjorde sig fri for Karen og gik langsomt hen til Else, som holdt sig halvt skjult bag sin moder. Sporerne klirrede, det fede, rødbrune ansigt havde et udtryk af dyb alvor, øjeblikket var højtideligt og stemningsfuldt.

"Kommer med frænders og kære venners samtykke," begyndte Jens i en prækende tone, "for at adspørge jer, høviske og ædle jomfru Else, Erik Eriksen Lensmands yngste datter, om

I vil være min hustru og mage og følge mig til Sindinggård og leve der i herlighed og glæde? – Det lover jeg for Gud og alle hellige mænd, at blive jer en god husbond og strø blomster på jeres vej og holde jer med klæder, pynt og stads som den bedste adelsfrue i kongens riger og lande."

Else rødmede, hun så først på Jens for at overbevise sig om, at det også virkelig var alvor, derefter fra den ene til den anden, hun ville være tilbøjelig til at betragte det hele optrin som en slet spøg, hvis der ikke havde hvilet et så alvorligt og højtideligt udtryk over ridderens ansigt. Under den tavshed, som fulgte efter hans erklæring, henvendte Torsten Trolle nogle dæmpede ord til lensmanden og brast derpå i en høj og spottende latter.

"Hvad er der i vejen med jer?" spurgte Jens.

"Siden I spørger, får jeg vel svare, skønt jeg kun er gæst på Kalø ligesom I og har intet med sagen at gøre. Jeg hviskede nys til Erik Eriksen, at det, I står og siger her, er en spøg, der skikker sig ilde for en mand i jeres alder. I kunne jo snart være den unge jomfrus bedstefader; men som sagt, sagen kommer ikke mig ved."

"Det har I ret i," svarede Jens. "Jer allermindst, siden jomfru Else nok har vraget jer og ville ikke have med jer at bestille, efter hvad der snakkes om; men I er nidkær og slemt misundelig endda, det har jeg længe mærket, I går og ser jer sur på hver, som kommer hende nær, ho, ho, hoo! – Ville hun blot sige mig ja, skulle vi min sjæl nok komme tilrette med *jer*, kan I tro."

"Hvad mener I?" spurgte Trolle og trak foragteligt på skulderen.

"Jeg mener, at hvis I kom os for nær, skulle jeg rende jer min kårde durch og duren, så både sol og måne kunne skinne igennem jeres syndige krop. Jeg har stanget den gedebuk, der havde værre horn end I." Uden at høre efter Torstens svar, vendte han sig om til Else, støttede den ene hånd mod gulvet, mens han knælede ned foran hende og gentog sin bøn med de samme blomster og gyldne løfter, han allerede én gang havde anvendt.

Else rystede på hovedet, hun var lige ved at briste i gråd. "Jeg vil blive hjemme hos min moder," sagde hun og slyngede armene om fru Banners liv.

Situationen, som hidtil blot havde været komisk, begyndte nu at blive pinlig, der opstod en pause, under hvilken Jens Brok blev liggende knælende på gulvet og så højst bedrøvelig ud. Han havde just begyndt på en beskrivelse af Sindinggård og alle dens herligheder, da Gregers Ulfstand afbrød ham, lagde sin hånd på hans skulder og hviskede så højt, at enhver i stuen kunne høre det: "Jens! Nu revner dine bukser på knæene."

Jens blev blodrød, han greb hurtigt med begge hænder ned efter den antydede skade og sprang i vejret. "Det er jo løgn i din hals!" råbte han, efter at have forvisset sig om, at Gregers tog fejl, men dermed var også hans sag uigenkaldelig tabt. Else lo, Karen lo, dansede, klappede i hænderne, alle de øvrige tilstedeværende lo, til sidst satte Jens begge sine knyttede hænder i siderne og lo med, skønt hans latter ikke klang så friskt og naturligt som ellers. Han forlod også straks efter spisesalen uden at komme oftere til syne den dag.

Næste morgen regnede det. Jens gik og pakkede sit tøj sammen. "Jeg bliver her ikke en time længere," forsikrede han enhver, som kom ind i stuen. "Nu må jeg give mig til at være pilgrim og slås med morer og løver og forgiftige krukkedilier, til jeg lægger mine ben i det fremmede land. Den sorg i går vil blive min helsot, det fornemmer jeg nok."

Henimod middag klarede vejret op, solen skinnede. Skytten kom og fortalte, at der var fundet friske spor af en grævling, som havde gravet sig ind i grusbanken udenfor hestehaven. Over denne tidende glemte Jens sin kvide, han fik en mand til at følge med og gik ned til hestehaven, væbnet med hakke og spade og en stor låsbue over skulderen. At grave grævlingen ud var et arbejde, som tog tid, men som også fængslede ridderens hele tilbøjelighed. Først opsøgte han de forskellige indgange til hulen og stoppede dem på én nær, derefter lod han bonden udvide den sidste åbning og fyldte det gravede hul med halm og lyngkvas, som de stak ild i. Jens kom heller ikke til middagsbordet den dag. Da arbejdet var fuldført, lod han bonden gå, satte sig på banken og tog et stykke mad og en læderflaske frem for at holde måltid, mens han ventede på virkningen af den kvælende røg, som lyngen og halmen bragte ind i grævlingens hule.

Esra kom gående ud fra skoven, standsede foran ilden og hilste, da han fik øje på Jens Brok. "Det stykke arbejde får I ingen nytte af."

"Da mener jeg dog, det er forsvarligt gjort," svarede Jens.

"Det ser sådan ud; men grævlingen, I har stoppet til for, er ikke inde i sin hule, jeg mødte ham for lidt siden, luskende om mellem stenene ved den gamle jynovn. Der ligger en god låsbue, ser jeg, har I en bolt, kan I tage den grævling, inden han går i grav igen."

Jens Brok sprang op. "Følg med mig og vis mig stedet," sagde han og stak sin mad i lommen.

De forlod grusgangen og gik ind over marken, Esra foran.

"Du har jo ord for at være en dygtig skytte, efter hvad Torsten til Lynnerup fortalte. Nu kan du tage buen, så vil vi se, hvad du duer til. Ikke fordi jeg selv står tilbage for nogen. Jeg har ikke kendt ret mange, som jeg vil holde for min ligemand i disse lande; men jeg er træt efter det svære arbejde i dag og ryster vist på hånden."

Esra tog buen. Lidt efter kom de ind på en åben plads mellem træerne. Midt på denne var der en høj og på højens top et gammelt offersted, hvis mosbegroede gråsten, halvt skjulte mellem nælder og bregner, lå sprængte og væltede ud af deres oprindelige leje. Esra greb ridderen i koften og drog ham ind bag en busk, mens han pegede ind mellem stenene. Jens så intet og ville just give det tilkende, da buestrengen klang, og en mørk genstand rullede ned i lyngen fra højen.

"Der ligger den," råbte Esra.

"Det kalder jeg intet mesterskud," sagde Jens, da de kom hen til grævlingen. "Du var jo knap fire favnemål borte. Jeg har gjort anderledes skud i mine dage, men lige meget, nu vil jeg give dig tre skilling danske, som jeg har her i min pung, så gælder det skud for mit, og du tier stille med, at det var dig, der hjalp til, ellers skal jeg min sjæl stoppe munden på dig."

Jens betalte pengene og tog en snor op af lommen, hvormed han bandt den døde grævling over den ene skulder. "Det var nu det," vedblev han. "Så er der endda en anden sag, som vi to skal snakkes ved om. Kan du mindes den aften, vi mødtes nedenfor Skjerring Kloster, da jeg drog bort fra de kære gråmunke? Vi talte om Gyrre Våbensmed, og du sagde, du vidste, hvor han var at finde. Nu kunne jeg nok have lyst til at få den mand i tale."

"Han bor så langt borte, og der går en træls vej til hans sted."

"Det hjælper ikke. Vi må derhen alligevel. Jeg søger besked hos ham for en kammerat, en ven af mig; den våbensmed kender noget til en historie fra gamle dage, og det er os af sær vigtighed at få at høre, hvad han ved."

"I har vist tøvet lovlig længe efter den besked. Gyrre er blevet gammel og aflægs nu og husker ikke mere, hvad der er sket tilforn."

"Jeg fik så bandsat travlt i den sidste tid og har ikke haft stunder til at tænke på ham før i dag; men der er jo længe til aften, lad os se, vi finder manden."

"Gyrre ligger på sottesengen, hans timer er talte. I aften bringer munken ham den sidste olie."

"Men Guds død og pine! Det haster da så meget mere, af sted med dig, gå foran og vis vej!"

Esra blev stående. "Hvad ville I have besked om? Det, Gyrre ved, ved jeg også, måske endnu lidt mere."

"Du må da kende ham meget nøje."

"Han er min fader."

Jens Brok trådte et skridt tilbage og satte begge hænder i siden, mens han vedblev at stirre på Esra. "Din fader!" gentog han og stod nogle øjeblikke fordybet i eftertanke, "hvem var da din moder?"

"En bondekvinde ovre fra Galten Herred. Hun ligger nu begravet indenfor den kirkemur ved Vinding."

Der hvilede en usædvanlig alvor over ridderens åsyn, idet han lagde sin hånd på Esras skulder og udbrød: "Følg med hen til Gyrre, jeg må se ham og tale med ham, hvordan han end er faren, det jeg har at spørge om, vil han mindes, så længe han drager vejret, sådan noget glemmes ikke. Det gælder om at få lys i den hemmelighed; der er mange fornemme folk indviet deri, må du vide."

"Ja, hemmeligheder har vi haft nok af, han og jeg; de fornemme folk, I taler om, vidste vel, hvem de gav dem til, lige meget har det fremmet. Gyrre Våbensmed ligger nu på strå og har ingen til at række sig en hånd for alle dem, han hjalp; hans søn –"

"Hans søn! Bliv ved, hvad ville du sige?"

"Nå ja, hans søn er der, hvor han ikke skulle være. Lad os så gå."

Esra skred ind i skoven og valgte en af de mange, bugtede stier, som kreaturerne eller vildtet havde dannet, Jens Brok fulgte efter. Da de kom ned til vildtvogterens hytte, standsede ridderen en lille dreng, løste den døde grævling fra sin skulder og sagde:

"Bring den karl op til Kalø, du lille dreng, når du så hilser fra ridder Jens Brok, giver de dig nok en mellemmad for din gang."

Drengen tog grævlingen forsigtigt i benene, og Jens gik videre med Esra. En tid lang fulgte han ham i tavshed, derefter standsede han og tørrede sin pande. "Du går bandsat hurtigt, ikke fordi jeg nok kan følge med; men det værker i mit ene ben efter det skudsår! Lad os nu snakkes lidt ved, så falder vejen mindre træls, fortæl mig noget om din fader."

"Hvad skulle det være, og hvad er der at sige om en fattig mand, som al sin tid har måttet arbejde for det daglige brød, løbet rundt og drejet sig som en møllekværn, uden derfor at komme videre."

"Han gjorde nok gode våben i sine unge dage."

"Folk sige det, derfor kan han takke mester Garbens, den rhinske smed, som bosatte sig i Randers, hans lige skal ikke have været kendt i landet; det var ham, som smedede vor konges bedstefader den ringskjorte, så trofast, at hverken bolt eller kniv kunne gå igennem den."

"Hvem satte Gyrre i lære hos den rhinske smed?"

"En, som ville ham vel, en, hvis hest kom til at ride ham over ende og slå sin sko i hans pande, da han var en lille dreng. Godt kom han fra det, men rytteren glemte det alligevel aldrig siden, Gyrre ikke heller."

"Hvad hed den velgører? Det må have været en mægtig og fornem en."

"Ja måske, jeg har glemt navnet." Jens gik lidt og betænkte sig, han var ikke rigtig tilfreds med, at Esra så forsigtigt undveg ethvert af hans spørgsmål og slet ikke indlod sig på det, han helst ville. Var ridderen i stand til at opstille en fælde, forstod Esra ligeså behændigt at undgå den. Dette forringede dog ikke interessen for ham, tværtimod, Jens lagde nøje mærke til ethvert af hans ord og betragtede ham uafbrudt og forskende, så ofte gangstien tillod dem at gå ved hinandens side.

"Har du aldrig hørt din fader nævne Signe Rud til Hessel?" spurgte han noget efter i den ligegyldigste tone, han kunne finde.

"Min fader har nævnt så mange fornemme folk, de havde jo deres gang i hans værksted. Hvem kan huske dem alle? Men I går og spørger og fritter og er dog selv ræd for at sige noget. Nu er jeg ked af det. I kommer ingen vej på den vis. I må stole på mig, herre, eller også tie stille. Se at finde på ordene, for at vi kan få fat i meningen. – Hvad er det, I vil vide?"

"Den Signe Rud blev der talt meget om, før Vorherre lukkede hendes øjne, hun var køn, vel optugtet og vandt alle mennesker ved sit milde væsen. Der er dem, som siger, jeg ligner hende. Folk fortalte, at hun som ung pige holdt mest af den lange Jørgen Arnfeldt fra Rugård; men derom vides dog intet for vist, hun giftede sig siden med Lave Brok til Estrup, det er sikkert nok, de fik sig en søn, som hed Jens, og han spadserer her ved din side."

Esra trak på skulderen. "Den historie lader sig også fortælle på en anden måde. Nu skal I høre: Der var en fornemme jomfru, som hed Signe Rud fra Hessel, til hende kom Jørgen Arnfeldt og bejlede i tugt og ære. Faderen sagde nej, men Signe sagde ja, og derved blev det. Så kaldte de Jørgen i rostjeneste over til Sverige, og det lo Kristen Rud af, han mente da, at de fik fred for den bejler. Noget før han skulle af sted, drog Signe i besøg til sin faster på Høgholm, det sagde hun i det mindste hjemme; men natten efter holdt Jørgen Arnfeldt bag Høgholms have med væbnede folk og heste, Signe kom ud, han løftede hende op i sadlen, så red de bort i mørket, over ad Århus til. Der var Jørgens broder prior i Sortebrødreklosteret, han viede de to og sagde dem for rette ægtefolk at være."

"Ja, sådan fortalte folk," råbte Jens heftigt og standsede. "Men det skal pinedød bevises, før jeg tror det."

"Det er bevist. To fribårne mænd var vidner til, hvad der skete."

"Ho, ho, hoo!" lo ridderen og gned sig i hænderne. "Der er min sjæl hverken bevis eller vidner i den sag. Jørgen Arnfeldt kom aldrig hjem igen fra Sverige, hans to fribårne mænd ikke heller."

"Der er vidner endda; tier de levende, vil de døde tale, ifald det gøres nødig. Men I siger mig jo ikke, hvad det er, jeres ven eller kammerat vil vide besked om."

"Fanden i vold med den ven, jeg fornemmer nok, man helst må tale rent ud af posen med dig. Det er mig selv, som kommer for at spørge den våbensmed, hvad han ved om Jørgen Arnfeldt. Der gik ord om et lille barn dengang, Jørgens søn, som Gyrres kvinde fik at vare på; men folk siger jo så meget, det er vel løs snak til hobe."

Esra så op på ridderen uden at svare.

"Nå, tal dog, hvorfor går du og kigger så spotsk på mig?"

"Hvad er det for et barn? Det nytter ikke, I prøver på at krybe uden om sagen, hr. ridder, tal ligefremt, så skal jeg svare jer."

Jens Broks tykke læber skælvede lidt, hans stemme blev mere lav og hviskende: "Du tosse! Kan du ikke forstå mig?" mumlede han. "Når jeg spørger om det barn, taler jeg jo om min moder."

"Jo, det forstår jeg, og hendes ære giver I nu mig at forsvare. Det går sælsomt til! – Fru Signe var Jørgen Arnfeldts ægteviede hustru, jeg har sagt det, og I ved det selv ret godt, derfor kan vi gerne tale om hendes barn. Mens manden var borte, fik hun en søn, men det måtte ikke vides, derfor drog Kristen Rud med hende til sin søster, abbedissen i Mariager, hvor det bedre kunne dølges. Det lille barn tog de fra moderen, skønt hun så mindelig bad om nåde. – Ja, det var en striks herre, den Kristen Rud, han vidste, hvad han ville, for ham var Signe ikke gift, og hendes bønner lo han af. Hun måtte hjem til gården igen, og barnet satte han ud til fremmede. Er det ikke så? Hav dog lidt mod, herre, og tilstå det, I ved; ret straks skal I få værre ting at høre, som I ikke kender til. Han og Jørgens fader havde ligget i strid om en strimmel sumpet land nede ved Stubbesø, ikke bredere, end at en mand kunne springe over det; men Rud fik ingen ret dengang, og det skulle nu gengældes. Desuden var Jørgen Arnfeldt en fattig mand, som sad hårdt i det, og Signe havde længe haft en bejler med gård og meget gods, det blev jeres fader, hr. Lave Brok. Mens hun lå syg i Mariager, skikkede Rud sin livskytte, Markus Dam, i ærinde til Sverige, han kom tilbage og forklarede, at nu var Jørgen faldet for svenskernes hånd, skudt igennem brystet. Dermed var den sag til ende.

En vinterdag, mange år efter, gav Markus en anden forklaring; da var han ude for at skove egetræ og faldt ned og slog sig til døde i skoven. Mens han lå der og stønnede og jamrede sig, påstod han for alle dem, som kom til, at Guds straf var over ham, fordi han havde gjort sin nådige herre til vilje og skudt Jørgen Arnfeldt igennem ryggen. Det, han skriftede den dag, var der også vidner på, en af dem er vi nu på vejen til. Da Kristen Rud hørte, hvad Markus Dam havde bekendt, rystede han på hovedet og mente, det havde kun lidt at betyde, hvad en døende mand sagde, som ikke længere var ved sin fulde fornuft. Han satte også sin vilje igennem med datteren og trolovede hende med hr. Lave Brok. Signe var svag og let at bøje. Da den tunge tidende spurgtes om Jørgen Arnfeldt, så folk hende gå inde i skoven og vride sine hænder og græde sine modige tårer; men der var dog lidt af Kristens sind i hende. Dagen efter trolovelsen gik hun ind i Ruds sengekammer og skød slåen for døren. Din vilje er da fuldbyrdet, herre fader, sagde hun, og jeg er givet hen til den, du bestemte, men nu har jeg et ord at sige, som også skal stå ved magt, jeg vil se mit barn igen og vide, om I er gode imod det, hører du, jeg vil. Nægter I det, tager jeg aldrig hr. Lave til husbond, jeg siger nej oppe foran alteret, du skal lade lyse for mig til graven, før det bliver til bryllup, jeg løber min vej og tager livet af mig, søen er dyb nok til at skjule min nød og elendighed, og hvad er der andet tilbage?"

Jens Brok smilede vantro. "Med forlov at spørge, hvor kan du vide, hvad fader og datter sad og talte om indenfor lukkede døre?"

"Har I glemt den aften, I var nede ved Skjerringå efter de ørredfiskere og traf en fattig kvinde der, hun har været jomfru Signes barnepige og blev siden jeres amme. Herskabet snakker, folkene lytter, det er så gammelt."

"Du går vist også og lytter og spejder, du!"

"Det er jo min bestilling for tiden, jeg bliver betalt derfor. – Kristen Rud sad og grundede lidt på jomfru Signes ord. Han kunne se af hendes mine, at det var alvor. – Vil du være en rar pige og lystre din kære fader, når du får den lille dreng at se? – Det lovede hun med hånd og mund på Kristi kors, og næste dag red de ned til bondekvinden, som havde barnet i pleje. Så kom hun sig igen, synet af det barn gød nyt blod i hende, og Kristen Rud var vel til mode derover, hr. Lave ligeså. Signe var en rig pige, som havde sin mødrenearv ubeskåren, hun tog desuden arv næste vinter efter en faster på Høgholm. – Se, nu har jeg betroet jer, hvordan det gik, før jomfru Rud fik Lave Brok, fortæl I nu mig, hvad der skete siden."

"Ja, hvad skete der? De holdt bryllup i pragt og herlighed, så drog de hjem til min faders gård, og siden tog han fru Signe med til det store dystløb ovre i København, hvor han fra Jens Juul vandt den drevne sølvstob, som endnu står spart hjemme i skabet. De to levede min sjæl i lyst og glæde, Lave var hende en rigtig god husbond, det skal hans værste fjende sige."

"Men den lille dreng, hvad blev der af ham?"

Jens lod ikke til at have hørt dette spørgsmål og vedblev: "Efter nogle år fik de dem en tyksak af søn, det er mig. Jeg kan huske min fru moder så tydeligt, hun var en mild og kærlig sjæl, som du nylig sagde, hun ville kun hvad godt var; men hun havde et tungt sind, det jo ingen kunne gøre ved, hun græd vist mere, end hun lo. Til sidst tog Vorherre hende til sig og gjorde hende lyksalig udi Himmeriges rige."

"Men drengen, drengen! Hvorfor taler I ikke om ham?" gentog Esra heftigt og bydende.

De to mænd havde under deres samtale efterhånden skiftet rolle. Jens Broks overlegenhed forsvandt. Følte han sig måske bevæget af det, Esra fortalte, eller ved mindet om moderen? – Det lod næsten således. Hans ansigt antog større alvor, og hans stemme lød mere blød og sørgmodig, mens Esra gentog:

"Fortæl, hvad I ved om Jørgen Arnfeldts lille søn."

"Jeg ved ingenting, du! Det er jo netop ham, Gyrre skulle give mig besked om. De nævnede ham aldrig hjemme."

"Er det også vist, Jens Brok, nævnede de ham ikke?"

"Aldrig!" gentog ridderen bestemt, men standsede derefter og lod til at kæmpe med sig selv, før han fortsatte: "Jo, én gang. Jeg ved ikke, hvordan du bærer dig ad med at tvinge mig til at tale, jeg kan ikke dølge noget for dig. Nu skal du få den hele sandhed at vide: Min fader blev slået fordærvet af den forbandede hest, vi købte på Sankt Olufs marked i Års, det har du vel nok hørt tale om. – Ikke? – Jo, der skete et stort jærtegn ved samme lejlighed. Fogeden havde knubset Niels Pil, det asen, fordi han ville ikke lange hø op, lave mente, han nok kunne tåle lidt endnu, og sagde, de skulle sætte ham op at ride på træhesten hjemme i gården. Jeg glemmer aldrig den dag, det var første gang, jeg fik de løjer at se. Der sad Niels Pil da, strunk og stiv og studs og tvær og rynkede panden, mens de bandt den ene sten større end den anden fast til fødderne. Han bed tænderne sammen uden at give et kny fra sig, før de løste ham ned, da han ikke kunne tåle mere. Så løftede han begge arme truende op imod fader og mig, som stod på trappen og så til. I dag er det vist Sankt Balthasars dag, sagde han, husk vel på det, nådige herre. I har givet mig en slem hest at sidde på, kanske I vil komme til at ride en, der endnu er værre. Ingen af os agtede på den sludder, før vi fik vor ny hest hjem. Da fader kom ind i gården, slog den ud, kastede ham af, trådte ham fordærvet, og det gik for sig netop på samme sted, hvor træhesten havde stået den dag, Niels var oppe at ride. Han kom ud af stalddøren og så til. Mens de bar Lave op, sagde han så højt, at alle hørte det: I dag er det Balthasars dag; så vidste vi nok, hvad det skulle betyde. Prioren, som tog skrifte, mente også, at det var en Guds straffedom, derfor har jeg heller aldrig siden kunnet lide den hellige Balthasar; sådan en skidt knægt, som kun volder folk fortræd, han skulle Fanden ikke være helgen, hvis jeg måtte råde – da min fader fornam, at døden stod for, kaldte han mig hen til sengen, jagede de andre ud og betroede mig, at jeg på moders side havde en ældre broder, som ingen vidste ret besked om; folkene, han kom i hus hos, var flyttet bort og holdt sig skjult i en fremmed egn, så Lave ikke kunne få dem opsporet siden. Derefter kom den hele historie, du nylig fortalte, om lange Jørgen Arnfeldt og hans bedrifter. Lave føjede til, at min fru moder havde ladet skriftkloge munk, Søren, ovre fra Skjerring sætte et brev op, hvori hun bestemte, at hele den store sum af hendes egne midler, som hun myndig tog i arv efter fasteren, og som stod i Sindinggård, skulle være urørlig for mig og mine i halvtredsindstyve år, hvis da min halvbroder kom til syne inden den tid og beviste sin ret som ærlig og ægtebåren søn, skulle pengene deles mellem ham og brødrene ovre i Skjerring, blev han derimod ved at være død og borte – det de brave helgener oppe i Himmerige være så freundlige at unde mig til vederlag for den alterdug, broderet med hedensting, og alle de mangfoldige tykke vokslys, jeg har spenderet til deres ære og fornøjelse, mens jeg lå syg af tandværk og hold over lænderne – så skulle det hele gå over til Laves slægt. Da min fader havde betroet mig dette, rejste han sig op i dynerne, så slemt bister og arrig ud og lagde sin hånd på mit hoved, mens jeg bøjede mig ned over hans seng. – Nu ved du, hvad der var mig og din moder imellem, hviskede han, og hvad der har forgiftet alle vore dage, jeg kan ikke lide den knægt og ønsker, han sad inderst i Helvede. Agt derfor kønt på, hvad jeg formaner dig til, du skal ske al landsens ulykker, om du ikke handler derefter. Kanske han er død, kanske også han lever og kryber om i en eller anden krog af landet, det ved kun den våbensmed Gyrre; men før Signes midler og gods nogensinde kommer Jørgen Arnfeldts dreng til gode, skal du platud øde og sætte det hele overstyr. Kost ingenting på gården og dyrk aldrig op af heden, brug, hvad du kan, og agt nøje på, min kære søn, at det, der tilkommer ham, kan blive så klejnt og så nedrigt som muligt. Når du opfylder denne din kære faders sidste bøn, vil jeg give dig min bedste velsignelse og sidde og bede for dig i

Paradis, spoler blot så meget, du kan, for ham, det er den livsgerning, jeg giver dig at øve. – Med disse formaninger lagde min hr. fader sig ned og bad mig kalde de andre ind og tænde vokslysene på kandelabrerne omkring sengen, så hensov han salig samme aften, just som de ringede til solnedgang, og fik sig siden en jordefærd så prægtig, som nogen adelsmand kunne forlange. – Hvad jeg har betroet dig, Esra, kender ingen anden til, og mere end det, jeg fik at vide den aften, har jeg ikke hørt om min broder, hverken før eller siden. Men jeg har trolig øvet den livsgerning, min salig fader gav mig, det kan jeg sige som en ærlig og retskaffen mand, Sindinggård ligger forfalden og øde, murene er færdige at revne og dratte ned over hovedet på en, vind og regn suser gennem hullerne i taget. Gyvel og den stride lyng gror på alle marker. – Det satans barn! Han har voldet stor sorg og ulykke i vor slægt. Nu vil jeg ned til Gyrre og høre, hvad han ved."

"Jørgen Arnfeldts søn er død, han ligger forvaret tre alen dybt under kirkegårdsjord, de undte den stakkel ingen fred heroppe og så på ham med for onde øjne, til at han ret kunne trives. Min moder lagde ham ved sit bryst og gav ham sin mælk at drikke, den gode fru Signe kom ned i vor hytte, når hun kunne liste hjemme fra, hun vuggede ham i sit skød, hun blev ved, når han lo, og sang og læste bønner over hans hoved; det forslog ikke, de var for mange til at ville ham ilde, han tog kun lille plads op på jorden, og den undte de ham endda ikke, så skikkede Vorherre bud efter ham og tog ham op til sig. I kan sove trygt og roligt, ridder Jens, den dreng kommer ikke og spørger efter sin arv. Er det jeres mål at lægge Sindinggård øde, har det længe været unødigt. – Gud bedre det for en livsgerning, I har haft at øve."

"Det kan nok være, jeg har også tænkt noget på det," sagde Jens og bøjede hovedet, som om han undså sig for, at Esra skulle møde udtrykket i hans øjne. "Hun led, min moder, og hendes religion var ikke slet den samme som Laves, han satte alt på at få sin vilje, hun i at give efter. Hun var så from, så mild og blød, når hun så på en med øjne, der fortalte, hvor gerne hun ville hjælpe. Det kunne græde indeni mig, og jeg kom i strid med mig selv, ikke ofte, men dog af og til, når jeg huskede på, hvad *hun* helst ville, og så det, min fader forlangte den aften, de tændte vokslys over ham. Det får nu at være, jeg går ikke her for at skrifte, hvad jeg har følt og tænkt, men hvad der er sket."

Mens Jens talte, lød en langsom og højtidelig sang gennem skoven. Nede på vejen kom to munke, hvoraf den ene bar et krucifiks på en stang, den anden en hostie indsvøbt i et guldbræmmet klæde. Foran munken med hostien gik en hvidklædt kordreng og svingede røgelseskar. Af og til sang de nogle sætninger af en latinsk salme; hvor vejen blev bredere, ophørte sangen, de to mænd gik da jævnsides hinanden og begyndte i et dæmpet sprog en meget verdslig samtale. Esra drog ridderen ind mellem buskene, da han hørte sangen.

"Der har vi munk Klemmen, han bringer Gyrre den sidste olie, som jeg sagde jer før; men der kommer en ridende efter ham hist inde; han må ikke se mig, lad os høre, hvad han har at sige "

Jens Brok gjorde en åbning mellem løvet, han så en rytter og kendte Torsten Trolle, som kom ridende efter de to munke. Aftenen brød frem, solen gik ned og spredte et purpurlys over det friske løv, skoven var opfyldt af fuglesang, det kvidrede og jublede og kaldte fra hver en gren, solsorten og droslen, bogfinken og irisken, hver på sin melodi. Ovre fra Skjerring Kloster tilkendegav kirkeklokkens dumpe, afmålte slag, at en døende blev berettet. Da munkene blev opmærksomme på hovslagene af rytterens hest, gik manden med korset foran, og deres vekslende salmesang lød atter, mere andægtig og vedholdende end før. Torsten red hen til pater Klemmen, som blev ved at synge og holdt øjnene sænkede mod jorden.

"I kom ikke, som I lovede forleden," sagde han. "Jeg var ovre i klosteret, der viste de mig herned. Jeg må tale med jer."

"Det lader sig ikke gøre nu. Jeg går i kirkens ærinde for at bringe sakramentet til en døende."

"Han får at vente lidt, eller lad broderen der gå i jeres sted; det, jeg vil jer, er snart sagt."

Klemmen betænkte sig, han vekslede nogle ord med munken, som stod ved hans side, og rakte ham hostien.

Derefter gjorde han korsets tegn og bøjede sig med krydslagte arme, idet de to andre fortsatte deres vandring. Han var nu alene med ridderen. Jens Brok og Esra holdt sig tavse og ubevægelige inde i skjul bag busken.

"Hvorfor Fanden kom I ikke?" udbrød Torsten heftigt og bøjede sig ned over hestens hals mod Klemmen. "I lover og lover, og det bliver ingenting til."

Munken så sig om. "Haster det da så meget?" spurgte han smilende.

"Det kan I lade mig om, jeg har sagt jer, hvad der var på færde. Der sidder en fangen mand på Kalø, han har foden i stigbøjlen og kan rende sin vej – Fanden i vold, i morgen, i aften, straks, om det skal være. Folkene deroppe lukker øjnene eller gør det, der er værre, de holder med ham. Han vil kongen og landet ilde."

"Skal vi sige, han vil også ridder Torsten Trolle ilde, for det er dog hans værste lyde," ytrede Klemmen og kastede sine små, lumske øjne op fra det bøgeblad, han stod og pillede hylsteret af.

"Han vil min sjæl også jer ilde. Han holder med Luthers den nye lære og vrager munken og pavedømmet; kommer han til Sverige og får magten, sker I og jeres kirker en ulykke til hobe, det kan I lide på."

Klemmen korsede sig. "Og lensmandens datter, jomfru Else, med de gule krøller, det rare barn, hvad siger *hun* til det?"

"Hun har intet med den sag at bestille, lad hende blive udenfor vor samtale."

"Hvordan var det? Den aften, I stod og lyttede ved døren deroppe, gav hun ham jo det lille krucifiks, hun havde fået af bisp Niels i Århus. På fodstykket af korset sad en signet oblat, som jomfru Else kyssede, hver gang hun bad om noget. Sådan fortalte I jo."

"Hvorfor djævelen står I og gentager al den snak her. Jeg kom til jer, jeg skriftede for jer, de sagde, I var en klog og durkdreven mand, en gavtyv, der kunne binde ild og sværd og forstod jer på det, ingen anden vidste. I lovede at hjælpe mig, hvis jeg ville skikke seks staldfodrede stude ned til jeres kloster, dem har I fået for tredive solskifter siden, hvad er det blevet til? I kommer ikke, I gør intet, I lusker af, når I ser mig. Jeg vil have redelighed på den sag."

Munk Klemmen stod og smilede, roligt og overlegent, mens han vedblev at pille hylstre af bøgebusken. "Den oblat, som var signet af vor hellige fader, kyssede jomfru Else, hver gang hun bad om noget, og rådede den onde fange til at gøre lige så," gentog han betænksomt og drillende.

"Ja, for Satan! Hun kyssede den, og han kyssede den, Gud fordømme hans sjæl! Det foregår uden sky henne foran vinduet, hver aften jeg gider set derover. Hvad så videre?"

"Hvor I pines af had og skinsyge, ridder Torsten, I, en stor og mægtig herre, i kongens gunst, hele verden for jeres fod, men viklet ind som en myg i et spindelvæv, vraget og vist tilbage af et barn, der hverken ville have jeres hånd eller hjerte. Det må også være hårdt! Det var altså oblaten – rynk blot ikke jeres mørke bryn, jeres ansigt ser så fortrukket ud, som om I skulle kvæles, det er næsten ikke til at kende igen. – Jeg har tænkt og arbejdet for jer, mens jeg var borte. *Jeg* har også en oblat, signet og god som den i fordybningen på korsets fodstykke, jeg ville have været op og besøgt jer i aften, når vi var blevet færdige med våbensmeden dernede. Se her!" Klemmen drog en lille blikdåse frem af koften og åbnede låget, "tag denne hvide oblat til jer, var den vel, pil ikke mere på den, end I er nødt til, og når I ser lejlighed, så list jer ind i Antikristens kammer, klæb min oblat oven på den anden, den er så lille, så uskyldig, det mærkes ikke; men I kan lide på, den gør sin virkning alligevel og er nok så sikker og kraftig som den anden." Torsten Trolle tog æsken og betragtede vekselvis den og munken, som stod og nikkede til ham. "Lad ham prøve på at kysse den," tilføjede Klemmen sagte, "så gør han jer ingen fortræd mere, os ikke heller!"

Torsten smilede, hans hvide tænder kom til syne under skægget. "Klemmen, Klemmen! I er en satan! Hvad er dog det, I lokker mig til at gøre."

"Ja, når I ikke synes om det, så lader vi det fare," svarede Klemmen og greb efter æsken. "I har spurgt, og jeg har svaret, I har forlangt råd, jeg gav jer det efter bedste formue."

Torsten beholdt æsken, vendte hesten og red tilbage i skoven. Klemmen stod og så hen efter ham. Før han gik videre, ned mod våbensmedens hytte. Da buskene på den bugtede sti lukkede sig efter ham, kom Jens og Esra frem fra deres skjul. Det varede lidt, før de talte. Jens Brok så med store, stirrende øjne og åben mund på Esra. Han havde plantet begge sine knyttede hænder i siderne og strittede ud med benene, det var nu hans udtryk for overraskelse.

"Den munk må jo være Djævelen selv," udbrød han. "Gud nåde Gustav Eriksson for hans oblat. Du forstod ham vel?"

"Ja, det er endda ikke så svært, til lykke er der nu flere om den hemmelighed, end de tro. Hør! hvor klosterklokken bliver ved at klemte, min fader dør, han ligger og tæller timerne, til jeg kommer; men hvis den rytter der når op til Kalø før mig, vil der blive stor nød på færde – jeg må efter ham. Af sted! Følger I med?"

"Jeg er ikke så hurtig til bens, vi har gået bandsat langt i eftermiddag, og det værker i min hofte efter det skudsår fra den sidste batalje i Tyskland; pil du foran, så lister jeg bagefter."

Esra gled som en snog ind mellem buskene, grenene bevægede sig, løvet raslede, så var han forsvundet. Jens Brok tøvede lidt endnu, han smilede og drog øjenbrynene i vejret. "Løb du nu med den besked," mumlede han. "Jeg må lidt mere ud at spadsere og drager Fanden ikke til Kalø. Nå! Sikken en afregning, det vil blive mellem mig og den rare munk Klemmen. Jeg siger ikke mere."

Aftenen brød frem, kragerne kom flyvende hen over trætoppene i store, skrigende flokke. Klosterklokken vedblev at ringe, langsomt og højtideligt. Munken, som skulle gå i Klemmens sted ned til Gyrre, var ikke kommet synderlig langt, inde i skoven havde han taget plads på et omfaldet træ, den tildækkede hostie stod i græsset, selv sad han og prikkede med stangen af krucifikset ind i en tue avner og knopskæl og morede sig med at se de røde myrer myldre frem, mens han ødelagde deres gange. Kordrengens røgelseskar lå på stien, munken gabte og strakte sig. Drengen plukkede anemoner og gule stjerneblomster; hans sorte hue lå i græsset, på issen var håret raget af ham i en lille plet, så stor som en sølvdaler.

"Er I ikke kommet videre, I dovne kram!" udbrød Klemmen, da han fik øje på dem. "Vi må af sted og se at blive færdige hos den våbensmed, det er ikke sikkert at drage gennem skoven ved nattetid. Tænd ild i røgelseskarret, dreng, og gå foran."

Drengen drog fyrstål og sten op af den ene lomme, hvorved der uforvarende gled et stykke hvedebrød og en halvspist hvidroe ud af den, han slog ild i nogle brændte klude, stoppede dem ind i messingkarret og dryssede en håndfuld stødte enebær over dem, da kullene fængede. Derefter ringede han med den lille klokke, han bar i en snor over brystet, og skred foran de to munke, som begyndte en ny vekselsang. Straks efter kom en mand, der vedblev at holde sig skjult for de andre af buskene, han pustede og stønnede, standsede, når munkene standsede, drak af en flaske, han bar om halsen, lyttede efter samtalen, når de holdt op at synge, og smilede så skadefro og ondskabsfuldt som vel muligt. Det var ridder Jens Brok, der var ude at *spadsere* lidt mere.

Våbensmedens hytte lå dybt inde i skoven mellem mægtige træstammer, der omkredsede en lille, åben plet, som kun blev synlig i få skridts afstand. En høj jordvold omgav et stykke opdyrket hede, hvori nogle krumme gange, indfattede af timian, lavendler og tusindfryd, betegnede en have. To gamle hyldetræer i udspring stod langs med den ene side af hytten, en stikkelhåret lænkehund stak hovedet ud fra et hul i muren og begyndte at hyle, da den hørte de fremmede. Sangen lød højere, efterhånden som de nærmede sig stedet, røgelseskarret dampede under kordrengens energiske svingninger, mens han på samme tid uafbrudt vedblev at ringe med sin klokke. En gammel kone viste sig i døren, med foldede hænder og bøjet hoved, da munkene standsede og stødte stangen med krucifikset ned i jorden. Klemmen talte nogle dæmpede ord, som hun besvarede med at ryste på hovedet og slå øjnene op mod himlen. Han gik alene ind, de andre tøvede udenfor. Det dæmrede mellem træerne, en fugtig tåge slog ned og forøgede skumringen. Hunden vedblev at knurre og gø, konen tyssede på den.

"Han plejer ellers aldrig at gøre støj, når der kommer gejstlige folk hertil," forklarede hun, "dem har han respekt for, han er så klog, så klog som et menneske, der må vist være en ulv eller et krondyr i nærheden hist inde." Og der var virkelig en ulv i nærheden, i skikkelse af en mand, som vedblev at liste sig langsomt og forsigtigt fra stamme til stamme, til han nåede ind under de to gamle hyldetræer, her standsede han foran en åbning i muren og lirkede ved lugen, til det lykkedes ham at få den højt nok op, så han kunne se og høre, hvad der foregik indenfor.

Lidt efter kom Klemmen ud til konen: "Der er ingenting at gøre, han dør i nat, men jeg vil blive her, til det er forbi, og våge hos ham og bede for ham *in extremis*. Kan hun lave mig noget godt til nadverkost?"

"Ak nej, ærværdige fader, jeg er kun betalt for at våge til efter solsæt. De siger, der går en varulv og en hinkefus af en gammel skytte med sit hoved under armen og spøger omme bag huset. Jeg blev her ikke for aldrig det, men jeg har sørget for at lukke dør og luger på klem, så den arme mands sjæl straks kan fare ud, når han er færdig, jeg har lånt en bønnebog til at lægge under hans hage, når han skal strækkes, der er også stukket et godt knippe dild op over indgangen, og dørtrinnet er gnedet bravt med rødløg, for at de onde gejster ikke skal komme ind og annamme ham. Nu falder mørket på, giv mig jeres velsignelse, så går jeg min vej."

Klemmen trak på skulderen og hviskede nogle ord til den anden munk, som tog stangen med krucifikset og forlod hytten, fulgt af kordrengen. Han var nu alene tilbage hos den døende.

Da han trådte ind i stuen, faldt lyset fra en stærkt osende tranlampe hen over den gamle mand, udstrakt på en seng, frygtelig mager og hentæret, med gispende bryst, som hævede sig og sank, hver gang han drog vejret. Hans lange, knoglede hænder famlede frem og tilbage på dynen, det grå hår var næsten skjult af en rød, ulden hue, som nåede ned over panden. Omkring på væggene hang våben og brudstykker af en smukt forarbejdet rustning, alle genstande i hytten tydede desuden på gode kår og en vis velstand.

Munken tog plads ved hovedgærdet af sengen, bredte et fåreskind ud på flisegulvet til fødderne og løste rebet, som han bar om livet, for at gøre sig det lidt mageligt, derefter stak han den ene hånd ind i den andens ærme og udbrød:

"Ja, se nu er jeg da hos Gyrre og skal blive her den hele nat, lad være, jeg vågede natten tilforn i bøn og andagt. Jeg har også bragt en god urtedrik med, den vil lindre, kan han tro, se, hvor dejlig rød den skinner i lyset, den koster mange penge at lave. Er der nu noget, Gyrre har på samvittigheden, så ud med det, vi er alene herinde, vi to. Konen, det bæst, som skulle våge, er løbet sin vej. Kan Gyrre høre, hvad jeg siger?" Våbensmeden nikkede. "Kom da frem med, hvad Gyrre har at betro sin gamle og kærlige skriftefader. Gyrre vil befinde sig vel derefter, det linder i alle lemmer, jeg skal derefter give ham absolution og signe ham med den hellige olie, den gør også godt."

"Jeg skriftede jo til Voldermisse, efter den dag har jeg været syg og sengeliggende og knap tænkt, end sige gjort noget, som kunne være de gode helgener imod."

"Gyrre har altså ingenting at skrifte, slet ingenting? Husk sig rigtig om."

Våbensmeden rystede atter på hovedet. Pater Klemmen blev lidt heftig. "Det er jo lutter løgn og sludder, han kommer med. Han vil dølge, vil han, og luske sig fra det; men jeg ser lige så dybt i en sten, som han kan bide i den, og det er en forskrækkelig synd at gå bort fra verden uden at betro sig til sin skriftefader og få forladelse. Jeg har talt om det før, Gyrre husker det nok – ja, se nu slår han gluggerne ned, der er sket noget, som Gyrre ikke tør sige, Gyrre bærer på en hemmelighed fra gamle dage, en hemmelighed, som angår fornemme folk, hvorfor har han aldrig omtalt den? Har jeg ikke været ham nådig og mild, så længe han har kendt mig? Var den bod, jeg pålagde ham, for streng? – Så slap han med at gøre os en ny lås, så et par stabelhængsler, så en skillings penge eller en fåremælksost – nåda! kunne det være mindre?"

"Fader tager fejl," hviskede våbensmeden, "jeg ved ikke af nogen hemmelighed at sige."

"Ikke det, så skal jeg hjælpe ham på den. Hvor blev det lille barn af, som fru Signe Rud betroede ham og hans kvinde, mens I boede nørpå? Tal nu sandhed, mand! Der står liv og død og hans evige sjæl på den forklaring."

Gyrre tav, mens hans ansigt fortrak sig som i smerte. "Det barn er død," udbrød han endelig med større bestemthed end hidtil, "det ligger begravet på kirkegårdsjord oppe i Holtum."

"Det er løgn i Gyrres hals!" råbte Klemmen med dirrende læber. "Der stikker et bedrag under. Den kule i Holtum har vi gravet op for mange år siden, der lå et barn med en forvokset rygrad, det havde fru Signes søn ikke. Gyrre er købt og betalt til at dølge sagen, jeg fatter ikke, hvorfor han vedbliver at tie, især når han tænker på, at det var vort kloster til stor gavn, om det lod sig bevise, at barnet levede. Hører han! Jeg siger, det ville være til nytte og glæde for os fattige munke, som hver dag skulle huske ham i vore bønner og læse ham en sjælsmesse, så længe der var sten på sten af Skjerring. – Gyrre vil altså gå bort fra denne verden med en hemmelighed og en løgn tillige. Betænk dog, ulykkelige mand! det er jo en forfærdelig synd, som der ikke kan gøres bod for."

Munkens ord efterlod et dybt og synligt indtryk på våbensmeden. Tårerne løb ned ad hans kinder, han rejste sig over ende og strakte armene ud mod Klemmen. "Hav medlidenhed med mig, jeg kan ikke, jeg tør ikke tale. Jeg har svoret en hellig ed på korset, med fingeren på Kristi vunder."

"Hvem har han svoret den ed?"

"Min hustru, som nu er død og borte."

"Den kunne der fås forladelse for. Hans hustru har gjort en syndig handling ved at forlange sådan en ed, nu ligger hun og pines derfor, til dommedag i bål og flammer. Det er Gyrres skyld, jo vist, ene og alene Gyrres skyld. Han har fortalt mig, at han holdt meget af hende, nu kunne han frelse ikke blot sig selv, men jer begge to, ved at tale. Så skulle vi tillige læse messer for hende og fri hende ud af den hårde pine. Tror Gyrre ikke, hun vil blive glad for det og velsigne ham, når I mødes oppe i Himmerige; så vil hun mene, at nu var det gode, hun havde øvet imod ham i levende live, ret blevet gengældt, og nu havde han først bevist, hvor meget han holdt af hende."

"Jeg tør ikke tale," hviskede våbensmeden og vred sine hænder. "Vorherres vrede vil komme over mig, hvis jeg bryder mit ord."

"Så skal jeg sige, hvad der vil ske, når han bliver ved at tie. Han får ikke den kostelige, røde læskedrik, jeg har lavet til ham, ikke min sjæl en dråbe af den, jeg går min vej, jeg giver ham ikke absolution, signer ham ikke med den hellige olie, Gyrres sjæl farer da lige lukt ind i Helvedes gloende ovn, når han kreperer, der vil den blive og vride og vende sig og længes efter forløsning i mange tusinde år, i hundrede tusinde år, lige til dommedag. Nu går jeg. Farvel!"

Gyrre bad, han græd, han holdt Klemmen tilbage ved koften, han så sig bange og rådvild om for at finde hjælp og frelse, han kæmpede med sig selv, mens Klemmen rejste sig fra bænken, svøbte klædet om hostien og gik hen mod døren.

"Er det også sandt?" spurgte Gyrre, "kan I tage den synd fra mig, at jeg røber, hvad jeg har lovet at tie med? Forstod I? Jeg sagde jo, jeg havde svoret det med oprakte fingre."

"Gyrre er en stor tosse, så gammel, som han er," svarede Klemmen og lo spottende. "Kan det kaldes for synd at hjælpe os fattige munke til vor ret, vi, som må gå og tigge ved folks døre, som beder for jer, I slemme mennesker, ved dag og nat og skikke jer lige op til de gode helgener i Himmerig. – Hvad blev der af den dreng?"

"Kom herhen igen, sid ned, bøj jer ned over mig, det gør ondt i mit bryst at tale så højt. – Fru Signe fødte det sorgens barn, mens hendes husbond var skikket i leding og døde i fremmede lande. Da faderen ville, hun skulle tage Lave Brok, sagde hun nej og nej igen, til han gav hende lov at få barnet at se. En nat kom den unge frue ridende alene over til mit hus. Hun banker på og rækker os det lille barn, svøbt i lærred og vadmel, mens hun siger til min hustru: Tag det og var det vel; har jeg før været dig og din mand til hjælp, så gengæld det nu. Du ammer selv en lille søn, lad min få plads hos ham ved dit bryst, det, du gør mod mig, skal Vorherre velsigne dig for. Mere kan jeg ikke sige i nat, der er folk ude efter mig. – Så jog hun af sted igen ind i den mørke skov, og vi beholdt barnet. Ugedagen derefter kom hun tilbage, da fik vi at vide, at hun havde listet barnet bort fra dem, Kristen Rud satte det i pleje hos, de handlede ilde mod det, og hun var bange for sin fader; han var heller ikke at spøge med, den karl! Havde hans livskytte skudt Jørgen Arnfeldt, det han selv sagde sig på, da Vorherre løste op for ham, ville det være endnu lettere at finde en pil til drengen. Fru Signe fik da til sin ulykke Lave Brok til husbond, og han og Kristen gik og snusede efter drengen – af godhed, af kærlighed? Ja vist! Han var dem en bråd, de helst ville gøre sig fri for. De spurgte i øst og i vest, de skikkede bud med prangere og rejsende kræmmere, de lovede penge ud til den, der kunne give besked; ingen vidste noget at sige, vi tav også, og den, der så min hustru med de to børn, troede, det var hendes egne. En morgen, jeg stod og smedede ude ved ambolten, var der en, som åbnede lugen og skød sin pil ind i stuen efter den fremmede dreng. Jernet rev huden af hans skulder og blev siddende i væggen. En anden dag kom der en glubsk ulvehund farende ud af skoven og bed ham i låret. Barnet skreg, jeg slog hunden ihjel, og Kristen Ruds mærke stod på dens halsbånd. Om aftenen kom fru Signe ned til os. 'Nu er det galt igen, de ved hjemme, hvor barnet er at finde. Lave og min fader lukkede sig inde, da vi havde spist, og lagde råd op om dig, fordi du slog den hund ihjel, de skikker vist bud herned i morgen. Hvad skal vi gøre? Hvad skal vi gøre?' Så tog hun drengen på sit skød og jamrede sig og vred sine hvide hænder. Min hustru stod og sukkede og vidste ingen råd; men jeg tog mod til mig og sagde: 'Fordi I alle jeres dage har været god imod os, vil jeg nu gøre, hvad jeg kan til gengæld og frelse det barn. Lad hr. Lave og hans karle kun komme i morgen, vi rejser vor vej i nat.' Det syntes hun var det bedste, og føjede til, at hvis der siden kom folk med hilsen fra hende, der hvor vi nu tog hen, så måtte jeg aldrig lade mig lokke til at tale om barnet, hvis ikke buddet bragte hendes brev og skrift tillige. 'Men jeg forstår ikke at læse skrift,' svarede jeg. Da tog fru Signe en kniv og skar tre dybe mærker i bordpladen, dem hun bad mig huske vel, de skulle være tegnet fra hende. 'Det bliver nok strenge tider for mig,' føjede hun grædende til, 'de kunne kanske pine mig til at tale, men de mærker skal ingen få mig til at røbe, og den, der ikke bringer dig dem og spørger om min søn, han vil ham ilde.' Så gav hun os brev og skrift med, som vedkom drengen, tiggede og bad om, vi ville være gode imod ham, og red hjem igen."

"Hvad var det for tre mærker?" spurgte Klemmen og flyttede sig nærmere mod sengen.

Der gled et udtryk over hans ansigt, som gjorde Gyrre bange, han betænkte sig lidt: "jeg mindes dem ikke mere så nøje."

"Hvad var det for mærker?" gentog munken barskt. "Gyrre må huske, han skrifter her for Vorherres åsyn. Han skal tale sandfærdigt."

"Det var tre bogstaver, S.R.A., siger Signe Rud Arnfeldt, siger også Søren Rud Arnfeldt, det er drengens navn. Jeg smedede dem ind i en jernring og nittede den fast om barnets hals, han har båret den siden. Næste morgen, da Lave Brok og hans mænd kom rusende ned efter os, fandt de en grushob og rygende aske, hvor hytten havde stået. Men jeg og mine var borte. Så drog vi om i øst og vest, der gik år hen, og vi mente, de havde forlist vort spor. Engang tog vi over til Viborg marked og lod en halvvoksen pige vogte børnene imedens. Da vi kom hjem ved nattetid, var døren sprængt og hunden slået ihjel. Vor egen søn fandt vi i forstuen, død og stiv, det fremmede barn lå forslået og blodigt inde under en halmdynge, men han levede endnu. Tøsen var løbet sin vej. Det var bønderne, der vendte hjem fra marked, forklarede hun. Ja vist var det bønder, men Kristen Ruds mærke stod på deres bedrift. Vort eget barn jordede vi, fruens kom sig. Hvor lille han var, nåede han dog altid op over deres rænker. Så af sted igen for at finde et nyt skjul. To somre efter kaldte Vorherre min hustru til sig; da hun lå på det sidste, var det, hun tog den ed af mig, som jeg nu har brudt, den dyre ed, at jeg aldrig måtte lyse det fremmede barn op for nogen, heller ikke sige ham selv, hvem det godtfolk var, han stammede fra. Næste år døde Kristen Rud, den hårde hals, og vi fik ro siden."

"Hvor blev drengen af?" spurgte munk Klemmen ivrigt.

"Han gik sin egen vej, da han blev større."

"Det er vist løgn. Nu dratter Gyrre ned i den gloende ovn igen. Det er langt værre at sige noget halvt, end slet intet at sige, for det er det samme som at ville snyde Vorherre, og han lader sig min sjæl ikke tage ved næsen, den karl! – Hvor blev den dreng af? Ud med det!"

"Han frelste jeres klosterfår og lagde den døde gråulv op foran klosterporten. Nu tjener han på Kaløgård under Torsten Trolle. – Vi kalder ham for Esra i daglig tale, efter de tre bogstaver i ringen, og mere ved han ikke selv om dem. – Det bliver så mørkt herinde – han har været en rigtig god søn – han lovede at se herind i aften, hvor bliver han af? – Jeg ryster af kulde – nu kommer døden – sign mig, fader, sign mig og forlad min skyld."

"Ja, bi lidt, Gyrre skal først bekende, hvorfor han aldrig har gjort Esras ret gældende, han vidste jo dog, at fru Signe efterlod ham den arv til deling med vort kloster."

Den døendes røst blev bestandig svagere og mere utydelig: "Jeg turde ikke, jeg ville ikke, der er blod og ulykke ved de penge, min hustru bad, og jeg lovede. Sign mig, sign mig!"

"Endnu ikke. Hvor blev de brevskaber af, som fru Signe gav dig den nat, du flygtede fra hende? Tal, mand, skynd dig!"

"Jeg har forvaret dem."

"Hvor, hvor? Tal dog, for djævelen?"

"Her i en jernbuddike ved hovedgærdet af min seng."

"Jeg ser ingen."

"Under flisen, under flisen!"

Klemmen satte lampen ned på gulvet og bankede med fingeren på fliserne, til en hul lyd betegnede ham stedet. Den døende stønnede, græd og bad, munken hørte det ikke. En heftig begærlighed talte ud af hans fede ansigt, mens han, blodrød af anstrengelse ved at bukke sig ned, tog flisen op og drog en lille, rusten og gammel jernæske frem af hullet.

"Sign mig nu," bad våbensmeden og hævede sig i sengen og strakte hænderne frem. "I Jesu og alle helgeners navn! Sign mig. I lovede det så vist."

"Nå, så læg dig da stille ned og hør efter." Klemmen tog bønnebogen op af lommen og begyndte hurtigt og snøvlende at opremse en latinsk bøn. Han kom ikke ret langt, et suk og en hæs rallen afbrød ham. Sengen rystede, idet den døende under en krampagtig skælven strakte sig ud i sin fulde længde. Da Klemmen berørte hans pande med fingeren vædet af den hellige olie, bredte en blågul farve sig over den gamle våbensmeds ansigt, hans glasagtige, brustne øjne syntes at stirre i dyb forfærdelse op på munken. Klemmen så lidt på ham, derefter rejste han sig fra bænken, satte lampen på bordet og forlod hytten med monstransen under armen og jernæsken indsvøbt i et hjørne af kutten.

Alt det, som her var foregået, havde Jens Brok været et stille og lydløst vidne til udenfor den åbnede luge. Hvad hans ansigt udtrykte, skjulte mørket. Straks efter at Klemmen var gået, trådte han ind i hytten, knælede ned foran sengen og skjulte sit ansigt i hænderne, mens han bad en bøn for den døde. Derefter bredte han et klæde over våbensmedens ansigt, slukkede lyset, stængede døren og gik atter ud at spadsere, denne gang med lange og hurtige skridt, hen ad stien i samme retning som munken.

Månen skinnede, hist og her faldt dens blålige skær ned mellem de åbne trætoppe og kastede en lang og skælvende lysstribe, som sluktes og kom frem igen nede på den lysegrønne skovbund. Klemmen hørte fodtrin, lyttede og gik om bag træstammerne. Han så en skikkelse med en låsbue over skulderen og en lang stødkårde under armen komme frem på vejen, han så den mand, som han i dette øjeblik nødigst ville møde, standse foran træet.

"Skjul jer ikke, min hjertens allerkæreste!" sagde Jens spottende. "Jeg skal samme vej som I, og godt selskab gør korte mile. Hvor kommer I ellers fra så silde, ærlige herrer?"

"Jeg har skriftet en døende og går i vor kirkes ærinde, som I kan se af min messeskjorte."

"Hvad er det, I har der under armen?"

"Den hellige hostie."

"Og under den anden arm?"

"Min bønnebog," svarede Klemmen.

"Det er en stor skam af prior Anders at skikke en gammel mand som jer ud i mulm og mørke og give ham så meget at slæbe på. Jeg skal skænde på ham i morgen."

"Det gøres ikke nødig. Jeg følger kun min egen vilje."

"Jo, jeg vil min sjæl op at skænde på ham. Kom, skal jeg hjælpe at bære jeres sager. Hostien må jeg vel ikke røre ved, men så bønnebogen der." Mens ridderen sagde dette, udstrakte han armen og stødte med en uformodet og hurtig bevægelse den lille jernbuddike ud af Klemmens hånd. Æsken faldt på jorden, Jens bøjede sig og tog den op. "Det var en slem tyksak af en bønnebog – og lukket inde i en jernæske! – Kom nu! lad os drage videre."

Denne indledning egnede sig ikke til at berolige Klemmen, hans ansigt blev påfaldende blegt, han følte sig heller ikke videre opbygget ved ridderens følgeskab.

"Det er længe siden, vi to mødtes sidst," sagde Jens, da de kom længere frem på stien. "Kan I huske, hvor det var?"

"Ridder Jens Brok bor endnu oppe hos lensmanden på Kalø," svarede Klemmen. "Det er en from og gæstfri herre."

"Vi er lidt i slægt sammen, og jeg har bygget ham den teglovn nede ved søen. Nej, hvad det var, jeg ville sige, kan I huske den aften, vi to skiltes sidst?"

"Ridder Jens var noget besk og streng mod os stakler, skønt Gud ved, vi gjorde vort bedste for at stille ham tilfreds, så godt vi kunne. Er det værd at tale om?"

"Hvorfor ikke? Jeg aflagde et fromt og helligt løfte i de samme dage, det har pint mig siden, derfor blev jeg så glad ved at møde jer. I er en klog og listig mand, netop listig; husk, hvordan I fik mig skikket ud af klosteret i en plaskende regn med tøfler på fødderne, det havde prior Anders aldrig fundet på. I skal nu lette min samvittighed og sige, hvad jeg bør gøre. Vi er alene i aften. Ingen hører os, jeg kan godt skrifte på den åbne vej, mens vi følges ad ned til jeres kloster."

"Hvad er det for et helligt løfte, ridder Jens taler om?"

"Ja, jeg fortryder det næsten, kan jeg ikke blive fri for at holde det?"

"Så begår ridder Jens en synd, en svare synd."

"Å, Fanden! den giver I mig nok forladelse for. Jeg kan jo spendere lidt på det."

"Jeg ville gerne, jeg vil gøre alt, hvad jeg kan, for at være ridder Jens til behag; men jeg tør ikke give aflad for et brudt løfte til kirken eller de velsignede helgener."

"Måske I har ret," svarede Jens eftertænksomt, "men om jeg nu gør synd eller krænkede nogen anden ved at holde mit ord. Kunne det ikke hjælpe?"

"Det nytter sandfærdelig ikke, ridder Jens kommer til at holde det alligevel. Fru Bodil til Stenalt lovede at skænke gods til Riberkirke og glemte det siden; hun må nu til bod hver evige nat stå op af sin kiste, vandre over moser og pløjet jord og knæle på den glatte sten udenfor kirkedøren, til hanen galer."

"Fy for al landsens ulykker, går det så stramt til, så må jeg vel give efter. Når jeg først ligger med næsen opad, vil jeg have ro og ikke spadsere om mere. – Hvor det dog er rart at snakke med jer, I er så kløgtig og udspekuleret! – Siger I nej? Jo, så min salighed er I udspekuleret, gamle rævepels! Hvem uden jer skulle vel have fundet på at løbe den lange vej over til kong Christiern og forklage mig, så han derved kom i tanker om den tid, jeg gjorde løjer med almuens skat i Middelfart!" – Jens vendte bestandig tilbage igen til det samme emne, og munken undveg det lige så omhyggeligt. – "Der er dog noget, hvori jeg er jeres overmand," vedblev han.

"Det er der rigtignok, overmåde meget!" skyndte Klemmen sig med at forsikre. "I hele vort kloster findes der for det første ikke så køn og stærk en stemme som ridder Jenses."

"Synes I! Det kan nok være, men det var ikke det, jeg mente."

"Der er da heller ikke så fornøjelig og rar en gæst ved et gildebord, derom er alle enige. Ridder Jens kunne også være den rigeste herremand i Jylland og have gods og midler at give bort til fattige kirker og klostre, om I bare selv ville. – Så er I også så stærk, så urimelig stærk."

Det var summen af alle de dyder, Klemmen i hast antog, ridderen satte størst pris på, han ville endnu have tilføjet lidt i tilgift; men Jens Brok afbrød ham og rystede på hovedet. "Det er heller ikke i noget af det, I nævnte, at jeg holder mig for den første; men jeg forstår at udlægge drømme, kan I det?"

"Af og til," svarede Klemmen.

"Jeg har haft tre mærkværdige drømme i dag, lad os nu høre, om I er mand for at tyde dem."

"Vi kan jo prøve på det."

"Da jeg sov til middag, syntes jeg, der kom en lille, tyk mand med en tandløs mund og et ansigt som et rødkålshoved, spadserende hen til sengen. Han dunkede mig på skulderen og kildrede mig på næsen med sin fedtede finger. – Hvad har det at sige?"

"Det betyder, at ridder Jens skal fuldbyrde det fromme løfte, han nylig talte om, og at de gode helgener, som har skikket ham et sendebud i den mand, der kildrede ham på næsen, ville se surt til, at han svigter dem."

"Det kan have rimelighed, stor rimelighed," mente Jens. – "Nu er altså det bestemt; I har omvendt mig, løftet skal blive holdt og fuldbyrdet, inden sol står op igen. Der har I min hånd, der er min hånd!" gentog han, brølende så heftigt, at Klemmen fo'r et skridt tilbage. – "Da jeg faldt i søvn igen, syntes jeg, jeg gik herude i skoven, så kom der en enlig mand med en strikke om livet, og to løb efter ham og ville gøre ham fortræd. I det samme var det livagtigt, som om en trak mig i øret. Hvad tror I, det har at sige?"

"Det betyder, at ridder Jens skulle møde mig herude i den vildene skov i aften. Er jeg ikke en enlig mand med reb om livet? Ved den, der drog jer i øret, giver Himlen tydeligt til kende, at I skal værge for mig, om ondt hændtes, og føre mig uskadt og vel hjem til vort kloster igen."

"Det er tydeligt! Gudbevares, hvor I er klog, jeg mærker nok, jeg ikke engang skal have det forud, at kunne udlægge mine egne drømme. Altid er det helgenerne, der sidder og gør miraklerne for mig og skikker mig bud og syner, jeg vidste min sjæl ikke af, at jeg stod så højt anskrevet hos dem. – Nu skal vi høre, hvad der hændtes tredje gang. Da jeg faldt i søvn igen, synes jeg, der lå en svinebunden mand udstrakt på jorden, en anden strakte sig over ham og grinte, mens han plyndrede hans lommer og smed det, han tog, hen til mig. Så kom der en Gabriel i en fløjls klud dumpende ned fra Himlen og gav mig en tyk hasselkæp, mage til den, jeg her bryder af busken, livagtig med de selv samme små stilke og knoppede gevækster på. – Kan I også magte den drøm?"

"Vi kan jo prøve på det," gentog Klemmen og smilede. Der var noget så blidt og venligt i ridderens sprog og tone, at enhver mistillid og frygt måtte forsvinde. Jens lod til aldeles at have bortjaget alle disse ensidige og ubehagelige erindringer, som knyttede sig til deres tidligere bekendtskab. "Den drøm er efter mit skøn et særlig vigtigt varsel for ridder Jens," vedblev Klemmen. "Manden på jorden betyder en, som havde ulovligt gods i sit værge, der er ingen fremgang ved det; hvad der sås i sne, kommer op i tø, derfor blev det taget fra ham. Englen, som gav jer den hasselkæp, betyder, at han skal sørge for, at det gods kommer de rette ejere til gode."

"Hold på mig. Munk! hold på mig!" råbte Jens, "jeg er lige ved at dåne af henrykkelse over jeres kløgt, og så siger I endda, at I ikke er udspekuleret. Hvad skal jeg kunne sætte imod jer, jeg tosse! som gik og grublede og fik en hel anden udtydning af disse drømme."

Klemmen lo tilfreds og ville vide, hvorledes ridderen havde udlagt dem.

"Det skal jeg sandfærdigt sige," svarede Jens og så sig om. – "Se engang, hvor klart månen skinner i nat, der er ikke en sky på himlen, det gør Vorherre vist blot til ære for jer. Kom med til det ranke træ hist henne, så puster vi lidt, mens jeg fortæller, hvad jeg fandt ud af." Han førte munken hen til et ungt bøgetræ inde på den åbne plads, de standsede ved det, derefter fremtog han af sin lomme en lang, tvunden hampesnor, strakte den, prøvede dens styrke og fortsatte imidlertid at tale: "Det hellige løfte, jeg nævnte først, og som I pålagde mig så bestemt at holde, blev gjort den aften, I jog mig ud af klosteret. Jeg krævede Vorherre og hele mandskabet deroppe til vidne på, at om vi to nogensinde mødtes igen på belejlig tid og sted, skulle jeg forskylde jer den slette streg, I spillede mig, og det så grundigt, at I ikke forvandt det siden alle jeres levedage. Jeg havde næsten glemt dette løfte; men så kom I selv og påstod, at jeg skulle holde det, om jeg end gjorde uret derved." Jens slyngede efter denne udtydning pludselig sine arme omkring Klemmen og bandt ham, inden han kunne gøre modstand, fast til træet, således at munkens ansigt vendte ind mod stammen. Hampesnoren snørede sig stedse fastere omkring hans legeme, han bad for sig, Jens tyssede på ham og blev ved: "Den anden drøm var endnu værre for jer. Der lå en mand i strikke på Kalø, og der gik to slyngler inde i skoven og lagde råd op mod ham. Den ene ville hans ulykke, den anden gav ham forgift dertil. – Hold mund, forbandede munk! Tøv bare lidt. Du skal straks få lov til at bruge din stemme. Du gav Torsten Trolle en forgiftig oblat, nægt det, om du tør, Esra og jeg stod inde mellem buskene og hørte hvert ord, I vekslede. – Den tredje drøm foregik nede i våbensmedens hytte. Du sad ved sengen, men jeg stod udenfor og så ind ad glamhullet, du hørte den døende tigge og forlange det sidste sakrament, mens du lagde dig ned på maven og stjal papirerne i hans buddike (Note 8). Så sjokkede du af sted, da du havde fået det, du kom for, og lod manden ligge; det var ikke dig, men mig, som læste bønnen for den døde. Buddiken og papirerne beholder jeg; hvis du ymter et ord om, hvad der er sket, eller hvad der nu ret straks skal ske herude i nat, så kalder jeg på Esra, og vi to skal få dig skikket derhen, hvor du hverken ser sol eller måne mere. – Det var drømmen, derefter følger nu syndsforladelsen og så til sidst min velsignelse ovenpå. Det skal gå lovformeligt til, og som du selv sagde for lidt siden: De gode helgener ville se surt til mig, om jeg ikke holdt mit løfte."

Denne forklaring blev fremstillet kortfattet og fyndig, nyheden i den var så overraskende, at Klemmen af rædsel for et øjeblik mistede mælet; han tænkte slet ikke på at skrige, før han, ved at dreje hovedet, så Jens Brok smøge sine ærmer op og gribe hasselstokken, han netop havde brækket af busken. Da begyndte han at bede for sig, han sled i båndene, men de holdt fast, hans øjne stod stive i hovedet, hans røde ansigt fik et blåligt skær. Imidlertid lod ridderen et haglvejr af slag falde over hans arme, ben og skuldre, hvilede så lidt, pustede ud og begyndte på ny, udsøgte de steder, hvor han troede, det smertede mest, sprang i vejret med slagene og sank ned igen. Han skreg og brølede omkap med munken og parodierede hans bønner. Det gav genlyd inde i skoven, der hylede en hund nede fra en af vildtvogternes hytter, en hane galede ovre fra klosteret. Jens blev ved, og når han fandt, at Klemmen ikke skrålede og våndede sig tilstrækkeligt, mindede han ham om det:

"Vil du skrige, din hund! Du snyder mig jo for den halve fornøjelse, højere endnu! Besser! Endnu højere! Det hjalp! Hip! Hip! Hip!" Under hvert af disse udbrud fordoblede han hurtigheden og styrken af slagene. Da vejret endelig gik fra ham, og han ikke kunne mere, løste han sit offer fra træet, stak hampesnoren i lommen, gjorde en dyb og ærbødig hilsen og gik ind i skoven med drabelige skridt og hasselkæppen på skulderen.

13

Tiden var endelig kommet, som Gustav Eriksson så længe og utålmodigt havde ventet. Det gryede ad dag for hans håb om at slippe bort fra Kalø til dem, der ventede ham hjemme. Brevet, som Esra tog fra Terkel, og som Else gav ham tilbage, indeholdt en ny opfordring til flugt og tillige måden, hvorpå hans venner havde tænkt sig at sætte den i værk for ham. I de første tre nætter efter hver nymåne skulle der nemlig fra nu af findes et hurtigsejlende fartøj, krydsende mellem Hjelm og Helgenæs, rede til at tage ham om bord, han havde altså kun at skaffe sig en kystbåd og en af fiskerne til at ro sig ud, og båden og manden var fundet. Terkel Jakobs, hvis kår siden rejsen til Sverige lod til at have forbedret sig, vogtede ikke blot munkenes ørredgårde nede ved Skjerringå om natten, han drev tillige fiskeri for dem i vigen om dagen. Han havde nu sin egen båd og var særdeles redebon til at hjælpe Gustav. Aftalen fandt sted i al hemmelighed, forberedelserne var truffet, der var kun otte dage til næste nymåne, den ventede han på, det lod til, at han havde narret alle, Else undtaget. En dag, da de red ud sammen med hendes søstre, holdt han et øjeblik hesten tilbage, til der blev en afstand mellem hende og de øvrige. Hun bøjede sig over mod Gustav og hviskede med en røst, der skælvede af frygt og undseelse:

"I er så tavs i disse dage, I pønser på noget, jeg ved, hvad det er; I vil bort; men I må ikke drage fra Kalø uden at sige mig det først. Jeg ville gerne vide, når det sker, siden det skal ske, og I indser vel, at af mig har I intet at frygte, jeg skal sandelig ikke røbe jer."

"Ja!" hviskede han hurtigt og bestemt, og strakte armen ud mod havet, "jeg ved det, friske, lille blomst! Jeg frygter mere for mig selv end for jer. Jeg holder det ikke længere ud her, jeg kvæles mellem Kaløs mure, jeg må af sted til sol, til liv og handling."

Hun blev bleg, mens han talte, og bøjede sit hoved, for at han ikke skulle mærke det. Han gik over hendes følelser, som en mand går over en eng og træder blomsterne ned, uden at ænse det. Hun hørte opmærksomt på det, han nu betroede hende, om skibet inde i vigen, om Terkels båd og hele den plan, han havde lagt, og som bragte hans lyseblå øjne til at stråle af længsel og lykke. Blot det var ham endnu ikke rigtig klart, på hvilken måde han ubemærket skulle slippe bort fra slottet, hvor Torsten Trolle levede, hans fjende, hans vogter, der vanskeligt lod sig narre og overliste, aldrig hvilede og aldrig sov.

"I må betro jer til Esra," sagde hun, "han er ophørt at være jer imod, var han det, ville jeres plan vist allerede være røbet. Jeg har kunnet gøre ham en tjeneste ved at tage hans lille pige op til os på Kalø, efter den dag er han blevet mig en tro og hengiven sjæl; jeg taler til ham, må jeg? Han kan finde udvej, hvor ingen anden er i stand dertil, jeg kan få ham til alt, hvad jeg forlanger. – Jeg vil også have min del i jer frelse, det forstår I nok, så nøder jeg jer, når I er borte, til at tænke lidt på Kalø og på dem, som bor der."

Hun besluttede og handlede for ham, der var i hendes sind så stor en resignation, så megen trang til at hjælpe ham, at hun opgav ethvert krav på at fremme sine egne ønsker, og al den iver, hun anvendte i hans tjeneste, hendes frygt og angst for, at det ikke slog til, hvad hun formåede, hjalp hende ud over tanken om skilsmissen og tomheden, som hun vidste, ville følge efter.

Den søndag aften, da nymånen første gang kom frem, efter at planen til flugt var lagt, gik der i mørkningen en mand, indhyllet i en kappe, hen over gården i Kalø, en anden ventede ved vindebroen og åbnede lågen for ham, hvorefter han lod nøgleknippet blive siddende i låsen og fulgte med ud over broen. Manden i kappen var Gustav Eriksson, den anden var Esra, som havde lånt portvogterens nøgler og nu gik ved fangens side ned ad banken, ud over dæmningen.

"De mærker intet deroppe," sagde Esra. "Om helligdagen sidder de gerne inde i kælderen og drikker burøl. Portvægteren har jeg gjort drukken lige fra i middags, der er blot en, som volder mig frygt: Torsten Trolle var ikke på sit kammer, da jeg gik forbi, heller ikke nede i borgstuen, han ser så mistænksom ud i de sidste dage, og tror mig vist ikke ret; men går han i vort spor, skal vi snart få det at vide."

Nede ved foden af banken, der hvor dæmningen begyndte, lå dengang nogle lave udhuse, hvori menigmand og bønder, som havde ærinde op til gården, satte deres heste; et af disse huse tjente til bolig for lensmandens hunde og deres vogtere. Esra lod Gustav gå forud, mens han trådte hen til døren og bankede på. En mand stak hovedet ud af vindueslugen, og en almindelig tuden og gøen fra hundenes indelukke lød ham i møde.

"Der er noget galt ovre i den søndre skov i aften." sagde Esra, "det var ligeså forgangen nat; vil du låne mig Snapham, den hund, I købte af Bårse Smed, så går jeg ned og ser, hvad der er på færde."

"Snapham skal du få," svarede vogteren, "og en god strikke om ham. Det er den bedste hund i vort hele kobbel, lad være han bliver til års nu og kan ikke rigtig følge de andre på hedsejagt, men vær dog varsom med at vove dig for langt ind, Esra Gyrresøn, der sker sælsomme ting mellem træerne, når mørket falder på."

Efter denne advarsel gik vogteren fra lugen og kom ud med den store, gulspættede hund, som blev omtalt den første eftermiddag, Torsten Trolle red op til Kalø i kongens ærinde. Da hunden så Esra, sprang den ind imod ham, trykkede sit lodne hoved op til hans bryst, logrede med halen og viste alle tegn på tidligere bekendtskab. Vogteren studsede, Esra lo.

"Jeg tror ikke, vi behøver strikke på ham, Kasper Dam. Snapham følger mig nok godvilligt for gammelt bekendtskabs skyld. Gud i vold!" Han hilste og gik hen over dæmningen, hvor Gustav Eriksson ventede i nogen frastand. "Hvis nu Torsten Trolle er ude efter os i aften, skal vi snart få det at vide. Han har pryglet Snapham med sin pisk, den første gang de drog på jagt sammen, det glemmer sådant et klogt dyr ikke, han hyler og støjer, hver gang han kommer ham nær siden."

Gustav Eriksson svarede ikke, han var standset på vejen. Der, hvor han stod, lå Kalø slot synligt for ham, en svag lysning af aftenrøden faldt endnu hen over taget og tårnspirene. Tog han måske afsked i dette øjeblik med sit fangeliv, eller stirrede han op mod det lille vindue, indenfor hvilket der lå en ung pige knælende på gulvet i gråd og bøn for ham, en, der havde hjulpet ham til frihed og frelse, mens hun selv vedblev at bære lænker?

– Han slog ud med hånden, sorgløs og vemodig, en hilsen til fortiden, et smil til fremtiden, derefter skyndte han sig hen til Esra. Da de kom ind i skoven, gik hunden foran, rolig og besindig, som om den var sig bevidst også at have en rolle med i denne nats eventyr. Flagermusene susede forbi dem under trætoppene, ude på engen skreg viben, og højt oppe i luften hørtes en sørgmodig, dæmpet og klagende lyd fra en flok vildgæs, som drog ind fra havet og trak hen over rugmarkerne.

Der var en higen og utålmodighed over Gustav efter at komme fremad, så at Esra undertiden havde møje med at følge ham. Ingen af dem talte, begge søgte så vidt muligt at dæmpe lyden af deres skridt i det raslende løv. Hvor stien forsvandt i mørket, tog Esra Gustav i kofteærmet og ledte ham fremad. Endelig blev skoven lysere og vejen bredere, idet den skrånede nedad mod fiskerhytterne ved stranden. Gustav standsede, hans bryst gispede, han skimtede omridset af en båd, som lå med sit storsejl oppe.

"Der er den!" hviskede han til Esra. "Manden venter, alt er i orden, nu skal du ikke følge mig længere, jeg er fri, jeg er frelst, Gud i Himmerig være lovet!"

"Endnu ikke," hviskede Esra og drog ham tilbage mellem buskene. "Hunden bliver urolig – hvad er det, min dreng! Der må være nogen på stranden, som han ikke holder af. Tys, Snapham! Stille! Bliv I her, mens jeg går derned. Er Torsten Trolle ude at spejde, vil hunden gø, og jeg giver mig til at pibe, som om jeg kaldte på den. I så fald må I se at finde tilbage så hurtigt I kan, den lille låge oppe ved hyldetræet har jeg åbnet på klem for det tilfælde, at porten skulle være lukket; jeres flugt er da opdaget for denne gang, og I kan lide på, han har fundet midler til at hindre den."

Da Esra havde sagt dette, listede han sig et stykke langs med udkanten af skoven for at skjule den retning, han kom fra, inden han trådte ud på den åbne strand. Hunden blev ved at gø og fo'r ned mod båden, som lå med sit flagrende sejl foran en kampesten, der gik ud i søen. En mand sad bag i den, indsvøbt i en stor kappe. Esra betænkte sig et øjeblik og gik derefter ud til ham på stenen.

"Er det dig, Terkel?" spurgte han.

"Ja!" svarede en barsk og dæmpet stemme. "Kommer du alene?"

"Det ser du jo, venter du måske flere?"

Manden sprang i land og gik hen til ham. Han gjorde ikke længere noget forsøg på at dølge sig og slog kappen tilbage. Det var Torsten Trolle, der stod for ham. Snaphams gøen gik over til et langtrukkent hyl, Esra tyssede på den og kaldte den til sig, idet han udstødte en gennemtrængende og pibende lyd, som gav ekko oppe i skoven.

"Hvad gør du her på denne tid af døgnet?" spurgte Torsten.

"Såmænd! Denne tid af døgnet er bedst til at fange sild i. Jeg hørte, at Terkel var på stranden, så gik jeg ned til ham."

"Hvorfor har du den hund med? Skal han også hjælpe jer med at fange sild?"

"I kender den måske. Ja, det var ham, vi mødte den aften, da I fæstede mig oppe i skoven."

"Svar på det, jeg spørger om! Hvad gør du med hunden?"

"Jeg har set de to Emsigsønner luske om herude, det er godt at have nogen at lide på for den, der går i mørke."

"Du bærer jo sværd ved siden. Behøver du mere?"

"Det ene kan være godt, og det andet er ikke at foragte. Om I nu fik i sinde at drage jeres sværd mod mig, ville jeg bruge mit til at slå igen med; men hvis det derimod gjaldt om at opspore den, der krøb i skjul for mig, ville jeg bruge hunden."

"Du lyver, du bedrager, jeg tror dig ikke."

"Ja, det er jeres fejl, nådige herre, jeg sagde det allerede den første aften, vi mødtes: Enten fuld tillid eller slet ingen; I lovede mig guld og grønne skove, hæder og ære, hvad blev det til andet end en grøn kabuds og et jernsværd? I satte mig til vogter over en anden og går selv og giver agt på mig, det duer ikke. Men vi spilder kun ord på den sag; duggen falder, og det bliver silde."

"Hvor er Gustav Eriksson?" spurgte Torsten og trådte et skridt hen mod Esra. "Tilstå det, han vil flygte, og du er her for at hjælpe ham af sted. Hvor har han gemt sig?"

"Under sin overdyne, tænker jeg, han ligger vel og sover oppe på Kalø, lad os gå hjem og se efter."

Esra trak tiden ud, så længe det var ham muligt, for at Gustav kunne få et forspring; han trak på skulderen og smilede, da de gik forbi den busk, bag hvilken han havde forladt fangen. Torsten Trolle skar tænder, og hunden fulgte knurrende efter dem.

"Der ligger en bunden mand bag den slåentorn," sagde ridderen, "løs ham og lad ham gå Fanden i vold."

Da Esra kom til stedet, fandt han Terkel siddende på jorden med sammensnørede hænder og ben. "Det er den djævel af en Emsigsøn, som har voldet det hele," hviskede han halvt grædende. "Han gik og luskede om hjemme, spurgte og udfrittede, så tog det ene ord det andet, og i aften var han hernede på stranden hos ridderen og bandt mig, lidt før du kom."

Esra vidste nu, hvad han ville vide, og fulgte tilbage igennem skoven med Torsten. Da de kom til Kalø, skinnede lyset dem i møde fra Gustav Erikssons kammervindue. Han havde fundet den lille portlåge åben og var sluppet ubemærket ind. Torsten fik aldrig at vide, hvor nær hans fange havde været ved at undfly, han lod sig nøje med glæden over at have ham endnu og ved synet af den sorg, han læste i sin fjendes åsyn.

Gustav fortvivlede, han havde fra nu af ikke længere noget håb om frelse, enhver udsigt til at komme bort var ham berøvet. Han tilbragte den største del af dagen inde i sit kammer, undgik de andre, foretog sig intet og blev mere mørk, tavs og grublende end nogensinde før. På Kalø havde han nu længe været en af hovedpersonerne, om hvem de øvrige grupperede sig; men indestænget og bevogtet mistede løven sin klo, han spillede samme dådløse rolle på slottet, som han spiller i denne fortælling: Han var årsag til begivenhederne, uden selv at tage synderlig del i dem.

Dagen efter den mislykkede flugt sprang Esra over gærdet ind i haven, som lå på Kalø Banke. Der sad Else og den lille pige. Først løftede han barnet op i sine arme, trykkede det til sit bryst og stirrede på det med henrykte øjne, derefter bøjede han sig ned og kyssede fligen af Elses kjole.

"Vær ikke bedrøvet eller bange," hviskede han, da barnet var sendt bort. "*Han* skal blive frelst, så vist som der skinner sol på himlen. I ønsker det, I vil det, og det sker. Nu påtager jeg mig den sag, og I skal se, jeg forstår at handle; men det må gå efter mit hoved nu, jeg vil selv råde, og ingen får noget at vide, ikke engang han selv, før i det øjeblik, alt er rede. Han bliver fri, han skal hjem til dem, som venter på ham, jeg drager selv med og slipper ham ikke, så længe de onde øjne kan nå ham. Går han i strid, følger jeg efter; hvem ved, det kan være, det er den vej, jeg søgte så længe; jeg har sagt én gang, ti gange, hundrede gange: Det nytter ikke, dit arbejde er forgæves, du er bestemt til at blive borte i skyggen; men altid var der herinde en lille gnist, som blev ved at ulme, et håb, stærkere end min egen vilje, mere overbevisende end min fornuft, det mindede, og det hviskede: Prøv igen, måske det dog lykkes. Var det barnet, eller var det Gud, som skabte dette håb? Det var måske jer. Bønnen kommer over mig, styrken og viljen til det gode, når I er til stede. Ak, tak mig ikke, sig intet, tro blot og stol på mig! – Hør! hun synger derhenne, det er jeres skyld. I kom med velsignelsen, skulle jeg da slet ikke kunne gøre noget til tak igen?"

"Jeg bliver glad, når jeg hører dig tale," sagde Else og rakte ham hånden, "men du tror kun, fordi du gerne vil, du glemmer vist Torsten Trolle, han virker vore planer imod, han våger, han lytter, han spejder."

"Lad ham det," sagde Esra med den sikre mine, der var så godt skikket til at bibringe andre hans overbevisning. "Klo mod klo, djævel mod djævel, det er den leg, jeg synes bedst om. I har fæstet mig, og han har fæstet mig; men han ville det onde og I det gode, derfor lystrer jeg jer. Lad ham spinde sit væv og rynke sine sorte bryn, han er advaret, og jeg har en åre med i båden. – Der kommer nogen, Gud i vold!" Han bukkede sig ned mellem buskene, sprang over gærdet og var forsvundet.

En tid forløb nu, hvori der tilsyneladende ikke hændte noget. Gustav Eriksson troede blot at bemærke, at han blev iagttaget med større årvågenhed end før. Lensmanden bad ham ikke at tage for langt bort fra gården. "Ikke gerne længere end en halv mils vej, eller så omtrent. Jeg må høre snak og omtale for det," føjede han til. Når Gustav drog ind i skoven og mente at være ene, forekom det ham undertiden, at der lød en svag raslen i løvet som af listende fodtrin, han standsede og så sig om, men fandt ingen. Han mødte også hyppigt en og samme mand inde på de ensomste steder, en pjaltet bonde med lyst og tæt afklippet hår og den lave, sammentrykte pande, som betegnede Emsigsønnen Isak, der nu lod til at være blevet Torsten Trolles betroede spion. Hvor han gik og stod, i alt, hvad han foretog sig, syntes han at være under denne mands spejdende øjne.

Morgenen efter Jens Broks sidste spadseretur med munken Klemmen kom Gustav ind til Erik Banner og underrettede ham om, at der i nattens løb var stjålet et krucifiks fra hans sovekammer. Det var ikke muligt at udfinde måden, på hvilken dette tyveri kunne være foregået. Døren til kammeret havde som sædvanlig været aflukket om natten, utilgængelig for enhver fremmed, og Gustav så korset hænge over hovedgærdet, da han gik til ro. Der blev foretaget undersøgelser, gjort spørgsmål og holdt forhør, ingen var i stand til at give besked, gåden lod sig ikke løse. Den, som søgte ivrigst efter lys i sagen, var Torsten Trolle, han viste en forunderlig uro og usikkerhed efter den dag, han fremkom med de usandsynligste formodninger og lod til at mistro alle.

En aften kaldte han Esra ind til sig og skød skodden for døren.

"Hvordan hænger det sammen med det kors?" spurgte han dæmpet og barskt, "du ved det, eller du burde vide det, siden din bestilling her i huset er at vogte på, hvad der vedkommer den svensker."

Esra trak på skulderen, han kunne slet ikke tænke sig, hvorledes krucifikset var taget ud af kammeret, eller hvem der skulle have gjort det.

"Du passer kun dårligt på," sagde Torsten, "og du har svaret slet til den gode mening, jeg havde om dig. Jeg er bange for, du narrer mig. Du lægger råd op med ham derinde. Det hang ikke rigtig sammen den aften nede ved søen. Ja, sig kun den løgn, du står og grunder på; mens du gik til stranden for at se efter, hvem der sad i båden, stod fangen oppe bag busken, der blev taget mål af hans fodspor dagen efter, og til endnu bedre bevis fandt en pålidelig mand denne handske der. Kan du se de tre mærker, de siger: Gustav Eriksson til Vasagård i Upland. Er det tydeligt? Jeg har tiet længe og givet særlig nøje agt på dit spil, men nu er jeg træt af det, og første gang jeg igen fornemmer noget mistænkeligt, jager jeg dig bort, du kan da holde dig til skoven igen og blive stimand."

Esra havde hørt på ridderen med ro og koldsindighed. Da Torsten tav, så han op og smilede: "Ved I, hvad jeg ville gøre, hvis jeg havde en mand i mit brød, som jeg ikke kunne lide på? – Ja, det er sandt, I ved det. For I stod ved siden af mig, den aften jeg satte kniven i Espens bryst; men ved I, hvad jeg ville gøre, hvis jeg var i jeres sted og mente, jeg var blevet narret? Jeg ville ikke gå og vente på, det skulle hænde anden gang."

"Ja, jeg fik ikke talt ud, du! Jeg nøjes heller ikke med at jage dig bort, det var kun til at grine af for en knægt som du, der går med strikken om halsen; jeg har bedre hold på dig end som så. Den dag, jeg mærker, du narrer mig eller blot rækker en finger ud for at hjælpe andre til det, går jeg ind til din datter, hende, du gør så stort et væsen af, og som ser op til dig som til en helgen; jeg fortæller hende, hvor jeg mødte dig, hører du! og at hendes fader er en tyv, en stimand, en drabsmand. – Traf det?"

Esra blev ligbleg, der fo'r en brændende lysstråle fra hans øjne. Hans hånd, som støttede sig til bordet, rystede under ham, men straks efter vandt han atter sin tidligere ro, selv det spottende smil vendte tilbage. "Jeg kan ikke hindre det," svarede han, "men jeg tror jer heller ikke i stand til så ussel en dåd, nådige herre! – Efter det, I her siger, bliver det vist bedst, jeg ser mig om efter en anden tjeneste, det vil ikke falde svært at få den. Jeg bliver dog alligevel i nærheden af jer, jeg har nu én gang fået lyst til at bo på Kalø, siden det barn kom her."

"I nærheden af mig?" gentog Torsten.

"Jeg går ind til lensmanden og siger: Fæst mig, herre!"

"Så fæster han dig, tror du?"

"Det gør han vist, når jeg forklarer ham, at det gælder hans og hans børns og hans hele stammes velfærd. Jeg føjer til, at der lusker en om heroppe, som først ville lokke mig til at slå den fange ihjel, han gik i borgen for, en, der til sidst selv tog sagen i hånd, købte forgift af en djævelsk munk, lovede at sætte det på Vor Frelsers hellige kors – han går og gemmer på den forgiftede oblat endnu, der, der! i blikæsken i jeres koftelomme, nægt det! Træerne sladrer, I bliver bleg, I søger efter ord – er det værd at spilde flere på den sag; vi leger som børn med knive og forstår ikke at bruge dem. – I røber vist ikke for min lille pige, hvad nøden drev mig til, tal heller ikke om det krucifiks; vel betænkt var det nok til størst tjeneste for jer, at det blev borte i rette tid.

– Gud i vold, herre!" De sidste ord sagde Esra henne ved døren, mens han skød slåen fra og forlod værelset.

Det var, mærkværdigt nok, Jens Brok, som i denne tid afbrød ensformigheden i herskabets tilværelse på Kalø. Hans adfærd gav stof til flere samtaler, formodninger og fejlslutninger end nogensinde før. Siden den aften, våbensmeden døde, lod han til at være blevet forvandlet, der hvilede et præg af alvor og værdighed over ham, som tidligere havde været hans person fremmed, det kåde og sorgløse forsvandt for en vis alvor, undertiden for et udtryk af sørgmodighed, som han ikke kunne gøre sig til herre over, og som indgød deltagelse. Han beholdt vel sine ejendommelige udtryk og meninger, men ytrede dem sjældnere og med større forbehold. Det var ligeså lidt muligt at få ham til at deltage i et drikkelag som til at forklare, hvorfor han afslog det, derimod anvendte han en utrættelig flid på det arbejde nede på stranden ved teglovnen, som han havde påtaget sig for lensmanden. Af og til rejste han bort fra Kalø og kom først tilbage efter længere tids forløb. I denne tid havde han været hjemme på sin gård, set til arbejdsfolkene, som udbedrede det forfaldne, og bragte en bedre ordning til veje. Han drog også nordpå, omkring i landet, og købte kreaturer, som siden i store drifter blev sendt til Holsten, og hvormed der gjordes en ret fordelagtig omsætning.

"Men hvad skal dog alt dette sige?" spurgte lensmanden en dag, da Jens Broks folk kom dragende forbi Kalø med en vældig flok stude og holdt hvil nedenfor gården. "Jeg kender dig jo ikke mere, lille Jens! Hvem har forvandlet dig sådan?"

"Du skal ikke spørge om det, Erik Eriksen." sagde Jens, "for du får det ikke at vide."

En eftermiddag kom han slæbende med en stor pakke under armen. – "Hvor er jomfru Else?" – Hun var nede i haven. Så gik han derned og traf hende i selskab med den lille pige og Esra, som stod og så på dem i nogen frastand.

"Her kommer jeg!" sagde Jens med et lyksaligt smil over sit fede og røde ansigt. "Det er første gang vi to snakkes ved i lang tid. Nu skal I le ad mig, fordi jeg som en gammel mand kunne bære mig så forkert ad imod jer, ræk mig så jeres hånd og lad det være glemt. Jeg har været nede på Kolding marked i går, der tænkte jeg på jer og den lille pige der, I giver hende lærdom og formaning, jeg kan kun give hende lidt stads og pynt, som jeg fandt i en bissekræmmers kiste, det må I ikke sige nej til." Efter denne forklaring, under hvilken det havde kostet ham møje at blive herre over den første forlegenhed, åbnede han pakken, som indeholdt en mangfoldighed af lærred, bånd og kjoletøj, han adskilte de forskellige stoffer og holdt nogle af dem frem i sollyset, for at deres skønhed ret skulle blive iøjnefaldende. "Ja, kom kun herhen, du der," vedblev han og vendte sig om mod Esra. "Du ser så barskt på mig, er du måske bange for, jeg skal fri til dit barn: – Når jomfru Else giver hende sit bløde og gode hjerte, kan jeg vel nok få lov at give hende tøj til en ny kjole. – Hvis du nu vil følge med ned ad banken til stranden, solen stikker så stærkt her i haven for en fed mand, så har jeg noget at snakke med dig om, som ligger mig på sinde." Esra fulgte og Jens vedblev: "Vi to bærer på en hemmelighed, tror jeg, kanske på flere end én. Ja, du ser på mig og stiller dig dum an, som du plejer, men det hjælper ikke, det krucifiks, som forsvandt fra Gustav Erikssons kammer, ved du dog bedst besked om. Du har taget det, og det kalder jeg snildt og vel gjort, det sparede

Torsten for en dårlig handling. Jeg ynker ham, det skind! Han pines svært af kærlighed til den, der ikke vil vide af ham at sige. Jeg ved, hvad det er, når lyst og attrå kommer over en, og det suser og bruser herinde, så gælder det at stive imod, ellers dratter selv den bedste. Jeg var engang så gal efter terninger, at jeg spillede min hest bort på Salten marked og kabudsen og støvler og sølvsporer med, jeg havde min sjæl også sat bukserne ud, når de blot ville have lånt mig en sæk og båret mig hjem, men det nægtede de skarns karle. – Jeg er kommet til at holde af dig, jeg har tænkt på at være dig til gavn og nytte; er der noget, en mand med god vilje kan gøre for dig? Så kom frem med det."

Esra rystede på hovedet. "Det er vist lovligt silde taget."

"Sig ikke det, der er meget, som lader sig ændre, når en bare vil tage rigtig fat. Du er for god til at drive om her med hænderne i lommen og glane efter en fangen mand. Drag hjem til min gård, der er noget at virke, ellers, hvis du har mere lyst til landevejen, så følg med, når jeg drager ud og køber kreaturer. Jeg har fået mig en anden livsgerning nu, den er nok så god som den forrige."

"Jeg har også min gerning, der binder mig til Kalø."

"Ja vist! Din gerning er at stå og kigge på den lille pige; men for djævlen! hun løber da ikke bort, du kan jo komme tilbage hertil, så tit du lyster."

"Jeg har mere at bestille her. I nævnte det jo selv for lidt siden." Han bøjede sig nærmere mod Jens og hviskede: "Jeg vogter den mand deroppe for dem, der mener ham det ilde. – Vil I hjælpe mig?"

"Lad ham hjælpe sig selv, hvis han duer til noget."

"Kan han det? De lader ham jo knap lov til at trække vejret, som en myg sidder han i en spindelvæv, hver gang han rører sig, snæres trådene fastere om ham. Hvad har han syndet, hvad har han forbrudt? Er det ret at lokke en fremmed til sig med ed og dyre løfter for at give ham bøjlen om halsen og stænge ham inde? – Svar mig! I må jo vide det, I som har hørt, hvad der er sket derovre, og kender til landets historie."

"Om jeg kender historien, det kan du min sjæl forbande dig på. Det har netop været min kæphest, fra jeg var en lille pøjk. Der er ikke en gård i hele Jylland, uden at jeg på en prik ved, hvad der siges om den. Jeg kan nævne dig hver kæft, som går igen, og hver en høj med troldtøj i det hele herred. Jeg har siddet mangen vinteraften, lige til den sildige nat, og lyttet efter, når der var nogen, som vidste nyt. Engang spenderede jeg tre skilling danske på en gammel kælling for at få hende til at fortælle om prins Karl af Engeland og Bollerune med lindormen og Masse Basse, den skarns knægt, som gik med sit hoved under armen. En anden fik to skæpper sæderug, topmålt, for Agnete og hendes havmand, men så gav hun jo rigtignok Svend Felding og den Dalby bjørn med i købet. Jo, historien er jeg mand for, men hvad Fanden har den med Gustav Eriksson at bestille?"

"Vil I give mig en håndsrækning? Det er en god gerning, og jomfru Else vil blive gladere over den end over alt det tøj, I bragte hende til den lille i dag."

"Tror du det? Men lensmanden, hendes fader, sidder i mange hundrede gyldens pant for den fange, det vil gå ud over ham, hvis du hjalp ham til at slippe bort."

"Jeg er bange for, lensmanden ville være ringere faren på gode navn og rygte, om det var gået, som pater Klemmen rådede. Den aften slap han, hvem siger, at det sker, når de igen finder på en streg? – Nej, den, der ville synes mindst om, at Gustav slap fri for bånd og fængsel, er hr. Torsten Trolle, og ham vil I måske ikke have med at bestille."

"Så du tror, at Torsten ville tage det ilde op – ja, det er rimeligt nok."

"Han ville vist blive rasende derover, han forvandt det aldrig."

Jens Brok smilede og betænkte sig lidt. "Der er fornuft i det, du fortæller. Den fange lider uret, vi må se at hjælpe ham. En af dagene skal jeg give mig til at spekulere noget ud."

"Det er spekuleret ud."

"Hvad har du tænkt dig, du listige træring?"

"Det skal vi tales ved om siden. Derhenne kommer min nådige herre, med hænderne på ryggen og bøjet hoved, mens han går og skuler efter os. I kan tro, han har allerede indprentet sig alle vore miner og lyttet efter, hvad vi talte om."

Esra og Jens Brok skiltes, hver gik sin vej. Lidt efter kom Torsten Trolle til syne, langsomt og dvælende. Da han havde overbevist sig om, at Esra gik tilbage mod Kalø, og Jens Brok blev ved at vandre ud over dæmningen, valgte han en sti, som førte ned til stranden, og traf straks efter en mand, som lod til at vente på ham. Det var Emsigsønnen Isak, velklædt, med en lang, blankpoleret jagtkniv i bæltet, en hue med høgefjer på hovedet og en mine, så tilfreds og triumferende, som om hele verden tilhørte ham.

"Så du de to derhenne?" spurgte Torsten.

"Ja vist så jeg dem, men Esra er lige så snu som vi, har han noget at forvare, finder han nok et hul til det. Han holdt sig borte fra krat og træer og gav sig først i snak med ridder Jens på de åbne steder, hvor han kunne holde øje med dem, der kom."

"Jeg synes, de var så ivrige i det. Du fik ikke at vide, hvad de talte om?"

"Om den lille pige, hr. Jens har bragt en pakke tøj til," svarede Isak frimodigt, uden at have hørt et ord af samtalen.

"Vi vil bære os ad som Esra. Følg med ned til stenene, længere ude på stranden, der kan ingen liste sig efter os og lytte til, hvad vi siger. Jeg har noget at tale med dig om. Herskabet deroppe vil, at der skal holdes en stor vildsvinejagt ret nu, om otte dage, nede i de søndre skove. Bønder og knægte er tilsagt, og der kommer mange fremmede fra alle gårde her omkring. Jeg fik lov af lensmanden at tage dig med blandt skytterne, siden du forstår at bruge din bue så vel. Den dag skal du gøre dit mesterstykke, før jeg tager dig til bueskytte og giver dig føde og klæder hjemme på den nye gård. Jeg har også sagt til køgemesteren, han skal sørge for, du får godt at leve af den dag."

"Ja, lad ham endelig ikke glemme det; sandt at sige, mens I bruger mig, har jeg haft så travlt, tidligt og silde, at jeg næsten hverken får stunder til at spise eller drikke. – Så skal jeg med skytterne den dag? Å ja! Der kommer vel dem, der er ringere. – Hvad er det ellers for et mesterstykke, I forlanger af mig?"

Torsten slog sine øjne ned for det listige og stikkende blik, Isak hæftede på ham. "Hvor du er tungnem, den ene er ligeså dum som den anden. Jeg mener, du den dag må se at træffe bedre end alle de øvrige."

"En brav karl gør sit bedste, mere I kan ikke forlange, men tal kun ud, herre! Jeg er ikke bange for, hvad I har at sige; det er så rart at gå af by med rigtigt bud."

"Hvorfor griner du, din satan! Og hvortil behøves der så megen snak, når du dog ved, hvad jeg mener? – Nu har de noget for igen deroppe, jeg har ingenting hørt, ingenting kunnet spore, men jeg kan læse det ud af deres øjne."

"Det var ved den jagt, vi slap."

"Ved en sådan lejlighed bliver skytterne stillet op i en kreds, hver på sin post. – *Han* skal med, du ser at komme i hans nærhed, så nær, at du i det mindste kan holde øje med ham og gøre mig regnskab for, hvad han tager sig for."

"Det er jo så ligefremt, jeg passer på, jeg har jo ikke bestilt andet siden de Hellige Martyrers Dag. Er det det hele?"

Torsten var ikke tilfreds med denne påtagne uvidenhed fra Isaks side. Emsigsønnens idelige spørgsmål tvang ham yderligere ud, end han ønskede at gå. Han rynkede panden, rystede heftigt på hovedet og bøjede sig nærmere hen mod Isak. "Du fortjener ikke det salt, du spiser, din lavpandede hund!" udbrød han heftigt.

"Det er slemt nok." svarede den anden med et frækt og fripostigt grin. "Jeg gør mig dog umage for det, men en kan ikke række længere, end armene når. Hvis så er, gjorde den nådige herre bedst i at se sig om efter den, I kunne være bedre tjent med. Jeg drager da ud og fisker sild og torsk igen."

"Hold mund og mærk dig, hvad jeg siger! – Jeg er ked af det liv her, det tager magt og helsen fra mig, jeg har også andet at bestille end at løbe i hælene på den karl, og så dog til sidst blive narret. Jeg vil være fri for ham, jeg får ikke fred, før det sker. – Er det tydeligt?"

"Ja, nu begynder jeg ligesom at forstå jer, men jeg må vide mere endnu. I er en mægtig og striks herre, der ikke holder af, at der sker andet, end hvad I selv bestemmer. Skytterne bliver stillet hver på sin plads, sagde I, det kender jeg fra den tid, jeg selv var med til at drive sammen for herskabet, jeg holder mig i nærheden af fangen – hvad så?"

"Så kan der komme et uheld, det hændes, en pil flyver tit en anden vej fra strengen, end den fik bud om. Sker der noget sådant den dag, skal du få dit skud betalt, at sige, hvis du bærer dig fornuftigt ad og vælger din tid. Der har du to bolte oppe fra lensmandens rustkammer, stik dem til dig, og var dem vel. – Hvad har du at svare mig?"

"Ikke stort. Jeg skal gøre mit bedste, men det er en farlig sag, herre, det ser I vist selv, og den vil koste penge, mange penge, der står hals og liv på den, lidt må I gøre mig til gode, før det sker, resten kan komme siden, når I bliver fornøjet med mig. – Jeg har altid syntes om at blive en fri mand, derfor køber I mig vel fri fra klosteret, går det så fejl på den jagt, kan jeg drage med mit brev, hvorhen jeg vil, og behøver ikke at plage jer mere. Jeg har da min bue og mine stærke arme, det slår til. Så er der også det lille korn sted, vi bo i, ude på den vildene hede, det var rart, hvis min moder kunne få det til eje. Bliver jeg nødt til at gemme mig under træerne eller løbe ned ad Slesvig til, er der ingen, som tager sig af hende. Jeg kender jeres gode hjerte, I siger ja til min bøn – jeg kan se det på jer. Men så er der endnu det værste tilbage. I var vidne til, hvordan jeg satte min bolt i vor garnstang den aften, det tordnede; at sætte den i livet på en mand er endnu ringere kunst; men så kommer munken og forlanger penge for at give mig syndsforladelse, ellers er jeg fordømt, siger han, det må vi også tænke lidt på. Ja, ringere end et halvt hundrede gylden kan der nu slet ikke være tale om, jeg kender den mand nede fra Spørring, hvad var det, han hed, som måtte ud med de tre snese gylden, blot fordi han slog sin gamle kvinde til skamme, og det var dog hans egen, tilmed duede hun ikke stort mere. Endda ville de have to fede oldensvin til, før de gav ham rigtigt brev og aflad. Til sidst kommer nu det allerværste," tilføjede Isak med et smil, der viste, at han selv morede sig over alle disse stigende fordringer. – "Lad os sige, det går galt på denne vildsvinejagt, og de får fat i mig – jeg må da bjærge mig, som jeg bedst kan, for så trækker I naturligvis på skulderen og griner og snakker jer fra det hele, og jer tror de, fordi det ikke falder dem ind, at en fornem herre vil give sig af med så rådden en sag, men jeg sidder i det, hvis jeg ikke ser at komme bort. Dertil mangler jeg penge, og de må ligge i min lomme, før jeg vover på at drage den buestreng tilbage."

Isak vedblev bestandig at fordre, Torsten var rasende, han truede, skældte, svor og endte til sidst med at give efter og indrømme alt, hvad Emsigsønnen forlangte, før de skiltes.

14

I de næste otte dage blev der på Kalø ikke talt om andet end den store vildsvinejagt. Der var gået indbydelse om til alle gårde i omegnen, og de indbudne lovede at komme. Damerne tænkte på deres pynt, kokken stegte, hundene gøede, skytterne øvede sig på deres krumhorn eller pudsede og sleb deres spyd. Enhver havde sit at forrette.

Dagen før jagten kom Isak op til Torsten og fik en sum penge udbetalt af ham. "Skik dig nu vel," sagde ridderen, da de skiltes. "Jeg er blevet lam i min ene hofte og drager vist ikke selv med på den jagt, men når alt er gået som det skal, kan du give mig et tegn ved at binde dette hvide skærf her fast om det gamle egetræ, nede foran skoven, jeg kan se det heroppe fra og længes efter at vide besked om sagen. Gå så og lad pater Klemmen fra Skjerring signe den bolt, før du bruger den."

Isak gik, Torsten stod ved vinduet og så ned efter ham, bøjet og sammenfalden, hans bryst gispede, hans indfaldne øjne brændte, hvor var han dog forandret, siden den første aften, han mægtig og bydende drog ind på Kalø! – Lidenskaben mærker sit offer, den gør håret gråt, panden furet, kinden rynket, og dog er de usynlige ar og mærker, som den efterlader i vort indre, undertiden endnu dybere.

Nogle timer før jagten skulle begynde, kom Jens Brok ind til lensmanden. "Jeg har en villighed at bede dig om," sagde Jens. "Nede foran vasen holder der en flok kreaturer, som jeg købte sammen omkring i Salling og Thy; må folkene drive dem ind på engen og gøre hvil der til lidt over middag? Inden den tid støder der en anden flok til dem vesterfra, når så den værste solhede er ovre, drager de deres vej igen, Fanden i vold, ad Holsten til."

"Det må du gerne," sagde lensmanden, "alt, hvad jeg kan hjælpe dig med, er til din tjeneste, skønt du hverken har rigtig tro eller tillid til mig."

"Eja! Hvad siger du der, Erik Eriksen? Jeg kender ikke den mand i landet, som jeg sætter større lid til end til dig, heller ingen, som fortjener den bedre."

"Du tør dog ikke betro en gammel ven, hvem det er eller hvad det er, der har blæst den gode ånd i dig og forvandlet dig så fuldstændig i den sidste tid."

"Du skal få det at vide om otte dage," sagde Jens med et hemmelighedsfuldt smil, "så gør jeg gilde nede på Sindinggård, den er ikke til at kende igen. Og det, der skal ske den dag, vil endnu forundre jer mere, end hvad I hidtil har set af Jens Brok. – Andet får du ikke at vide."

Da ridderen gik ud fra lensmandens kammer, kom Esra tilsyneladende aldeles tilfældigt gennem gangen. Jens bøjede sig over mod ham og hviskede i hans øre: "Kreaturerne holder dernede, driverne har fået lov til at jage dem ud på engen. Straks efter middag drager de af sted igen. Var det ikke det, du forlangte?"

Esra så sig tilbage, nikkede og gik videre. Da han kom til Elses kammer, stod døren åben. Bodil sad og legede på gulvet, Else stod ved vinduet.

"Hvis jeg tør komme ind," sagde Esra, "ville jeg gerne sige jer farvel for en stund. Jeg drager til Sverige i dag, om Vorherre tillader; det varer kanske noget, før jeg vender tilbage igen."

Hun blev bleg og så vist på ham, han smilede, men sagde ikke mere, før hun havde lukket døren.

"Det skal altså være nu, allerede i dag?" hviskede hun med skælvende læber.

"Spørg mig ikke, jeg har intet at svare. Bed en bøn for hende der og for ham, I tænker på, så går det, bed også en for mig, jeg tror vist, vi er på ret vej nu. Farvel, farvel!" Han trykkede Bodil til sit bryst og forlod kammeret. Hans sidste ord var en trøst, hans sidste smil en hilsen til den lille pige. – Else græd. – "Hvorfor er I så bedrøvet?" spurgte Bodil. "Kan Vorherre gøre den fortræd, som kun vil, hvad der er godt?"

"Når du bliver stor, vil du også komme til at græde, fordi vi forlanger mere, end vi kan få, og ikke nøjes med det, vi har."

"Bliver fader længe borte?" Else rystede på hovedet, hun vidste ikke, hvad hun skulle svare. – Esra blev længe borte.

Lidt efter trak de hestene frem i gården, jagtselskabet samledes, jægerhornene lød. Skytterne larmede, solen skinnede ned på de brogede dragter, hvide fjer og blanke jagtspyd.

"Gå og sig, jeg bliver hjemme," sagde Else til Bodil. "Jeg er ikke rigtig rask i dag." Barnet gik. Hun stod ved vinduet og støttede hovedet ind mod stenpillen, hendes blik gled ligegyldigt hen over hele den leende skare, hun søgte kun en alvorlig mand, der ikke lod til at dele de andres munterhed, da han modtog den hest, staldkarlen førte til ham. Anede hun, hvad der forestod, mens hendes hænder foldede sig. Følte hun, at det var sidste gang, deres øjne mødtes. Han dernede troede det måske, siden han, idet toget red bort, vendte sig om i porten foran vindebroen og hilste gentagende op i den retning, hun stod. Så fulgte latter og støj, dernæst en lystig fanfare af skytternes krumhorn, endelig en stor, hvid støvsky, som indhyllede og skjulte alle. Hun blev stående længe efter, bleg og sammensunken, et billede på dyb og knugende smerte. "*Sic me Phoebus amabat*," hviskede hun, "det læste de jo på den kage, jeg fik til kongens bryllupsfest – en blomst med en vissen krone! – Undertiden kan dog spådommen slå til – undertiden!"

Efter at det larmende jagttog var draget bort, hvilede der en dyb stilhed over Kalø. Himlen var blank og skyfri, svalerne kvidrede oppe på tagskægget og dukkede sig for at se ned til rederne, hvorfra deres store, flyvefærdige unger stak hovederne frem. I borgstuen gik folk og dækkede bord til herskabet, og ud af kælderens åbne vinduer trængte en tyk damp og en branket lugt op fra køgemesterens stege. Else var gået ud i haven, derfra kunne hun se den skov, hvori jagten begyndte. Af og til lød et hornsignal over til hende; undertiden, når posterne forandrede stilling, kom en hob ryttere til syne og forsvandt straks efter mellem træerne.

"Det er i dag, vi skal skilles." sagde hun til sig selv. "Han kommer ikke mere tilbage. Før syntes jeg, det var længe at vente fra morgen til middag efter at få ham at se, fra nu af skal jeg vente bestandig. – Ingenting at glæde mig over, når jeg vågner! Jeg er glemt, ak! jeg har jo aldrig været erindret. – Havde jeg dog blot været i stand til at virke lidt for ham, noget han måtte huske på. – Ja, han sagde det den aften, det er ganske vist – hvad han fandt her, ville han ikke finde siden – hvad fandt han her andet end en smule hengivenhed, og hvad kan vel den være for ham? Han har også engang sagt, og jeg ser bestandig det udtryk, der var i hans øjne imedens: Der kommer vist den tid, hvori jeg vil bøje mit hoved og fortryde, at jeg ikke tog imod den lykke, som tilbød sig her. – Kunne jeg blot have skabt ham nogen lykke, jeg gav gerne mig selv bort derfor." – Det var hendes tanker, mens hun stod på den yderste skråning af Kalø banke og stirrede over mod skoven, et barn, der allerede som en olding måtte hente sin trøst fra erindringen, en lille, forfrossen fugl, der søgte efter en solstråle i kulden.

For Torsten Trolle sneg dagen sig langsomt bort, der var en feberagtig utålmodighed over ham, som ikke lod ham ro noget sted, han havde stået ved vinduet ligesom Else, da toget drog ud af gården, og lagde lige så ivrigt som hun mærke til Gustavs hilsen, han vidste også, at hun var blevet tilbage, uden dog at fatte grunden dertil. Han så hende gå ned i haven og standse ude på banken; hun vedblev bestandig at være indenfor hans synskreds. Hvorhen hans uro førte ham, kom han dog efter korte mellemrum tilbage igen til vinduet, som vendte ud mod det gamle egetræ, på hvilket Isak efter aftale skulle hæfte det hvide skærf, når hans dåd var fuldbragt. Allerede før jægerne var blevet opstillet inde i skoven, stod han og stirrede ned mod træet. Tiden gik, det var over middag – tegnet kom ikke. Nede på engen lød hornkvægets brøl og drivernes råb, idet de brød op og drog hen over den brede og bugtede alfarvej, der var hugget igennem skoven. Torsten lagde mærke til alt og så alt, kun ikke det, han mest længtes efter.

"Hvorfor giver det bæst mig ikke tegnet? Nu må det være sket, hvis det ellers skal ske. – Skulle han være sluppet fri og løbet sin vej? – Nej, i dag er der for mange øjne til at glo på ham. – Hvad var det, Esra luskede ind i hendes kammer efter, og hvorfor går hun nu dernede med bøjet hoved og vrider sine hænder? – De har noget for, de gavtyve! Det knuger og spænder mig inde i mit bryst, så jeg knap kan få vejret. – Herre Jesus! Skulle han alligevel slippe bort i dag!" – han lukkede døren op til fangens kammer og trådte ind. Der viste sig intet, som helst tegn til, at Gustav havde tænkt på flugt. Flere af de genstande, han satte størst pris på, hang endnu omkring på væggen, guitaren stod ved vinduet, og foran ruden, som sædvanligt, et glas med friske blomster – Elses blomster. – Døren til den lille altan var åben, Torsten trådte ud på den og vendte sig over mod skoven; herfra kunne han se mere af vejen end i sit eget kammer. Vinden førte en svag gøen af det jagende hundekobbel over til ham, en musvåge skreg oppe i luften, ellers intet, sollyset faldt ind på egetræets knudrede grene, men tegnet kom ikke til syne.

Han stod længe derude, stirrede og lyttede. En mand kom gående ud fra skoven.

"Der er han!" hviskede Torsten. "Endelig!" – Manden standsede lidt, så sig om og gik videre uden at nærme sig træet. Torsten strakte hånden truende i vejret. "Alle mennesker narrer mig," mumlede han og stampede i gulvet, så heftigt, at de gamle brædder bevægede sig under hans fod. Da blev han grebet af en djævelsk tanke. Han så ned til alle sider, gården var tom, han bøjede sig, løsnede den lille flage, som dannede altanens gulv, og lagde den tilbage igen, således at bræddernes ene ende næppe berørte underlagsbjælken. Han så endnu engang ned på det udførte værk, før han skød altandøren til og forlod kammeret.

"Nu vil jeg gå ind og lægge mig lidt. – Hvad nytter det, jeg kan dog ikke sove, og falder jeg i søvn, ser jeg værre ting, end når jeg er vågen. – Jeg kan gå ned til hende i haven, måske hun røber sig – nej, hun svarer mig ikke. – Blot dog den dag var forbi."

Mens dette foregik på Kalø, stod skytterne opstillet inde i skoven, i en stor og udstrakt halvkreds, som drog sig sammen, da klapperne kom nærmere fra den modsatte side, skrigende og væbnede med store stokke, hvormed de bankede på buske og stammer. Esra stod i nærheden af Gustav, oppe på et højt dige, der løb hen mellem træerne og dannede et skelmærke. Nærmest dem var Jens Brok, han havde sat sig ned mellem hindbærris og bregner, med benene udstrakte og ryggen hvilende mod en træstamme. Emsigsønnen Isak lykkedes det derimod ikke at komme i fangens nærhed; skytten, som førte jagten, gav ham plads på den modsatte side af kredsen. De tætstående bøgetræer med deres lange, nedhængende grene udbredte en bestandig skumring langs med diget, et stykke længere borte blev det lysere, her bugtede sig den brede, græsbegroede vej, som var hugget igennem skoven, nedad mod Skjerring kloster. Det myldrende liv mellem bregnerne og løvet, de jublende fuglestemmer, bladenes susen og skælven og duggen i græsset og sollyset, som hist og her faldt ned på en gyngende kvist – alt dette var et billede fuld af skønhed og pragt.

Lidt efter middag blev stilheden afbrudt ved skrig og råb, der bestandig kom nærmere, det var driverne, som havde forladt Kalø enge med Jens Broks kreaturer og nu drog ind over skovvejen. Da Esra hørte dem, listede han sig hen til Gustav.

"Der er de," hviskede han, "nu er timen kommet. Spring ned fra diget, kast jeres fjerhat og kappe, der ligger en gammel kofte, et par lærredsbukser og en katteskindshue under busken, tag dem på og gå så hen imellem driverne, de venter på jer.

Hurtig blot! I nat kommer jeg til jer ude på lyngheden. – Vorherre holde sin hånd over os, så går det!"

Gustav sprang ned, Esra tog hans hat, hægtede hans kappe over sine skuldre og stillede sig i hans sted oppe på diget. Det raslede i løvet. "Farvel!" lød en dæmpet røst, derefter gled en skygge ind mellem buskene, og Gustav var forsvundet. Kvægdrivernes sang og skrål tabte sig lidt efter lidt, det blev stille igen nede på vejen. Men fra den modsatte side af kredsen krøb på samme tid en mand hen imod diget, forsigtig og bugtende sig som en snog gennem græsset. Han bar en sirlig låsbue under armen og standsede, da han fik øje på Esra. Buskens grene skiltes, manden lagde en jernbolt på buen, tog derefter et langt og omhyggeligt sigte og trykkede af. Et højt skrig lød igennem skoven. Esra vaklede, greb for sig og faldt. Jens Brok vågnede op af en blid søvn, sprang hen til ham og kaldte de nærmeststående til hjælp. Lidt efter havde der dannet sig en tæt kreds omkring den sårede mand og ridderen, som sad på jorden med hans hoved i sit skød, mens store tårer løb ned ad hans røde kinder. Jens havde revet Gustavs kappe af ham og kastet hatten ind mellem risene. Esra lå med åbne, stirrende øjne og hånden knuget ind mod brystet, hvor bolten havde truffet. Da lensmanden ville undersøge såret, gjorde han en afværgende bevægelse.

"Lad det være, det nytter ikke, han traf for vel, den karl!"

Jens så om til alle sider, hans øjne syntes at bede om hjælp, aldrig før havde hans åsyn udtrykt en så dyb smerte. "Tag jeres hatte af," råbte han med en tyk og skælvende stemme, "den mand, som ligger her, er min kære broder Søren Rud Arnfeldt, det kan bevises. Om otte dage ville jeg have gjort gilde hjemme på min gård og lyst ham i kuld og køn. – Gud evigt fordømme den karl, der brugte sin bolt så ilde! – Tal lidt til mig, broder!" hviskede han og kyssede Esras hår, "se op; er der ingenting, jeg kan gøre for dig?"

"Den lille pige!" hviskede Esra, mens han så bønligt i vejret og knugede hænderne sammen om græsset, "den lille pige!"

"Hun skal være min!" råbte Jens. "Vi skal snyde alle de Skjerring munke, det hundekram! – Kan du høre, hvad jeg siger? – Hun skal få gods og arv efter mig og være i datters sted, til gengæld for det, folk lod dig lide. Gud Fader oppe i Himmerig forlade mig i min dødsstund, om jeg narrer dig! – Er der mere, er der mere?" vedblev han og bøjede sig ned over Esra, hvis legeme allerede skælvede under dødskampen.

"Den lille pige!" hviskede han endnu engang, næppe hørligt og åbnede sine læber, som om han ville ånde det sidste kys ud over hende, som alle hans tanker bestandig havde omsluttet; derefter sank han tilbage, lukkede øjnene og var et lig. En tavs kreds af alvorlige og stærkt rystede mænd stod omkring ham, udenfor denne lød pludseligt et råb, som drog alles opmærksomhed bort fra den døde.

"Gustav Eriksson er løbet sin vej! Her ligger hans kappe!"

Kredsen åbnede sig, skiltes og forsvandt til alle sider. Esra og Jens Brok blev alene tilbage.

Det var, hvad der foregik inde i skoven, mens Else sad i sit kammer for at læse med Bodil, og Torsten Trolle gik frem og tilbage i sit, hvert øjeblik spejdende ud af vinduet, om tegnet endnu ikke var synligt. En støvsky hævede sig nede på banken, en rytter med flagrende hår og bøjet ud over hestens hals sprængte ind i gården.

"Han er borte! – Gustav Eriksson er rendt sin vej! – Han kommer aldrig mere til Kalø!" råbte en vældig røst nedenfor vinduet. Folkene stimlede sammen om rytteren, der vedblev at gentage sin fyndige forsikring, uden at indlade sig på mere – fordi han ikke vidste mere.

Else var et øjeblik i forvejen gået ind i Gustavs kammer. Det var endnu et minde om ham, en sidste hilsen, hun modtog af enhver genstand derinde. Da råbet lød, åbnede hun altandøren og trådte ud. Jubel og lykke fyldte hendes hjerte, Gustav var frelst, hun gentog det for sig og smilede – et skridt endnu, et gennemtrængende rædselsskrig fulgte efter, en flagrende masse sank sammen nede i gården. Torsten hørte dette skrig, han stod ved vinduet, gulbleg, bøjet, forfærdelig fortrukken, og vovede ikke at se ned.

På Kalø stenbro lå en døende pige, i skoven en dræbt mand, og ude på lyngheden gik en kvægdriver for at erobre sig et kongerige.

Om "Fangen på Kalø"

Forfatter: Carit Etlar (Carl Brosbøll) (1816-1900).
Org.udgave: *Fangen på Kallø. En Fortælling af Carit Etlar.* Chr. Steen & Søns Forlag, København 1877.
Denne udgave baseret på: Carit Etlar: *Skrifter, bd. 9: Fangen paa Kallø*, med illustrationer af Poul Steffensen. V. Pios Boghandel, København 1906.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter illustration af Poul Steffensen (1866-1923) fra udgaven Pios Forlag 1906.

ISBN 978-87-7979-844-1

2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-063-6, Ølstykke 2004.

© 2023 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Note 1: **Jynovn:** Stendysse, gravhøj. *Red.anm.*

Note 2: **Dvælg:** Groft stof, som regel af hør, som brugtes til underfoer. *Red.anm.*

Note 3: **De skronner å hwiner ...:** Omtrent "Det hyler og hviner derinde, når sol er gået i bjerge ved jævndøgnstid ... sommetider tager hun til at klage og sommetider tuder hun, som om der var en, som græd, men mig gør hun ellers aldrig noget til skade." *Red.anm.*

Note 4: **Edelmand:** Adelsmand. *Red.anm.*

Note 5: **Kaskarillabark:** Bark af en lægeplante, som stammer fra øerne i det Caraibiske Hav. Det er uvist – og måske usandsynligt – om det allerede har været almindelig kendt og brugt i Europa på romanens tid, omkring 25 år efter Columbus' første tur til Amerika. *Red.anm.*

Note 6: **Nydie:** Kølle.

Note 7: **Garnstang:** En (vandretliggende) stang, som bruges til at hænge uld- og hørgarn til tørring og blegning på. *Red.anm.*

Note 8: **Buddike:** En lille æske eller kasse til opbevaring af småting. *Red.anm.*